

Разговор с поводом
Пуковник проф. др Мирослав
Вукосављевић

Систем
28. механизовани батаљон
Друге бригаде КоВ

Арсенал
Сајам наоружања и војне
опреме IDEX 2023

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XVII
Април 2023. Цена 100 динара (1,20 евра)
371

ИСПИСИВАЊЕ
ПОРТРЕТА ВОЈСКЕ
СРБИЈЕ

ЉУДИ
ПОСЕБНОГ
КОВА

ISSN 1452-2160

9 7771452 216004

Ново издање Медија центра „Одбрана”

НОВО

**НУКЛЕАРНО
НАОРУЖАЊЕ – Књига 1**
Д. Цветковић, И. Цветковић
Броширано
ф. 14×20 см, 158 стр.
шифра: 111498
цена: 1.100,00 дин.
са попустом: 660,00 дин.

**НУКЛЕАРНО
НАОРУЖАЊЕ – Књига 2**
Д. Цветковић, И. Цветковић
Броширано
ф. 14×20 см, 156 стр.
шифра: 111499
цена: 1.100,00 дин.
са попустом: 660,00 дин.

Нуклеарно оружје је најразорније наоружање које је човек могао да измисли. По неким подацима, на нашој планети постоји довољно нуклеарног оружја да се она уништи неколико пута, што је застрашујући податак, а још је страшније што се не зна да ли ће га неко и када употребити. У овој књизи су представљене врсте и карактеристике нуклеарног наоружања, тренутно активно, потом развојни пројекти, стратегија, тестирање и поштовање споразума о разоружању.

ОДБРАНА

САДРЖАЈ
АПРИЛ 2023.

4

У фокусу

Активности Министарства одбране и Војске Србије у марту

ЧУВАЋЕМО СВОЈУ ЗЕМЉУ – СВОЈИ НА СВОМЕ

– Ко сте ви да нам убијате војнике и полицајце који су на својој територији и својој земљи? Ко вам је то право дао – рекао је председник Републике Србије Александар Вучић на комеморативном скупу у Сомбору, поводом годишњице НАТО агресије и нагласио да Србија не жели никакве сукобе, али да неће никада и никоме дати своју земљу.

28

Први ракетни дивизион за
ПВД 250. ракетне бригаде

Припреме за Шаблу

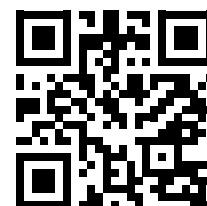
46

Миграције и екстремизам

Испред и иза зида

СКЕНИРАЈТЕ
КОД И ЧИТАЈТЕ
ВЕСТИ СА САЈТА
МИНИСТАРСТВА
ОДБРАНЕ
ПРЕКО ВАШЕГ
МОБИЛНОГ
ТЕЛЕФОНА

www.mod.gov.rs

У ФОКУСУ

Активности Министарства одбране
и Војске Србије у марту
ЧУВАЋЕМО СВОЈУ ЗЕМЉУ – СВОЈИ
НА СВОМЕ _____ 4

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ

Пуковник проф. др Мирослав Вукосављевић,
начелник ВМА
ВРЕМЕ ОПРЕМАЊА, ИЗАЗОВА И НОВИНА _____ 8

СТАЈНА ТАЧКА

Исписивање портрета Војске Србије
ЉУДИ ПОСЕБНОГ КОВА _____ 14

Професија – пилот борбеног авиона
КОНКУРС ЗА ДЕЧАЧКЕ СНОВЕ _____ 16

Мајор Милош Милошевић,
командант 30. командног батаљона
СНАГА ОФИЦИРСКОГ ПОЗИВА _____ 18

Професија – противдиверзантски ронилац
КЊИЖИЦА СА 1.500 САТИ РОЊЕЊА _____ 20

СИСТЕМ

28. механизовани батаљон Друге бригаде КоВ
ЗА СЕКУНД БРЖИ, ЗА НИЈАНСУ СИГУРНИЈИ _____ 22

Први ракетни дивизион за ПВД 250. ракетне бригаде
ПРИПРЕМЕ ЗА ШАБЛУ _____ 28

Поводом Дана Војне академије будући официри
Војске Србије представили своје способности
ЗНАЊА У СКЛАДУ СА ИЗАЗОВИМА _____ 34

АРСЕНАЛ

Сајам наоружања и војне опреме IDEX 2023
30 ЈУБИЛАРНИХ ГОДИНА _____ 36

ГЛОБАЛНО

Миграције и екстремизам
ИСПРЕД И ИЗА ЗИДА _____ 46

ПОВОДИ

Дом ученика „Милутин Миланковић”
НА ПУТУ ИСТИНСКИХ ВРЕДНОСТИ _____ 54

КУЛТУРА

„Време смрти” Добрице Ћосића ускоро на
ТВ екранима
МЕРА ЧОВЕЧНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА _____ 56

Време смрти – другачије читање
ЕНЕРГИЈА ОПСТАНКА ВРЕДНА ПАМЋЕЊА _____ 59

ИСТОРИЈА – ПОРТРЕТ

Доктор Емерих Линденмајер, оснивач прве
војне болнице
ПОРЕДАК ЈЕ ДУША СВАЧЕМУ _____ 62

ПРАВНИК

ПРИВАТНЕ ВОЈНЕ КОМПАНИЈЕ У
САВРЕМЕНИМ ОРУЖАНИМ СУКОБИМА _____ 66

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

Потпуковник у резерви Слађан Гашић
ИНТЕНДАНТ СА ПАШТРИКА _____ 72

КОНКУРСИ _____ 73

Фото: Јово Мамула

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана”
наставља традицију „Ратника”, првог војног листа у Србији,
који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

Драгана Марковић

Извршни уредник

Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинари

Владимир Вјештић, Јована Шикман

Сарадници у броју

пуковник др Милован Суботић, потпуковник дипл. правник
Александар Гавриловић, поручник бојног брода Драган
Спасојевић, потпоручник Иван Ђурђевић,
др Зоран Миладиновић, Владе Радуловић, Петар Мишић

Дизајнер

Григорије Лазаревић

Фотографије

Горан Станковић, уредник, Даримир Банда, Јово Мамула,
заставник Андрија Гавриловић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Ања Глишовић, Јелица Живановић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Гrafичка припрема 3240-019; 2244-044; 200-044
Маркетинг 3241-009; 2244-046; 200-046
Продаја 3241-254; 2244-049; 200-049
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Претплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Претплата 3241-009; 2244-046; 200-046

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ месечно
80 динара. За претплатнике преко Банка Поштанска
штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

„Одбрана” је члан
Европског удружења
војних новинара

Одломци казивања које је у редакцију „Одбране“ стигло пред објављивање. Читав текст биће објављен у наредном броју.

НЕ ДАМО ДА УМРЕТЕ ДРУГИ ПУТ

У време светских превирања, бурних и тешких деведесетих година, на Војној академији у Београду школовала се 51. класа официра Војске Југославије. Класу су чинили питомци из Србије, Црне Горе, Републике Српске и Републике Српске Крајине. Део те класе, на Војној академији Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране, био сам и ја.

Пише Петар МИШИЋ

Учин потпоручника питомци 51. класе ВА промовисани су 26. септембра 1998. године. Уживање у завршетку школовања трајало нам је три дана. После три дана проведена код куће, прекинут нам је годишњи одмор, добили смо позив да се јавимо у места службовања у своје јединице. Мојој 51. класи места

службовања била су на Косову и Метохији, колеџи српског народа.

Те 1998. године ситуација на Космету била је ратна и после врућег лета, у којем је било много оружаних дејстава, дошла је јесен у којој је нашој земљи претило бомбардовање. У том тренутку ми, потпоручници, из школске клупе долазимо у своје јединице и примамо прве задатке. У Приштински корпус 1998. године тада је стигло сто потпоручника свих родова, а цела класа артиљеријских потпоручника, њих 24, одмах по промовисању у први официрски чин, одлази на Косово и Метохију.

У Ђаковицу долази нас шесторица потпоручника у 52. артиљеријско ракетну бригаду ПВО, на место командира вода борбено оклопних возила БОВ-3, један потпоручник пешадије стиже у 53. гранични батаљон, а један потпоручник пешадије у 2. моторизовани батаљон 549.мбр. Задатак 3. борбене групе био је дубинско обезбеђење границе у рејону карауле „Кошаре“...

... На Велики петак 9. априла 1999. почела је битка за караулу „Кошаре“. Правило да нас нападају на наше велике верске празнике, које се понављало током историје, примењено је и 1999. године. Наши непријатељи посебно су користили те дане за нападе, надајући се да ће пажња српског војника попустити и да ће лакше моћи да га савладају. Напад је прво, после поноћи, почео на суседну караулу „Морина“. Циљ је био да се наше снаге одвуку на ту страну и тиме ослаби одбрана „Кошара“ и да потом главни напад Шиптара буде на „Кошаре“. Међутим, због добрих процена наше команде, тај лажни напад није успео и наше јединице су остале на положајима које су браниле. Почетак напада дочекујемо као и до тада на положају, на возилима и спремни за дејство.

... Први БОВ одлази, прелази десетак метара, ми за њим, прелазимо десетак метара. А онда само прасак, газимо предњим левим точком на противтенковску мину, после делића секунде, готово истовремено, погађа нас пројектил ручног ракетног бацача. Погодак ручног ракетног бацача откинуо је куполу БОВ-а и бацено је са нама тројицом десетак метара, а противтенковска мина откинула је предњи леви точак возила и преврнула цео БОВ тежак око девет тона. Прва мисао која ми је прошла кроз главу била је да смо упали у шиптарску заседу. Купола пада на земљу са нама, ми испадамо. Пошто не знам како и где сам пао, а око нас

су се чуле детонације и паљба из пешадијског наоружања и дејствовање друга два БОВ-а, само сам се скупио на месту где сам пао и сачекао пар тренутака да се оријентишем и повратим од силине детонације. За то време посаде друга два БОВ-а самоиницијативно, а по договору од раније, дејствују из свог расположивог наоружања, нишанције су дејствовале из топова, а послуга из пешадијског наоружања и врло брзо разбијају терористичку групу. Без било чије непосредне наредбе, момци од двадесетак година супротставили су се шиптарским терористима и разбили их. Све је трајало врло кратко. Моји војници указали су прву помоћ нишанцији Дурку Османовићу и мени, а онда су нас првим БОВ-ом спустили у Батушу до санитета. Напоменуто бих да у тим тренуцима ништа не боли и не осећате страх. Рекоше ми да су возач Жарко Стојковић и пунилац Никола Поповић погинули, а да је Агочевић повређен.

У Батуши нас је чекао санитет, одвезли су нас у Ђаковицу, потом Приштину, Ниш и на ВМА. Сви повређени војници успешно су се опоравили. Од рањавања ја остајем без десне ноге, тј. десне потколенице, а лево стопало ми је било тешко повређено и остали су деформитети. Међутим, пошто живот пише романе, испоставило се да је возач Жарко Стојковић преживео, иако тешко рањен.

Два дана после догађаја, на Васкрс 11. априла 1999, наш командант потпуковник Душко Вукашиновић, са још неколико војника и једним официром, носио је тело погинулог Николе Поповића да преда његовим родитељима у Новом Пазару. Адресу су имали, али нису знали где се тачно кућа налази. Возећи по Новом Пазару и тражећи кућу, видели су једну жену како стоји испред своје куће на улици. Пришли су да је питају где је кућа покојног Николе, али нису стигли да то ураде, пошто је она ушла у кућу и изнела корпицу пуну офарбаних јаја. Пришла им је и понудила их с речима да има сина који је сада на Космету, кога дуго није чула и видела, а пошто су и они војници, да жели да им да фарбана јаја, а то ће бити као да је дала њему. Потпуковник Вукашиновић и остали узели су по јаје и питали је како јој се зове син и у којој јединици служи. Она је рекла да се зове Никола Поповић. Од целог Новог Пазара они су стали баш пред Николину кућу. Нису имали снаге и срца да јој кажу да јој је син погинуо. Отишли су и вратили се после пар сати. Никола је кући дошао пре писма из своје јединице.

Увек кажем, ми смо се вратили са Кошара живи... Неко без руку, неко без ногу, али смо се вратили... Највећи хероји су ти момци који се за отаџбину дали највредније што су имали – своје живот. Наш задатак данас је да говоримо о њима. Да са нама живе. Кажу да се умире два пута, први пут када изгубимо живот, а други пут када нас забораве. Ми смо данас ту са задатком да не дозволимо да хероји умру други пут. ■

Активности Министарства одбране
и Војске Србије у марту

ЧУВАЋЕМО СВОЈУ ЗЕМЉУ - СВОЈИ НА СВОМЕ

Крајем месеца за нама још једном смо се с пијететом сетили жртава НАТО агресије на нашу земљу. Председник Републике, са комеморативног скупа у Сомбору, поручио је да је пре 24 године умрло савремено међународно право и да су силе покушале да слома српски дух, али га, како је рекао, нису сломили и „никада га неће сломити“. Министар одбране Милош Вучевић положио је истим поводом 24. марта венац крај спомен-обележја „Херојима 37. моторизоване бригаде“ у Касарни „Стефан Немања“ у Рашки. Поручио је да треба да будемо достојанствени, али да Република Србија никоме није претња. „Србија памти, никада не заборавља, њена војска ће увек бити ту да заштити своју земљу и грађане“, рекао је министар одбране који је, током месеца за нама, имао низ важних активности и сусрета, од којих је свакако најзначајније његово учешће на првом „Шуман форуму“ у Бриселу, посвећеном партнерствима у области безбедности и одбране.

С а централног комеморативног скупа поводом Дана сећања на страдале у НАТО агресији, који је одржан у Сомбору 24. марта, а коме су, осим председника Вучића, патријарха српског Порфирија и највишег државног руководства, присуствовали потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић и чланови колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, послата је порука – „Опростићемо ако будемо могли, а заборавити само ако нас не буде било“.

Председник Вучић рекао је да је пре 24 године умрло савремено међународно право.

– Од тада више ништа што се у свету догађа не може да буде горе од онога што су учинили једној малој земљи која је била крива само јер је желела да буде своја

на своје... Као слободна, слободарска није се допадала онима који су '89. и '90. створили нови поредак у коме се само они питају за све, а непослушни да буду кажњени – рекао је председник Републике и додао да су говорили да је то сукоб варварства и цивилизације и да се боре против оних који изазивају хуманитарну катастрофу и како би спречили геноцид.

– Измислили су све. Како можете да спречавате покушаје геноцида? Или га је било или није. Нигде никада нико није рекао да га је било, осим албанских послушника који мисле на томе да граде каријеру – истакао је председник Вучић, који се осврнуо и на „аргумент“ о спречавању хуманитарне катастрофе и рекао да су они наоружавали побуњеничке групе у слободној земљи која ниједним педљем није крочила на територију друге земље. Како је истакао, кидали су нам делове територије, убили су 89 деце, 2.500 људи, не само цивила већ и полицајаца и војника.

– Ко сте ви да нам убијате војнике и полицајце који су на својој територији и својој земљи? Ко вам је то право дао – запитоа је председник Републике Србије Александар Вучић и нагласио да Србија не жели никакве сукобе, али да неће никада и никоме дати своју земљу.

– Моја порука је да хоћемо мир, нећемо никакве сукобе, ни са НАТО-ом, ни са било ким, али вам свима лепо кажемо – чуваћемо своју земљу. И када вам кажемо шта су црвене линије, онда немојте с тим да се играте и немојте даље да притискате, јер онда ћете добити одговор поносите, достојанствене и јуначке Србије, а наш одговор је – не дамо Србију и никада је никоме нећемо дати – поручио је председник Вучић, који је, говорећи о Србији данас, истакао да је наша војска у односу на период од пре десет година много снажнија и да ће то сви видети 22. априла, на приказу способности.

ДУЖНА ПОШТА ХЕРОЈИМА У НЕБЕСКОМ СТРОЈУ

Поводом Дана сећања на жртве НАТО агресије потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић положио

је 24. марта венац крај спомен-обележја „Херојима 37. моторизоване бригаде” у Касарни „Стефан Немања” у Рашки.

– Данас је за Србију тужан дан, али као и у свему осталом што радимо и у болу се, поучени делима оних који су исписали најсветлије тренутке националне историје, трудимо да будемо достојанствени и да без намере да Република Србија икоме буде претња, пошаљемо свету јасну поруку да Србија памти и никада не заборавља и да ће њена војска увек бити ту да заштити своју земљу и све њене грађане! Данас ми поносно стојимо, не ћутимо, не стидимо се себе и свог порекла и најбољих међу нама. Данас одајемо дужну пошту нашим херојима који стоје у небеском строју као наши молитвеници пред Богом за бољу будућност Србије – поручио је министар Вучевић.

У БРИСЕЛУ РАЗМАТРАНА ПИТАЊА У ВЕЗИ СА АКТУЕЛНОМ БЕЗБЕДНОСНОМ СИТУАЦИЈОМ

Месећ за нама прошао је и у знаку учешћа српског министра одбране на првом „Шуман форуму” у Бриселу, посвећеном партнерствима у области

Сусрет министра Вучевића са европским комесаром за проширење Вархељијем на „Шуман форуму”

безбедности и одбране, где је боравио на позив високог представника Европске уније за спољну политику и безбедност Жозепа Борелја. Министар Вучевић учествовао је на више сесија на којима су разматрана питања у вези са актуелном безбедносном ситуацијом у свету, најновијим претњама и изазовима и њиховим последицама на глобалном нивоу, успостављањем нових партнерстава и јачањем међународне сарадње, као и на сесији чија је тема била одговор на кризе.

Током одржавања форума министар Вучевић имао је више билатералних састанака. Првог дана боравка – 21. марта састао се са председавајућим Одбора за спољне послове Европског парламента Дејвидом Мекалистером, а нешто касније и са генералним секретаром Европске службе за спољне послове (ЕЕАС) Стефаном Санином. Српски министар одбране истакао је да партнерство Србије и Европске уније у области безбедности и одбране траје већ више од једне деценије, као и да је оно у складу са националним спољнополитичким приоритетом, а то је чланство Србије у Европској унији. Србија је, према речима министра одбране, опредељена да у сарадњи са другим државама и међународним организацијама доприноси јачању сопствене, регионалне и глобалне безбедности, што и доказује учешћем у војним мисијама и операцијама ЕУ за управљање кризама.

На маргинама „Шуман форума” министар Вучевић састао се са министром одбране Републике Бугарске Димитром Стојановим, као и са министром одбране Републике Кипар Михалисом Јоргаласом, а искористио је прилику и за сусрет са коле-

УКАЗИ О УНАПРЕЂЕЊИМА И ПОСТАВЉЕЊИМА

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић уручио је 9. марта, на свечаности у Великој ратној сали Старог Генералштаба официцирима Војске Србије, ука-зе председника Републике Александра Вучића о унапређењима и постављењима на нове дужности. Свечаности су присуствовали начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, чланови колегијума министра одбране и начелника Генералштаба Војске Србије. У чин бригадног генерала унапређени су пуковници Горан Момчиловић, Михаило Зоговић, Миле Витезовић, Гордан Павловић, Сениша Сташевић и Славко Ракић. У чин бригадног генерала унапређени су и пуковник Бобан Ђоровић, који је постављен на дужност ректора Универзитета одбране и пуковник Јовица Матић, који је постављен на дужност заменика команданта Команде за обуку. Бригадни генерал Мухарем Фазлић постављен је на дужност начелника Управе за обуку и доктрину (1-7) Генералштаба Војске Србије, док је пуковник Предраг Краљевић постављен на дужност начелника Војног кабинета председника Републике Србије. На дужност начелника Управе за обавештајно-извиђачке послове (1-2) ГШ ВС постављен је пуковник Драган Арсенијевић, док је пуковник Милан Лазић постављен на дужност начелника Управе војне полиције ГШ ВС.

гом из Босне и Херцеговине Зуканом Хелезом и руководиоцем радом Министарства одбране и министром унутрашњих послова Црне Горе Филипом Аџићем.

Уследио је сусрет са комесаром Европске уније за проширење и суседску политику

Оливером Вархељијем. Након састанка министар Вучевић истакао је да је сусрет са комесаром Вархељијем круна свих састанака тог дана у Бриселу и нагласио да је „Шуман форум” био прилика да се чују размишљања о безбедносним изазовима и ризицима с којима се суочавају и Европа и свет, али да је било речи и о рату у Украјини.

Први „Шуман форум” окупио је првенствено министре одбране из 45 партнерских земаља и 27 држава чланица ЕУ, као и међународне и регионалне организације са којима ЕУ сарађује по питањима безбедности и одбране.

ВМА ЗНАЧИ – ПОВЕРЕЊЕ

Потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић активности у марту започео је присуством 10. Конференцији изасланика одбране Републике Србије у Дому Гарде на Топчидеру. Истог дана, 2. марта, министар је говорио на свечаности поводом Дана Војномедицинске академије и 179 година њеног рада, када је поручио да је биографија ВМА фасцинантна.

– Ако постоји нешто што је највреднији капитал ВМА, то није ни ова фантастична зграда ни ова предивна локација, то јесте поверење које имате међу грађанима. То је нешто што не може нико да вам узме. И то је нешто што вас и те како обавезује да чувате, јер кад ка-

жете ВМА, сигуран сам да би огромна већина људи рекла да, пре свега, имају поверење. А поверење је засновано на великом раду, труду, знању, залагању и посвећености – нагласио је министар одбране.

Сутрадан је Вучевић у Великој ратној сали Старог Генералштаба присуствовао и свечаности поводом обележавања Дана Војнообавештајне агенције. Честитајући празник припадницима ВОА, министар Вучевић пожелело је да и даље наставе да раде у циљу одбране и заштите државних и националних интереса.

– Да изнад свега штитите државне интересе, да штитите, чувате и промовишете националне интересе Републике Србије, свих њених грађана, али и целокупног српског народа и да водите рачуна у оквиру ваше надлежности и делокруга по питањима из ресора Министарства одбране и Војске Србије – истакао је министар Вучевић.

Војној свечаности поводом обележавања Дана Војне академије министар Вучевић присуствовао је 17. марта. Поручио да је су Војна академија и војно школство, са импозантним трајањем од скоро два века, постојани чувари светле и свете прошлости нашег народа и јуначке и ослободилачке традиције наше војске. Након кратког историјског осврта истакао је да је данас Војна академија велики амфитеатар у коме кадети стичу теоријска знања која ће им омогућити да једног дана буду

Потврда добрих односа Србије и Словеније. Министар Вучевић са словеначким колегом Шарецом у Љубљани.

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић у посети Француској

творци нових, сада незамисливих војних стратегија и доктрина и велики полигон на коме се увежбавају за практичан рад са војним наоружањем и опремом, да би били способни да у сваком тренутку заштите границе наше државе која мир и слободу цени више од свега.

ТЕШКА, ВЕЛИКА И ОПРЕДЕЉУЈУЋА РЕЧ

Неколико дана касније, на свечаности полагања заклетве војника на добровољном служењу војног рока и слушалаца Курса за резервне официре генерације „март 2023“, у Касарни „Војвода Живојин Мишић“ у Ваљеву министар Вучевић поручио је да су војници и слушаоци дали реч „тешку, велику и опредељујућу“.

– Вашу данашњу заклетву чули су грађани Републике Србије, њени преци и потомци. И земља и небо. Ваша реч дата је отаџбини и роду. А шта је отаџбина друго него мисао, вера и љубав. Те категорије су безвремене, вечне и уписане у срцима сваког од нас – рекао је министар одбране и честитао свима што су у строју части и одбране нашег народа, наше историје, традиције, обичаја и свих вредности наших предака и наших потомака. – Поносите се својом заклетвом и целог живота носите у срцу овај узвишени час када сте је положили – рекао је министар Милош Вучевић.

ПОСЕТА СЛОВЕНИЈИ

Једна од важнијих активности на међународном плану током месеца за нама био је сусрет министра Вучевића са министром одбране Словеније Марјаном Шарецом у Љубљани 22. марта, у оквиру званичне посете тој земљи. Након тет-а-тет разговора двојице званичника, уследио је и састанак делегација. У обраћању након састанка министар Вучевић изразио је задовољство посетом Словенији и разговорима са словеначким колегом у којима је наглашена међусобна сарадња и пружање помоћи током елементарних непогода.

– Желим да подвучем да ако, недајбоже, опет дође до сличних ситуација какве је Словенија имала током пожара, рачунајте да ће Република Србија ставити на располагање све што има и несебично поделити са својим пријатељима у Словенији, као што смо захвални Републици Словенији на помоћи коју је пружала држави Србији за време поплава 2014. године. То грађани Србије и српски народ неће никад заборавити – рекао је министар Вучевић. Обишао је и 132. горски пук Словенске војске на полигону „Покљука“, са делегацијом положио венац крај споменика српском научнику Михајлу Пупину на Бледу, био гост у православном Храму Светог Ђирила и Методија у

АКТИВНОСТИ НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА ГЕНЕРАЛА МИЛАНА МОЈСИЛОВИЋА

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, на позив начелника Генералштаба Оружаних снага Француске генерала армије Тијерија Биркара, боравио је средином марта у званичној посети тој републици. Дводневна активност започела је полагањем венца и свечаним дочеком који је за делегацију Војске Србије приређен у седишту Министарства одбране и француских оружаних снага у Паризу, након чега су уследили званични састанци. Током разговора двеју делегација било је речи о безбедној ситуацији у свету и региону, досадашњој сарадњи војски Србије и Француске и могућностима за њено даље унапређење. Договорено је да се у наредном периоду настави са јачањем успостављене сарадње Војске Србије и Оружаних снага Француске у свим областима од обостраног интереса, а пре свега у домену обуке и образовања. У наставку посете генерал Мојсиловић састао се са министром одбране Француске Себастијеном Лекорнијем, са којим је разговарао о даљем развоју сарадње у области одбране, као и о модалитетима за унапређење војноекономске сарадње. Дводневна посета завршена је обиласком 118. ваздухопловне базе у Мон де Марсану, где су делегацији Војске Србије презентовани мисија и задаци јединице, искуства из оперативне употребе вишенаменских борбених авиона „рафал“, те део способности француског војног санитета. Генерал Мојсиловић примио је 21. марта команданта КФОР-а генерал-мајора Анђела Микелеа Ристучу, са којим је разговарао о безбедној ситуацији на Косову и Метохији. Истог дана разговарао је са директором за стратегију, планове и политику Европске команде Оружаних снага Сједињених Америчких Држава генерал-мајором Данијелом Ласиком, који је са делегацијом боравио у званичној посети Републици Србији.

Љубљани, а посету је завршио сусретом са градоначелником Љубљане Зораном Јанковићем.

Током марта министар Вучевић састао се са амбасадором Републике Словеније у Републици Србији Дамјаном Бергантом, а са амбасадором Емануелеом Жиофреом, шефом Делегације Европске уније у Републици Србији састао се и пре одласка на „Шуман форум“.

Пуковник проф. др Мирослав
Вукосављевић, начелник ВМА

ВРЕМЕ ОПРЕМАЊА, ИЗАЗОВА И НОВИНА

– Захваљујући упорности и труду надлежних у Министарству одбране и коначном закључку Владе Републике Србије, допунски рад ВМА ван радног времена регулисан је на правно ваљан и материјално-финансијски заснован начин и враћа се 3. априла. Таквим потезом, након неколико година паузе, ВМА опет постиже конкурентност на тржишту и пружа доступност здравствене заштите много већем броју пацијената – истакао је пуковник проф. др Вукосављевић у разговору за „Одбрану“.

Пише Мира ШВЕДИЋ
Фото: Горан Станковић

У време владавине кнеза Александра Карађорђевића, 2. марта 1844, донет је *Закон о устројенију швицарске централне војске*. Тај датум се скоро без икаквих измена прославља и данас као Дан ВМА. Заслуга за доношење тог закона припада тадашњем начелнику санитета др Емериху Линденмајеру. Било је то време када су у младој српској држави препознали да је за њено несметано функционисање потребно да има и војни санитет. Да ли потреба за војноздравственом установом постоји и данас, запитали смо на почетку разговора начелника ВМА пуковника проф. др Мирослава Вукосављевића.

– Безмало 180 година ВМА представља највећу војноздравствену установу за лечење превасходно осигураника Фонда за СОВО, али и грађана наше републике, као и земаља у окружењу и страних држављана. Статус установе градиле су генерације најбољих имена не само војне већ и српске медицине уопште и то је стандард од којег не одступамо ни данас. Да је ВМА потребна, односно неопходна доказујемо скоро свакодневно извршавајући основне задатке у служби народа и државе, а да је препозната, сведочи континуирано улагање у кадрове, медицинску опрему и одржавање овог импозантног здања које нам је поверено пре више од 40 година.

* НЕДАВНО ЈЕ НА ПРОСПЛАВИ ДАНА ВМА МИНИСТАР ОДБРАНЕ РЕКАО ДА НИСУ НАЈВЕЋИ КАПИТАЛ КОЈИ ВМА ИМА „ФАНТАСТИЧНА ЗГРАДА И ПРЕДИВНА ЛОКАЦИЈА“, НЕГО ЉУДИ КОЈИ СУ У ЊОЈ ЗАПОСПЕНИ И ПОВЕРЕЊЕ КОЈЕ ТА УСТАНОВА ИМА МЕЂУ ГРАЂАНИМА СРБИЈЕ. КОЛИКО НА ВМА ВОДИТЕ РАЧУНА ПРВЕНСТВЕНО О КАДРУ?

– Одувек се инсистирало на кадровима, јер зграда, ма како била импозантна, функционална, постоји у сваком погледу због људи – оних који се у њој лече и нас који ту радимо. И убеђен сам да је за време откако сам начелник ВМА, а то је пуних шест година, примљен највећи број лица у њеној историји и сачуван кадар. То говори и статистика. А било је небројено изазова.

* КОЛИКО СУ ГОДИНЕ ПАНДЕМИЈЕ БИЛЕ ИЗАЗОВНЕ ЗА РАД ВМА И ДА ЛИ СЕ ИСКУСТВА ИЗ ТОГ ТУРБУЛЕНТНОГ ВРЕМЕНА МОГУ ИСКОРИСТИТИ И КАО ПРИЛИКА ЗА НАПРЕДАК СТРУКЕ?

– Пре скоро три године ВМА је доказала да је капацитетима, стручношћу и спремношћу прављена управо за ситуацију када су, као што је то често случај у историји, потребни јунаци. Реорганизација кадра, рад на више локација, а уз то и људска природна реакција на непознато довели су не само до напретка већ и до уједињења свих грана медицине. Више него икада била је присутна мултидисциплинарност, по којој смо препознати и на коју смо поносни. Резултати су се видели не само у згради ВМА него и на сваком месту где су наши медицинари пружали помоћ становништву и свако је понаособ имао прилику да буде поносан и на себе и на своје колеге. Излазак из зона комфора увек доноси посебну сатисфакцију за нашу професију.

* ВМА ЈЕ ПОНОВО ОТВОРИЛА СВОЈА ВРАТА ЗА БРОЈНЕ СТРУЧНЕ СКУПОВЕ И ОЗНАЧИЛА ПОВРАТАК ЊЕНЕ ОБРАЗОВНЕ И ЕДУКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ. КОЛИКО ЈЕ ЗНАЧАЈНА ТА РАЗМЕНЕ СТРУЧНИХ МИШЉЕЊА ЛЕКАРА РАЗНИХ СПЕЦИЈАЛНОСТИ И ДА ЛИ ЈЕ ИШТА ПРОПУШТЕНО?

– У медицини, можда и више него у било којој другој науци, темељ је континуирано образовање и усавршавање које траје заиста током читаве каријере. Искуства и размена знања су надоградња за неопходан савремени начин бриге и лечења пацијената. Иако су током епидемије ковида 19 здравствени системи свуда у свету доживели различите изазове у раду, модерна вре-

мена омогућила су да паузе у усавршавању скоро и не буде. Савремени начин комуникације кроз он-лајн семинаре и симпозијуме и национална и међунационална размена знања у ствари су процветали у периоду када је свет успорио за тренутак. Исто се десило и на ВМА. Већ почетком пандемије успостављена је сарадња и саветовање са колегама из земље и иностранства преко сада свима познате „зум“ платформе. Сећам се једне коју смо организовали у марту 2020. са колегама из Италије, а знамо да је север те земље тада био жариште како за Европу, тако и за свет. И сва охрабрења и искуства која су нам пренели много су нам значили у збрињавању пандемијских ситуација и оболелих пацијената.

Средином марта ове године отворена је интерактивна учионица на ВМА. Вредна

информатичка опрема је поклон донација Уједињеног Краљевства Министарству одбране и ВМА како бисмо имали веће могућности за још један од савремених начина учешћа на обукама, едукацијама и тренинзима. Другим речима, све смо учинили да се вратимо на прави начин, што се и видело кроз организацију бројних симпозијума.

Једино што смо пропустили и што нам је свима недостајало јесте изостанак бројних гостију на ВМА. Наш амфитеатар је познат и добар домаћин не само за стручне скупове него и за обележавање важних датума, војних и цивилних. С обзиром на то да нам је година лепо кренула веома добро посећеном прославом Дана ВМА, уверен сам да ћемо и наставити у истом духу.

* НЕКОЛИКО МЕЂУНАРОДНИХ СКУПОВА ОДРЖАНИХ НА ВМА ПОКАЗАЛИ СУ ДА ТА УСТАНОВА НЕ ЗАСТАЈЕ ЗА СВЕТОМ КАДА ЈЕ РЕЧ О САВРЕМЕНОЈ МЕДИЦИНИ, ВЕЋ ДА СЕ УВОДЕ НОВЕ САВРЕМЕНЕ МЕТОДЕ ИСТОВРЕМЕНО СА КОЛЕГАМА ИЗ ЕВРОПЕ.

– Тако је. Иако су операционе сале ВМА у претходне две године углавном биле посвећене хитним оперативним захватима, нисмо дозволили да изостане напредак у хирургији, својеврсном бренду ВМА. Доказали смо преко више примера да смо спремни и даље за по много чему јединствене и веома компликоване операције, које изискују искусне хирурге и уигране тимове бројних других специјалности. На стручним скуповима организованим на ВМА имали смо прилику не само да равноправно учествујемо у премијерним операцијама уживо већ и да прикажемо домаћој јавности како може и треба да се ради. После састанка офталмохирурга у септембру прошле године, где су нам гости били најеминентнији стручњаци из целог света, један од њих, проф. др Томас Џон са Лајола универзитета у Чикагу, који је и гостујући професор Медицинског факултета ВМА, рекао је на једној од наших националних телевизија да оно што је видео код нас у едукацији, у струци, у праћењу свих светских збивања апсолутно не заостаје за Харвардом, школи коју је он завршио. И то је било велико охрабрење свима нама који тренутно водимо ову кућу, нашој медицини, војном здравству и младим кадровима који стасавају на Медицинском факултету ВМА.

– Нисмо дозволили да изостане напредак у хирургији, својеврсном бренду ВМА, иако су операционе сале ВМА у претходне две године углавном биле посвећене хитним оперативним захватима. Доказали смо кроз више примера да смо спремни и даље, за по много чему јединствене и веома компликоване операције, које изискују искусне хирурге и уигране тимове бројних специјалности.

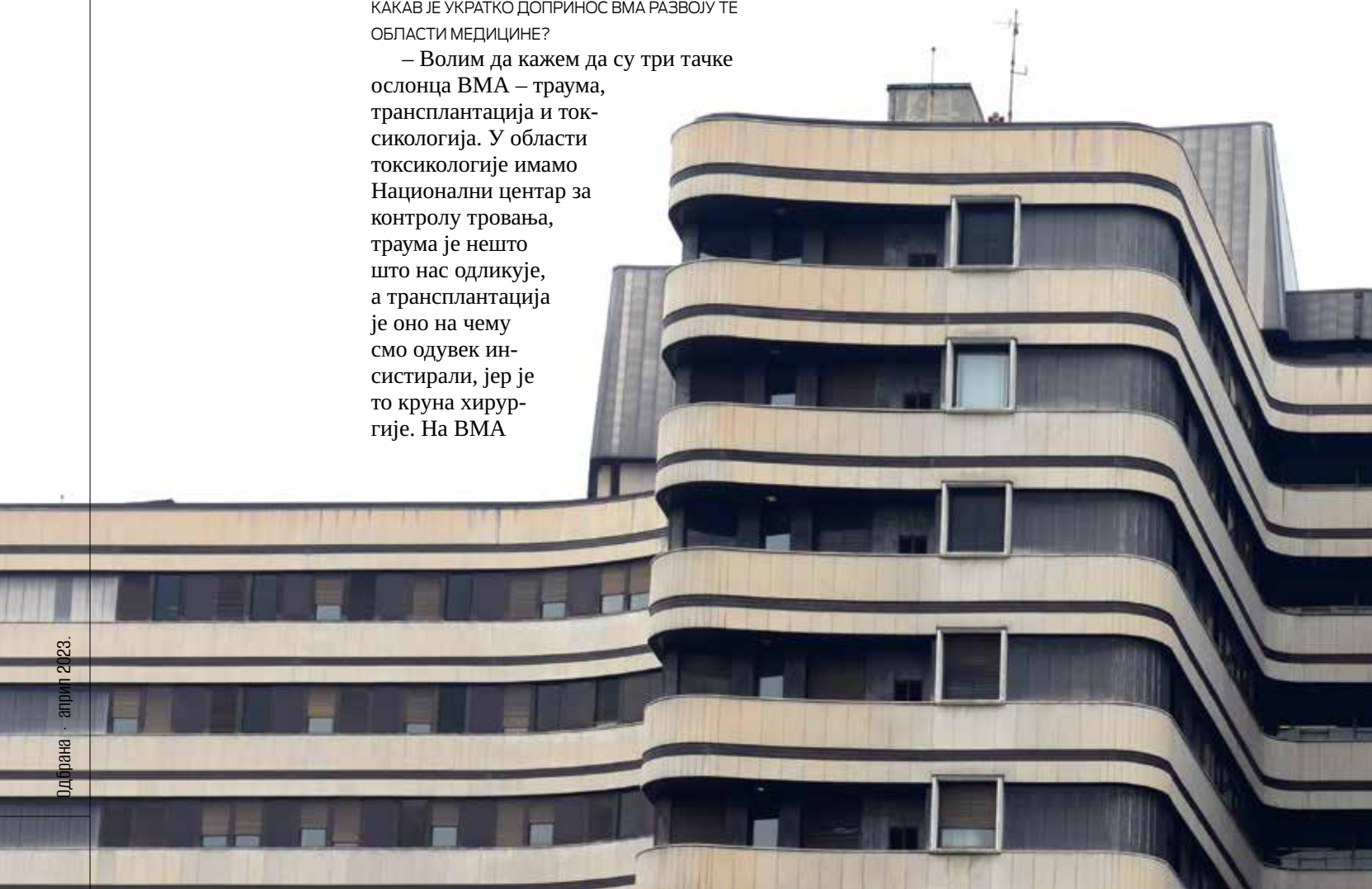
Осим тога, усавршавали смо се и настављамо у истом ритму и у области урологије, грани медицине која се развија невероватном брзином и захтева константно увежбавање. Баш из тог разлога наши уролози уводе у редовну клиничку праксу минимално инвазивне захвате, као и у свим другим светским здравственим центрима. Циљ је збрињавање пацијената најсавременијим начинима уз најмањи број болничких дана, најмањи ризик од компликација и болничких инфекција, што иде у прилог не само корисницима услуга, нашим пацијентима, него и држави јер су наши пацијенти углавном радно способни.

Свим тим активностима показали смо да ВМА може да се, поред свих бројних задатака које је имала поред ковида, престроји у ходу и врати редовним обавезама, што и јесте била једна од интенција.

* ДЕСЕТ ТРАНСПЛАНТАЦИЈА БУБРЕГА УРАЂЕНИХ ТОКОМ ПРОШЛЕ ГОДИНЕ И КАДАВЕРИЧНА ТРАНСПЛАНТАЦИЈА ЈЕТРЕ У ЈАНУАРУ ОВЕ ГОВОРЕ О НАСТАВКУ РАЗВОЈА ТРАНСПЛАНТАЦИОНЕ МЕДИЦИНЕ НА ВМА, ПОСЛЕ ПАУЗЕ ЗБОГ ПАНДЕМИЈЕ КОВИДА 19. КАКАВ ЈЕ УКРАТКО ДОПРИНОС ВМА РАЗВОЈУ ТЕ ОБЛАСТИ МЕДИЦИНЕ?

– Волим да кажем да су три тачке ослонца ВМА – траума, трансплантација и токсикологија. У области токсикологије имамо Национални центар за контролу тровања, траума је нешто што нас одликује, а трансплантација је оно на чему смо одувек инсистирали, јер је то круна хирургије. На ВМА

постоји трансплантациони програм више деценија. Трансплантације бубрега раде се од 1996, а од 2005. године и трансплантације јетре. Након дуге паузе, изазване пре свега пандемијом короне, „оживели” смо трансплантациону хирургију. Такође, формирали смо Центар за трансплантацију органа, ћелија и ткива ВМА, који има за циљ лакшу сарадњу наших хируршких тимова. Трансплантација захтева не само вештину и искуство већ и спремност за ангажовање у свако доба дана и ноћи, а то је једино могуће уз мултидисциплинарност. Још један од корака унапређења свих облика трансплантација на ВМА је и набавка новог уређаја за озрачивање крви и крвних продуката, као и ПЦР уређаја у Институту за трансфузиологију и хемобиологију ВМА. На тај начин омогућена нам је потпуна самосталност у раду, а та додатна корист за хематолошке пацијенте доступна је 24 часа, седам дана у недељи. Истакао бих да једини у земљи поседујемо Очну банку, која је рађена према европским и светским стандардима, и да смо од 1971. до сада урадили више од двеста трансплантација рожњаче.

– Кад сам дошао на место начелника ВМА наша интервентна кардиологија није била ни приближно овој коју сада имамо. Мерило се једном или ниједном особом или стручњаком који су се тиме бавили, а данас имамо више него прстију на руци људи који се баве интервентном кардиологијом са апсолутним успехом и већ нас препознају остале високоспецијализоване установе у нашем окружењу које се баве том проблематиком.

Да би програм трансплантације у земљи био на вишем нивоу, потребна је координација и сарадња војног и цивилног здравства – ВМА и свих цивилних здравствених установа, односно других трансплантационих центара у нашој земљи, а напослетку и повећање свести код становништва да се најхуманија одлука доноси у најтежем тренутку. Министарство здравља организовало је састанак у Клиничком центру Србије на коме су учествовала најодговорнија лица војног здравства и шефови националних трансплантационих тимова како би се договорили о тешкој сарадњи и како би се максимално убрзао процес трансплантације. Чекамо и да се у Скупштини усвоје измене и допуне Закона о трансплантацијама органа, ћелија и ткива да бисмо могли пуним једрима да радимо даље.

* ДО НЕДАВНО СУ НА ВМА ПОСТОЈАЛЕ ДВЕ АНГИО-САЛЕ, А НЕДАВНО ЈЕ ОТВОРЕНА ЈОШ ЈЕДНА, ДО САДА НАЈСАВРЕМЕНИЈА. ДА ЛИ НАМ ТО ГОВОРИ ДА СЕ ПОВЕЋАВА БРОЈ ПАЦИЈЕНАТА КОЈИМА СУ ПОТРЕБНЕ ТАКВЕ УСЛУГЕ ИЛИ ЈЕ ТО КОРАК НАПРЕД У МОДЕРНИЗАЦИЈИ?

ТРАНСПЛАНТАЦИОНИ ПРОГРАМ ВМА

Трансплантациони програм ВМА постоји већ више деценија. Трансплантације бубрега раде се од 1996, и до сада их је било 492. Прва трансплантација јетре урађена је 2005, и до сада је трансплантирано 39. У последњих педесет година урађено је више од 1.600 свих облика трансплантација матичних ћелија, а од 1971. до 2002. успешно је изведено више од двеста трансплантација рожњаче (од формирања Очне банке 2018, прве и једине у земљи, још две трансплантације). Такође, потписивање дозорских картица као зачетак свести о значају даривања органа и развоја трансплантације у Србији по некадашњем *Закону о трансплантацији органа, ћелија и ткива*, покренуто је управо на ВМА још 2002. године.

– И једно и друго. Број од 4.700 интервенција током претходних годину дана у досадашње две ангио-сале указује нам да је трећа најалост била неопходна. Све нас је изненадио податак да само средом имамо на десетине пацијената којима је потребна помоћ интервентног кардиолога и то најчешће у случају инфаркта миокарда, али и других неурорадиолошких процедура које се такође раде код možданог удара. Број пацијената можда и не би био велики ако имамо у виду да је у прогресији оболевање нашег становништва од кардиоваскуларних болести, али је забрињавајуће што се све млађа популација сучава са тим проблемом.

Са задовољством могу да истакнем да кад сам дошао на место начелника ВМА, наша интервентна кардиологија није била ни приближно овој каква је сада. Мерило се једном или ниједном особом или стручња-

Желим да најавим капитални пројекат опремања везан за фармацију, посебно линију за магистралне лекове. Пандемијско време иза нас и свака ванредна ситуација научили су нас да морамо да будемо самостални, да морамо да имамо лекове и ми смо уложили средства да ту линију обновимо, тако да очекујемо да ВМА добије мини фабрику лекова под својим кровом.

ком који су се тиме бавили, а данас имамо више него прстију на руци људи који се баве интервентном кардиологијом са апсолутним успехом и већ нас препознају остале високоспецијализоване установе у нашем окружењу које се баве том проблематиком. Осим тога, схватили смо да је интервентна кардиологија немогућа без подршке кардиохирургије. И ми смо уложили огромне напоре да је успоставимо и ублажимо одлив кадра због одласка у пензију. Довели смо нове људе и школујемо своје људе унутар система. Тренутно је Клиника за кардиохирургију ВМА у успону, а број операција повећали смо за педесет одсто само у току прошле године. Требало би да нам се придруже још двојица колега. Имамо четири нова перфузера, долазе нам људи који раде специјализовано кардиохируршку анестезију итд. Једном речју, правимо тимове. Не може се ићи сам кроз живот, а камоли у медицини. На крају крајева и успех је заједнички, а одговорност је само једног човека – начелника ВМА.

* КОЈЕ ЋЕ СЕ ЈОШ НОВИНЕ У ДИЈАГНОСТИЦИ И ПЕЧЕЊУ УВЕСТИ ОВЕ ГОДИНЕ?

– Планирамо много тога. Морам да захвалим председнику државе, Влади Србије и нашем министру, који су нам омогућили да кроз пројекат капиталног опремања крајем прошле и почетком ове године зановимо комплетан систем за стерилизацију у операционом блоку, што нам је било изузетно битно за функционисање хирургије. Старим стерилизаторима, који

су набављени пре више деценија, истекли су ресурси и претио је колапс у раду. Сада су у наш операциони блок монтирани нови стерилизатори и то је потпуно нова димензија рада.

Могу слободно да најавим набавку радиотерапијских уређаја, која ће се ускоро завршити, јер имамо много онколошких пацијента који захтевају зрачење, зрачну терапију. Надам се да ћемо ускоро моћи да најавимо набавку најмодернијег линеарног акцелератора и први пут у земљи Србији сајбер ножа. За разлику од гама ножа који зрачи само коштане структуре, мозак и кичмену мождину, сајбер нож зрачи све остале унутрашње органе, а знамо колико има пацијената са туморима плућа, јетре, панкреаса итд.

Желим да најавим још један од капиталних пројеката опремања, а везан је за фармацију, посебно линију за магистралне лекове, јер се у њу није улагало откако се уселило у зграду. Задржали смо израду магистралних лекова, додуше у скромним количинама, и сачували стручњаке који то могу да ураде. Пандемијско време иза нас и свака ванредна ситуација, а недајбоже рат, научили су нас да морамо да будемо самостални, да морамо да имамо лекове. Ми данас правимо кардиоплегике за целу Србију. То су раствори и течности потребни код кардиохируршких интервенција. Уложили смо средства да ту линију обновимо, тако да очекујемо да се то реши у овој години и да ВМА добије једну мини фабрику лекова под својим кровом.

* РЕПЛАНТАЦИОНА ХИРУРГИЈА ЈЕ ВАЖАН ДЕО ЗБРИЊАВАЊА ТРАУМАТОПОШКИХ ПОВРЕДА. ДА ЛИ НА ВМА И ДАЉЕ ПОСТОЈИ СВОЈЕВРСНА МИКРОХИРУРШКА ШКОЛА?

– Прва реплантација прста урађена на територији бивше Југославије била је баш на ВМА. Имали смо срећу да смо под нашим кровом изнедрили велику школу микрохирургије за коју су заслужни проф. др Арнери, др Пантелић, др Панајотовић... И никада нисмо престајали то да радимо. Подсетио бих и на један случај који је медијски био највише пропраћен, а то је ваша колегиница Деа Ђурђевић, којој смо после тешке повреде руке омогућили да се данас служи њома. Реплантациони хируршки захвати сматрају се најсложенијим у грани реконструктивне хирургије.

– Иако су током епидемије ковида 19 здравствени системи свуда у свету доживели различите изазове у раду, модерна времена омогућила су да паузе у усавршавању скоро и не буде. Савремени начин комуникације кроз он-лајн семинаре и симпозијуме и национална и међунационална размена знања процветали су у периоду када је свет успорио за тренутак.

Микрохирургија изискује огромно хируршко знање, изванредно искуство, али и таленат. Наши микрохирурзи део искуства, нажалост, дугују ратним дешавањима. Задовољство је што и даље имамо заинтересоване младе лекаре да ову традицију наставе. Знамо да није тако популарна, а ни исплатива, као неке друге хируршке гране, али сазнање да смо у прилици да неке сачувамо на пример шаку, повезујући најситније делове који враћају функцију, несвакидашња је хируршка вештина и изузетна стручна вредност.

* У ПРОТЕКЛОЈ ДЕЦЕНИЈИ ВМА ЈЕ БИЛА ПОЗНАТА ПО ДОПУНСКОМ РАДУ ЊЕНИХ ЗАПОСЛЕНИХ ВАН РАДНОГ ВРЕМЕНА УНУТАР ВМА. ОЧЕКУЈЕ ЛИ СЕ ПОВРАТАК ТОГ ВИДА ПЕЧЕЊА?

– На велико задовољство свих нас могу да најавим да се допунски рад ВМА враћа 3. априла. Захваљујући упорности и труду наших надлежних у Министарству одбране и коначном закључку Владе Републике Србије, рад ВМА ван радног времена регулисан је на правно ваљан и материјално-финансијски заснован начин. Оваквим потезом, након неколико година паузе, ВМА опет постиже конкурентност на тржишту и пружа доступност здравствене заштите много већем броју пацијената. Они ће опет добити најбољи кадар који ВМА има, моћи ће да бирају кога хоће и кад хоће за свој новац. То се можда неће допасти онима из приватних здравствених клиника, али ВМА гледа свој интерес, а то је да пружимо најбољу здравствену негу и да максимално искористимо своје кадровске и материјално-техничке ресурсе. Посебна благодет је што ће ВМА имати свој подрачун у Фонду за СОВО. То на одређени начин ревитализује рад тог фонда, а донеће и предност запосленима и ВМА, јер ће тим новцем клинике и институти моћи да набаве оно што им треба.

* КАКО ЋЕ ИЗГЛЕДАТИ РАД У УСЛОВИМА ОБНОВЕ ЗГРАДЕ ВМА, КОЈА ПРЕДСТОЈИ?

– Почетак радова на обнови ВМА нас много радује, увелико трају разговори са Немачком банком за развој. Сада је изабран главни консултант и испред Владе Србије за спровођење овог, за нас важног пројекта – одређено је Министарство рударства и енергетике у сарадњи са Министарством одбране и ВМА. Надамо се скором почетку

радова. У почетку нас је водила потреба за енергетском ефикасношћу – замена столарије, ентеријерски радови, купатила – а онда су у план реновирања ушли и котларница и фасада. То је велики пројекат. А што се тиче рада на ВМА, он неће стати, извршићемо прерасподелу просторија. Пошто је зграда у облику крста, једно крило ће бити затворено и оно ће се реновирати од –2 до 14. спрата. За то време, како имамо добра противпожарна врата, неће се ништа осећати у другом делу зграде, тако су ми обећали сви они који ће учествовати у извођењу радова. А после тога, имаћемо препорођену зграду.

* ДА ЛИ ЋЕ У ТОЈ ОБНОВЉЕНОЈ ЗГРАДИ РАДИТИ И НЕКИ НОВИ МПАДИ ЛЕКАРИ СПЕЦИЈАЛИСТИ И ОНИ КОЈИ ДОПАЗЕ НА СПЕЦИЈАЛИЗАЦИЈЕ?

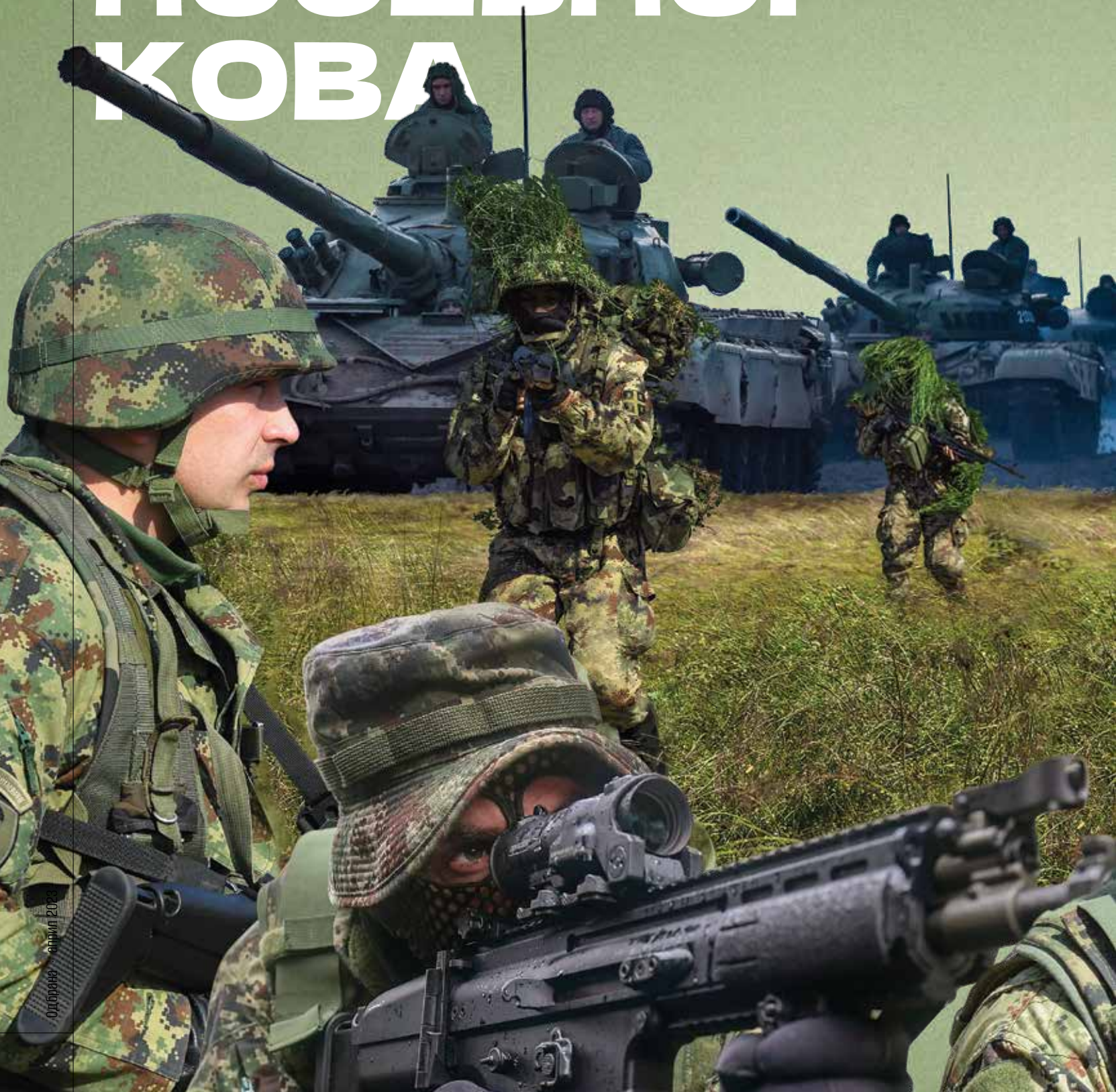
– Када говоримо о школовању и усавршавању, највећа тековина после формирања Медицинског факултета ВМА јесте пријем лица на специјализације, који је почео почетком прошле године. Наиме, организацијско-формацјским променама предвидели смо 58 места на свим клиникама и институтима за пријем лекара на неодређено време, а ради специјализације. То су цивилна лица, а за то време наши кадети се несметано усавршавају. Они који су први одшколовани завршили су специјализацију и већ две године раде. То су данас капетани прве класе, мајори који раде на клиникама и институтима. У договору са начелником Генералштаба обезбеђено је да нико више не чека дуже од две године на специјализацију.

* ДА ЛИ ВМА И ДАЉЕ ПРИВЛАЧИ НОВЕ КАДРОВЕ?

– Нескромно мислим да ВМА у потпису радног места и даље доноси са собом делић историје дуге скоро 180 година, поверење огромног броја грађана, углед у домаћој и међународној јавности, а као таква јесте прилика за младе генерације. Такође, хируршка школа ВМА, анестезиолошка школа, прва у нашој земљи Служба за здравствену негу као наследница школе војних медицинских сестара, а уз искуство које ментори из сваке области несебично деле младима, важе за квалитетне почетне позиције након којих се граде добре каријере. Не треба уопште сумњати у то да је ВМА магнет за нове кадрове. Она је то била и биће. ■

Исписивање портрета Војске Србије

ЉУДИ ПОСЕБНОГ КОВА

Корачајући у сусрет Дану Војске Србије, који се традиционално обележава 23. априла – у спомен на дан када је 1815. године подигнут Други српски устанак, који је био прекретница у стварању модерне српске државе и војске – у априлском броју „Одбране“ доносимо портрете три њена припадника: пилота, противдиверзантског рониоца и команданта 30. командног батаљона, који својим каријерама исписују портрет Војске Србије – лице које препознајемо и коме верујемо.

Професија – пилот борбеног авиона

Потпуковник Игор Ђорђевић, командант
241. ловачко-бомбардерске авијацијске
ескадриле 98. ваздухопловне бригаде

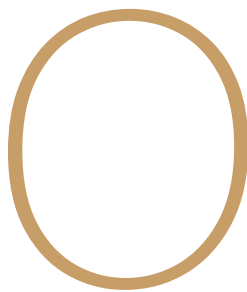
КОНКУРС ЗА ДЕЧАЧКЕ

СНОВЕ

Још као деца гледали смо у небо и маштали о летењу. Замишљали како је то играти се око лепих белих облака. А тек бити пилот борбеног авиона... У то време снове и дечачку машту појачао је и Том Круз, као истинска пилотска икона у филму „Топ ган“, а тих дана десила се и посета једном отвореном дану на аеродрому у Лађевцима и ескадрили „Тигрова“, чији амблем данас носим поносно на грудима. После овакве „иницијације“ било је јасно да ћу покушати, пријавити се на конкурс и кренути у остварење својих дечачких снова.

Приредио Владимир ВЈЕШТИЋ

д дечачких жеља до њиховог остварења био је дуг пут, препун одрицања, труда... Започело је убеђивањем родитеља да син жели да им лети на борбеном авиону, од-

говора на стотину питања, строгим здравственим прегледима, падобранским скоковима, селективним летењем, уз редовно праћење од психолога и наставника прво падобранске, па летачке обуке. Све, као некаква авет, над главом је бојазан да ће вам једног јутра неко саопштити да нисте у стању да постанете борбени пилот. Нажалост, многи су то чули и окренули се другим изазовима на Војној академији.

Ваздухопловна академија захтева изузетне резултате, а кад кренеш, помислиш да је велики део посла урађен. Међутим, следе испити, обуке и две године мукотрпног рада, болних опраштања од класића који не пролазе високе норме. Онда још једно селективно летење, па трећа година, одлазак у Подгорицу, у ондашњи Центар за летачку обуку питомаца. Е тада почиње оно право. Први летови на млазном авиону, две године интензивног летења, а тада и први самостални летови који се не заборављају. Наставници летења остављају дубок траг на младом пилоту који је у процесу формирања и покушава да изгради каријеру.

СНОВИ ПОСТАЈУ СТВАРНОСТ

По завршетку Академије добијате први распоред, у одређену ескадрилу, и постајете пилот борбеног авиона. Снови постају стварност. Каријера војног пилота изузетно је тешка. Било је много успона и падова, изазова, али и лепих тренутака. Људи, наравно, када им кажете да сте пилот, обично вас гледају са дивљењем и питају о лепоти тог посла, али за подизање авиона у ваздух потребно је много припреме – од организације, припреме пилота за лет, припреме ваздухоплова, људи који треба да обезбеде све то... Много труда, залагања и велики број људи које нико не види стоји иза једног лета авиона који са 800 или 900 km/ч пројури изнад ваших глава и видите га само кратко на небу.

Поносан сам што иза нас остају неки нови клинци, који сами управљају борбеним авионом од 11 тона, показујући нам да смо нешто важно и велико урадили. Уједно ту је онај „буке“, у коме су и ноте носталгије и меланхолије, који нас подсећа на младост и тренутке када смо започињали са остваривањем својих снова. А ту је и поука: снови су оствариви, ако сте спремни да све у њих уложите.

Тренутно, као командант „Тигрова“, могу са поносом да кажем да је то једна од најелитнијих јединица Војске Србије, која је током небројених борбених дејстава изродила многе успешне пилоте. Постоји већ 62 године и њен амблем треба заслужити.

И поред све лепоте посла којим се бавимо, било је и много тешких тренутака, ратова. Један од најтежих свакако је обарање авиона и губитак живота ратног команданта 241.бае потпуковника Животе Ђурића током НАТО агресије изнад територије Косова и Метохије

Тај херојски чин „Тигрови“ не смеју и никада неће заборавити.

„КАНЦЕЛАРИЈА“ МЕЂУ ОБЛАЦИМА

Која је моја порука младима који имају жељу да постану војни пилоти?

Пре свега мора да постоји љубав. Не само према летењу већ и према отаџбини. Бити пилот борбеног авиона не значи да имате осмочасовно радно време у канцеларији. Морате бити флексибилни, а опет спремни на брзо доношење одлука. Имати одлучност, самопоуздање, способност рада под притиском... Све су то важне особине личности једног пилота. С друге стране, мало људи у свету може се похвалити да има „канцеларију“ међу облацима. Сваки дан доноси нови изазов, ниједан лет није исти, а то чини живот узбудљивијим и тера вас да постанете бољи – и као пилоти и као људи.

Сада, после 26 година активног летења на више типова борбених авиона, тренутно на легендарном „орлу“, када сам свестан да ми се летачка каријера ближи крају, када се окренем иза себе остају само лепи тренуци, успомене и драги људи са којима сте радили, колеге са којима сте летели и један другом поверавали своје животе. То се не заборавља.

У заборав одлазе само ружне ствари и тешки тренуци. Много сам поносан што иза нас остају неки нови клинци, који сами управљају борбеним авионом од 11 тона, показујући нам да смо нешто важно и велико урадили. Уједно ту је онај „буке“, у коме су и ноте носталгије и меланхолије, који нас подсећа на младост и тренутке када смо започињали са остваривањем својих снова. А ту је и поука: снови су оствариви, ако сте спремни да све у њих уложите. ■

Мајор Милош Милошевић,
командант 30. командног
батаљона Треће бригаде КОВ

СНАГА

ОФИЦИРСКОГ ПОЗИВА

Животни и професионални пут мајора Милошевића може бити само подстрек младим људима да се упусте у сличне изазове и изаберу војни позив за своје животни занимање. А наш саговорник истиче да је официрски позив частан, занимљив, свеобухватан и заснива се на љубави за своју земљу.

Текст и фотографије:
Зоран МИЛАДИНОВИЋ

И рича о војној каријери мајора Милоша Милошевића почиње заправо у његовом детињству, када је упознавајући људе из строја тадашње војске чврсто одлучио да крене путем части, одрицања, тешких избора, напорног и тимског рада, али и путем љубави за своју земљу и одлучности да се она брани. Млади петнаестогодишњак се тако 1996. упутио на капије Војне гимназије у Београду у жељи да заврши све војне школе и постане врстан припадник рода оклопно-механизованих јединица.

– Тешко ми је, ипак, пало одвајање од куће и родитељског дома у селу Трупале код Ниша. Другарство са класићима,

спорт и добре старешине учинили су да се брзо прилагодим околностима војног школовања. Никада нећу заборавити како ме је топло дочекао тада поручник Иштван Пољанац и помогао ми да се добро уклопим у живот и рад Војне гимназије, вредно учим и бавим се стрељаштвом – каже мајор Милошевић.

ВРЕМЕ ИЗАЗОВА

Мајор Милош Милошевић је после Војне гимназије завршио и Војну академију – смер оклопно-механизованих јединица и то као један од најбољих студената, док је у стрељаштву успео да достигне завидне резултате и буде први међу кадетима у дисциплини аутоматска пушка.

– Завршетком Војне академије није био крај процесу учења и школовања у Војсци Србије који траје и данас. Не мислим при томе само на усавршавање личних спо-

собности у току рада у разним јединицама већ и на похађање извиђачко-диверзантског курса за официре и обавештајно-штабног курса за рад у командама, које сам завршио са одличним оценама. Војно образовање употпунио сам завршивши школовање у 68. класи Командно-штабног усавршавања Школе националне одбране, на којој сам се оспособио за командовање тактичким јединицама и штабне дужности у командама бригадног нивоа – тврди мајор Милошевић.

Прва служба мајора Милошевића била је у 15. оклопној бригади у Прокупљу, где је радио као командир вода у механизованој чети, али су се потом послови, јединице и гарнизони мењали, неуобичајеном брзином.

– Нисам имао среће. У тим годинама су се проводиле реформе у Војсци, тако да се десило да где год да дођем, та се јединица угаси. На први поглед учини се да је све то било лоше за мене, али је то, с друге стране, тражило да се увек изнова доказујем, што ме је мотивисало за нове напоре. Рад у различитим војним колективима омогућио ми је и да стекнем већа и драгоцену искуства, док је чињеница да сам добар спортиста и стрелац утицала да постепено прелазим у извиђачке и специјалне јединице попут диверзантског вода у 52. батаљону за специјална дејства и оклопно-извиђачког вода у 37. механизованом батаљону – каже са осмехом мајор Милош Милошевић.

Рад у механизованом батаљону из Куршумлије знатно је усмерио развој његове војне каријере, пошто је после обављања задатака у оклопно-извиђачком воду преузео дужност начелника групе за извиђачке послове и официра за везу са КФОР-ом. Велике успехе остварио је и командујући извиђачком четом у периоду од 2017. до 2019. године, која је тада била проглашена за најбољу чету у Трећој бригади Копнене војске, док је на новоустановљеним такмичењима извиђачких јединица Копнене војске готово редовно освајала прва места. Посебан изазов за мајора Милошевића представљао је прелазак на дужност заменика команданта новоформираног оклопно-извиђачког батаљона БРДМ-2М, у коме је добио прилику да организује обављање обавештајно-извиђачких задатака у најразличитијим временским, теренским и борбеним условима.

НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉИ

У 30. командном батаљону Треће бригаде КоВ мајор Милош Милошевић данас командује извиђачима, везистима, припадницима јединице АБХО и јединице за обезбеђење.

– Обављајући дужност команданта командног батаљона, некако сам објединио љубав према оклопним возилима и извиђачким пословима – каже мајор Милошевић. – Користим сваку могућност да одем на БРДМ, пробам возило, уверим се да ли моје старешине и војници познају и воле своје оклопно-извиђачко возило. У извиђачкој чети имамо и одељење беспилотних летелица и дронава најновије генерације, што је несумњиво важно како би у реалном времену известили команду, али било каква опрема, ма колико савремена била, безвредна је без добро обучених извиђача и оператора беспилотних ваздухоплова. Велику пажњу зато придајемо обуци, курсирању и вежбовним активностима, али имамо и заједничке културне, спортске и верске активности, пошто чврсто верујем да кроз спорт, веру и културу развијамо добре међуљудске односе, заједништво и хомогеност нашег војног колектива.

Нема дилему мајор Милош Милошевић када треба да младим људима препоручи војни позив, баш као што су и њега некада давно у тајне војног заната увели старији официри.

– Официрски позив је частан, занимљив и свеобухватан. Током војног школовања научи се много тога, не само о војсци већ и о српској традицији, култури, а пре свега друштвеним и техничким наукама. У 26. класи Војне гимназије сам већ стекао другове за цео живот, непрекидно смо у контакту и испомажемо се међусобно, а тако је било и у свим другим војним колективима у којима сам радио или их предводио. Препоручио бих младима војни позив и зато што је дефинитивно јасно да се у војску много улаже, како на плану модернизације борбених средстава, тако и у делу стандарда њених припадника. Рад у војсци је сигурно и здрав модел живота који се уосталом препоручује свим људима. Никако не бих пропустио да подвучем да рад у војсци значи и љубав за своју земљу, отаџбину и то ће тако бити докле год реч патриотизам има смисла – истиче мајор Милошевић. ▀

Професија – противдиверзантски ронилац

Старији водник прве класе
Далибор Анђелковић, Речна флотила

КЊИЖИЦА СА 1.500 САТИ РОЊЕЊА

Више од деценије бављења роњењем, уз константно ангажовање на комплексним ронилачким задацима и извођење захтевних садржаја обуке и других облика усавршавања, често у тешким и сложеним условима, испунило је ронилачку књижицу старијег водника прве класе Далибора Анђелковића бројком од 1.500 сати роњења, након чега је стекао звање противдиверзантског рониоца. Прошавши скоро све подофицирске дужности у ронилачкој чети, од Далибора колеге очекују да убрзо добије звање инструктора роњења и тиме у потпуности испуни зацртани циљ приликом ступања у ронилачку службу.

Пише поручник бојног брода Драган СПАСОЈЕВИЋ

Као свршени средњошколац економске школе у Лесковцу, Далибор Анђелковић уписао је курс за подофицире рода пешадија у Пожаревцу, јер су његов старији брат и најбољи друг из детињства већ корачали путем војничке каријере. Одлука да постане професионални подофицир постајала је све јача код младог човека, који је упијао сваку реч током разговора са двојицом драгих људи, слушајући њихова искуства и занимљивости из војничког живота.

ОД ПЕШАДИНЦА ДО ПРОТИВДИВЕРЗАНТСКОГ РОНИОЦА

Верујући у себе и своје способности, успешно је савладао једногодишњи курс за подофицире у лето 2003. године и након промоције у чин водника обрео се у свом родном граду, у саставу славне 549. моторизоване бригаде. У првим годинама службовања на почетним дужностима командира одељења

водник Анђелковић имао је прилику да живи и ради са људима који су имали много професионалног војничког и животног искуства, од којих је, како каже, много брже учио војнички занат. По формирању центра за обуку 2007, као и већина млађих старешина из јединице, из Лесковца одлази по потреби службе у прекоманду у Сомбор, где проводи три године успешно изводећи основну обуку бројних генерација младих војника рода пешадија. Захваљујући првенствено успесима постигнутим у раду, упућен је са неколицином колега у Центар за усавршавање и обуку подофицира у Панчево, у чијем формирању је учествовао од самог почетка. Међутим, Далиборов сан био је рад у специјалним јединицама војске. Иако је првобитно тежио ка „Кобрама” и 63. падобранској бригади, чије је специјалистичке курсеве успешно савладао, каријерни смер му је у коначном ипак одредио ронилачки курс за лаког бродског рониоца, организован крајем 2010. године у Речној флотили, на који се одазвао одмах након што је објављен у магазину „Одбрана”. Ронилачку службу

у 93. ронилачкој чети, тада већ у чину старијег водника, отпочео је 24. марта 2011. као лаког бродског ронилац. За веома кратко време постао је противмински, а потом командир тима противминских ронилаца и на крају противдиверзантски ронилац.

ТАЛЕНТОВАНИ ВИШЕБОЈАЦ

По јављању на дужност у Центар за обуку у Сомбору, мајор Дубравко Марић препознао је вишебојца у Далибору, увидео његов велики спортски потенцијал и припремио га за такмичење у вишебоју на Спортском првенству Команде за обуку, на којем је 2008. освојио прво место. Након тога старији водник Анђелковић низао је успех за успехом, освајао је прва места у категорији вишебоја на све бројнијим војним такмичењима, како на оперативном, тако и на нивоу читаве војске. Кроз свеобухватан процес интензивно се припремао у оквиру Тима вишебојца Војске Србије, откако је формиран 2010. године, наступавши и на такмичења у војном вишебоју у иностранству. Од међународних такмичења Анђелковић посебно истиче учешће на Европском првенству 2011. године у Аустрији, на којем је наш тим заузео треће место и највеће такмичење у оквиру оружаних снага на свету – Војну олимпијаду у Јужној Кореји 2015, на којој је наступио у појединачној конкуренцији.

На последњем свевојном такмичењу, одржаном прошле године у Краљеву, у трци са препрекама на десет хиљада метара освојио је прво место.

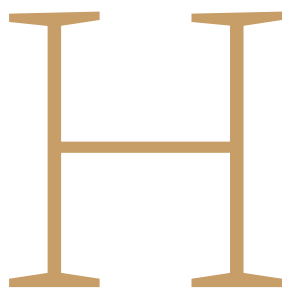
– Најважније особине које млади људи треба да имају ако се одлучују за војни позив су самодисциплина и кућно васпитање. То су предуслови да се постане добар и поштован старешина. Сматрам да је погрешно, сада већ укоренењено мишљење у нашем народу, да младог човека треба послати у војску како би га војска преваспитала. Само онај ко има добро васпитање које се доноси из породице има шансе да се оствари у војној организацији и само тако може да напредује. Ако сте јаког карактера и крајње искрени према себи, и уз то свакодневно радите на себи, пронаћи ћете се у војном колективу, бићете задовољни собом и срећни – каже старији водник прве класе Анђелковић, наглашавајући да они који су заинтересовани за војну службу првенствено морају да верују у себе и да буду истрајни у остваривању својих жеља. ■

28. механизовани батаљон Друге бригаде Ков

ЗА СЕКУНД БРЖИ, ЗА НИЈАНСУ СИГУРНИЈИ

Уверени да успех у извршавању бројних одговорних задатака директно зависи од квалитета и ефикасности непрекидне и веома захтевне обуке, увек прилагођене задацима које извршавају, припадници јединице у Новом Пазару очекивано постижу изузетне резултате на вежбама и гађањима

Пише Душан ГЛИШИЋ

овопазарски 28. механизовани батаљон Друге бригаде формиран је 2007. године, наследивши људство и технику 37. моторизоване бригаде, о чијој историји, дејствима и храбрости припадници батаљона одавно све знају. У Касарни

„Рифат Бурџевић Тршо”, у северном делу Новог Пазара, на путу за Сјеницу размештене су команда батаљона, командна чета, три механизоване чете, чета за подршку и самоходна артиљеријска батерија за ПВД. Различитог степена развијености, попуњене у складу с потребама, јединице су оспособљене за извршавање наменских задатака из све три мисије Војске Србије. Говорећи о мисији 28. механизованог батаљона, из које, како каже, проистичу бројни и веома значајни задаци, командант јединице мајор Бојан Петровић истакао је унапређење достигнутог нивоа оперативних способности, обезбеђење снага за операције превентивног размештања, извођење противоклопних и противпешадијских дејстава и пружање помоћи локалним властима у случају елементарних непогода и техничко-технолошких несрећа ширих размера.

– У протеклом периоду припадници 28. механизованог батаљона били су ангажовани на свим задацима чији је носилац била Команда Друге бригаде Копнене војске. Од оних најважнијих истичем Здружену тактичку вежбу „Северац”, реализовану на интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде”, и Здружену вежбу „Маневри” на полигону „Пештер”, на којима је, уз проверу достигнутог нивоа оперативне способности, значајно унапређење на обученост припадника у руковању и одржавању средстава ратне технике. Сем тога, реализацијом планираних гађања и тактичких вежби с бојевим гађањем, ватрена оспособљеност припадника батаљона подигнута је на виши ниво, посебно када је реч о механизованој чети, која је и носилац вежбовних активности. Треба рећи и да је током реализације наведених вежби, у отежаним теренским условима и уз појачано ангажовање људства, поред одговарајућег нивоа обучености, још једном исказан и веома висок ниво мотивисаности и професионалног односа припадника јединица према задацима и обавезама које изискује наш посао, истакао је мајор Петровић.

НА АДМИНИСТРАТИВНОЈ ЛИНИЈИ

Поред обуке, која је тежишни и непрекидни задатак, коме се, у складу са специфичном зоном одговорности, посвећује максимална пажња, припадници 28. механизованог батаљона ангажовани су и на

бројним другим задацима, међу којима се, свакако, издваја обезбеђење административне линије према Косову и Метохији и контрола Копнене зоне безбедности, где су у њиховој зони одговорности две базе – „Табалија” и „Источни Мојстир”. Један од значајних задатака представља обезбеђење објеката, покретних средстава и људства у Касарни „Рифат Бурџевић Тршо” и Војног комплекса „Избица”.

– С обзиром на локацију батаљона и подручје на коме се налазе јединице, стражарској служби и задацима обезбеђења придајемо изузетан значај. У протеклом периоду значајно смо унапредили функционисање система обезбеђења објеката, људства и технике. Посебну пажњу поклањамо логистичкој подршци јединица размештених у гарнизону месту Нови Пазар, једном од задатака на којем смо, такође, свакодневно ангажовани. Међу свим задацима и активностима обука је недвосмислено најважнија, како за јединицу, тако и за сваког њеног припадника. Њему се посвећује највише времена, средстава и пажње, то је задатак који извршавамо у континуитету и коме приступамо плански, организовано и веома ефикасно, што се види по достигнутом нивоу обучености припадника и јединица батаљона – истакао је мајор Петровић, додајући да се обука реализује за све три мисије Војске Србије, с тежиштем на обучавању и оспособљавању снага у сталној борбеној готовости.

Мајор
Бојан Петровић

Мајор
Владимир Вељовић

Мајор
Немања Дробњак

УСПЕШНО ГАЂАЊЕ НА „ОРЕШЦУ”

Висок степен обучености припадници јединица 28. механизованог батаљона показали су и недавно на аутоматизованом стрелишту „Орешац”, где су реализовали кондициона гађања из наоружања оклопних јединица. Током вишедневних активности увежбаван је рад посаде борбених возила пешадије БВП М-80 А, уз реализацију школских и припремних гађања у дневним и ноћним условима. Истичући да су остварени врло добри и одлични резултати, мајор Владимир Вељовић, командир механизоване чете, рекао је да се обука у тој јединици изводи континуирано, ради одржавања и унапређења оспособљености за извршавање наменских задатака.

– Обуку изводимо током целе године, плански и организовано, реализујући индивидуалне и колективне садржаје обучавања, с тежиштем на практичним садржајима, стремећи рутини која нам омогућује скраћивање времена потребног за дејство. Наш циљ је да сваки припадник јединице свакога дана научи нешто ново, буде за секунд бржи и за нијансу сигурнији у себе и своје оружје. Уиграност и усклађеност посада борбених возила и укрцаног састава и брзина дејства често су пресудни моменти за успех у извршењу задатака, односно обезбеђењу ватрене подршке и заштите људства. Зато увежбавамо тактичке радње посаде и укрцаног људства на маршевима и током извођења напада или одбране. Током обуке настојимо да скратимо време извршавања радњи, како

тактичких, тако и оних које се односе на одржавање система и подсистема средстава којима располажемо. Важно је рећи да је наше основно средство борбено возило пешадије М-80 А изузетно поуздано и ефикасно, што се показало на бројним вежбама током реализације задатака механизованих јединица – рекао је мајор Вељовић.

Нишанџија на минобацачу 125 милиметара, десетар Петар Киковић припадник је 28. механизованог батаљона од његовог оснивања. Пре тога био је три године у Сјеници, у пешадијском батаљону. Са готово двадесетогодишњим искуством истиче да је обука у батаљону напорна и максимално прилагођена задацима које обављају. С обзиром на то да у касарни имају изузетне услове за реализацију различитих садржаја обуке, почев од тренажера, преко бројних полигона и стрелишта, до терена за бављење спортом, Киковић каже да је оспособљеност јединице директно пропорционална тим условима.

– Добра организација обуке и детаљно планирање свакодневног рада омогућавају постизање добрих резултата, а успех сваког припадника, посебно професионалних војника, у великој мери зависи од сопственог залагања и жеље за што бољом обученошћу. У батаљону имамо добре услове за обуку, задаци које извршавамо траже од нас

Заставник Елвир Хаџи Смаилагић

Десетар Петар Киковић

и физичке и психичке напоре, па је стално оспособљавање кључ успеха и добре припремљености – каже Киковић. Пошто је и сам један од оних који напорно раде и залажу се за што већи ниво оспособљености јединице за извршавање наменских задатака, недавно је упућен на лидерски курс, после којег ће уследити и основни курс за подофицире. То значи да ћемо у 28. механизованом батаљону ускоро имати још једног подофицира, чије ће знање и вештине добро доћи у обуци и стасавању будућих генерација војника.

ЗНАЧАЈ ЧОВЕКА

Не занемарујући задатке из треће мисије Војске Србије, припадници 28. механизованог батаљона недавно су били ангажовани и на пружању помоћи грађанима Новог Пазара захваћеним поплавама. У таквим ситуацијама, кажу у јединици, све потребне капацитете технике и људства стављају на располагање мештанима. Батаљон има веома развијену сарадњу и координацију са представницима града и локалне самоуправе, Сектора за ванредне ситуације и Министарства унутрашњих послова.

Попут других сличних јединица Војске Србије, 28. механизовани батаљон у прошлом периоду опремљен је новим и мо-

дернизованим средствима и опремом. Поред нове заштитне балистичке опреме, добили су модерне беспилотне летелице – дроне, чиме је знатно олакшано извршавање најсложенијих и најризичнијих задатака. Када је реч о основном борбеном средству сваког механизованог батаљона, па и овог у Новом Пазару, БВП М-80А, у ТРЗ у Чачку у току је модернизација одређеног броја борбених возила пешадије којима ће следеће године бити опремљена једна механизована чета. То ће, према речима команданта батаљона, значајно унапредити оперативне способности јединице.

– Ни у условима значајног опремања јединица новим или модернизованим средствима и опремом, у батаљону није заборављен људски фактор и значај човека, појединца, за ефикасно извршавање задатака. Велики допринос томе свакако је дао командант Друге бригаде бригадни генерал Синиша Сташевић, који од првог дана велику пажњу поклања моралној снази јединице и сваком њеном припаднику. Такав однос команданта бригаде према људима осетно се одразио и на ниво мотивације свих припадника 28. механизованог батаљона. Имам утисак да никоме од нас није теш-

ко да ради и извршава и најтеже задатке, уверен да ће тај рад бити примећен. Веома је важно да се у јединици поново осећа дух бриге о људима, који је, последњих деценија и година, некако изгубљен – сматра мајор Бојан Петровић.

О људима, традиционално најмоћнијем чиниоцу наше војске и њеном највећем богатству, у 28. механизованом батаљону „лично и персонално” брине и мајор Немања Дробњак, руководилац Групе за људске ресурсе. Говорећи о високој мотивисаности припадника јединице, не само у извршавању свакодневних задатака у касарни, већ и на терену, на полигонима и вежбама, у знатно другачијим и тежим околностима и условима, мајор Дробњак истиче и изразиту толеранцију и максимално

поштовање различитих верских и националних осећања.

– Ми смо једна од ретких јединица која у својој касарни има два различита богослужбена простора, за православне вернике храм посвећен Светом цару Константину и царици Јелени и за припаднике исламске вероисповести меџдис, који су отворени преко целог дана и у којима су могући присуство богослужењима и разговор са надлежним свештеником, односно имамом. Освећење богослужбених простора обављено је почетком децембра 2013. уз присуство епископа рашко-призренског Теодосија и реис-ул-улеме Исламске заједнице Србије Адема Зилкића – рекао је мајор Дробњак.

О посећености богослужбених простора у Касарни „Рифат Бурџевић Тршо” говорио је и заставник Елвир Хаџи Смаилагић, командир инжењеријског одељења, задужен за бригу о њима.

– Важно је да имамо прилику и могућност да и у касарни, на послу, јачамо своју веру и остваримо везу с Богом, био Алах, или Исус. То је посебно важно војнику, који се и професионално определио за одбрану отаџбине, који је свој живот обећао отаџбини. Посећеност је свакодневна, посебно током богослужења. Кад год неко од нас осети потребу за сусрет са Свевишњим, да се помоли, или поклони, богослужбени простор је место где ће то да учини. Кад су нам у касарни резервисти или припадници других јединица, посећеност је знатно већа – закључује заставник Смаилагић. ▀

Први ракетни дивизион за ПВД 250. ракетне бригаде

ПРИПРЕМЕ ЗА

ШАБЛ

Бојево гађање је круна каријере ракеташа. Само ће најбољи, они који се посебно докажу током ригорозних тестова и провера, бити привилеговани да буду у саставу борбене послуге која ће извршити лансирање ракете на полигону „Шабла“ у Бугарској. Технолошки развој ракетних система јесте непрекидан, али је суштина и основна функција увек била да се ракета лансира и успешно уништи циљ. Систем „нева“, који је постао чувен након обарања „невидљивог“ током НАТО агресије, још ради савршено, кажу у јединици која је спремна да и ове године, изнад Црног мора, то и потврди.

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ
Фото: Даримир БАНДА

ЛЛУ

Први пролећни дан пролази у знаку интензивних припрема припадника 1. ракетног дивизиона за ПВД 250. ракетне бригаде за бојево гађање циљева у ваздушном простору на полигону „Шабла” у Бугарској, крајем маја и почетком јуна ове године. У току је веома важна, тродневна провера припремљености, у организацији Команде 250. ракетне бригаде, за контролно-тренажно гађање планирано за почетак априла, када ће бити извршена и коначна провера свих људи који су планирани за одлазак у Бугарску.

– Превасходно кад је реч о младим припадницима, који су тек неколико месеци у јединици, сагледава се степен њихове обучености за овај кратак период, ниво тактичке и техничко-стручне при-

премљености, самосталности у раду и, на крају, спремност за извршење бојног гађања – каже потпуковник Петер Робар, командант 1. ракетног дивизиона за ПВД 250. ракетне бригаде, и подсећа да је до бојевог гађања остало још око два месеца, па има времена и да се евентуалне уочене мањкавости у њиховом раду отклоне, како би сви били максимално добро припремљени за предстојећу активност.

Имајући у виду да српски ракетиши немају полигон на територији наше земље који омогућава услове за ватрено дејство ракетним системима, а да се вежба у „Шабли“ на Црном мору догађа сваке две године, јасно је да је припрема за бојево гађање циљева у ваздушном простору у Бугарској тежишни овогодишњи задатак.

– То је активност од посебног значаја за нашу јединицу, која је наследник традиције ракетног система „нева“, каже потпуковник Робар и истиче да је њен кључни задатак, одржавање исправности средстава ратне технике и обучености борбених послуга, а све у циљу одржавања способности реализације задатака у

контроли и заштити суверенитета ваздушног простора Републике Србије и дефанзивној операцији ПВО. Бојево гађање је задатак у миру, који је најближи наменском задатку јединице, а ове године има посебан значај јер је у јединицу примљен велики број младих официра и подофицира.

– Потпоручници су почели да раде у септембру, а водници у децембру, и у јединици се интензивно одвија њихова обука. Такође, подсећам да је јединица последњи пут била на бојевог гађању на полигону „Шабла“ 2021. године. Тада је, кад је реч о саставу припадника, прављена својеврсна комбинација младости и искуства, која је на гађању имала одличне резултате. Ове године тежимо да ту традицију наставимо, али је циљ да поведемо још више младих, потпоручника и водника, него ранијих година. Да проценат млађих буде већи него искуснијих колега, без којих се, наравно, не може. Пре две године, као и раније, уверили смо се колико једна таква активност утиче на мотивацију младих људи, па је важно да добију тај „ветар у леђа“ – каже командант 1. ракетног дивизиона за ПВД потпуковник Петер Робар.

Потпуковник Петер Робар

НА ВАТРЕНОМ ПОЛОЖАЈУ

Након разговора са командантом, у пратњи мајора Жељка Дојића, командира 1. ракетне батерије, одлазимо на ватрени положај те јединице, где обилазимо припаднике који вредно раде и упознају нас са размештајем средстава и технике. Ходамо ливадском стазом српске планинске лепотице.

Док присуствујемо превођењу лансирне рампе у борбени положај, мајор Дојић уверава нас да ни зима, ни ветар, ни летње сунце не може да омете припаднике јединице да успешно изврше све своје обавезе и задатке

– Много је параметара који потврђују да је рад у 250. ракетној бригади са старешинама веома успешан, да се врши правилна селекција, да је обука конципирана тако да заиста извуче из људи максимум и да људи бивају оспособљени за све услове и борбене ситуације које могу да их снађу – каже командир 1. ракетне батерије мајор Жељко Дојић. Он додаје да је техника увек исправна, а да су људи обучени и знају процедуре.

– Положај је просторно велики, треба га одржавати, а техника је сложена. Једна смо од ретких јединица ранга

ЧУВАРИ ПРЕСТОНИЦЕ

Првенствени циљ и задатак 1. ракетног дивизиона је заштита ширег рејона српске престонице. Прва ракетна батерија је основна ракетна јединица у склопу 1. ракетног дивизиона за ПВД, уз још две, распоређене у батајници и у Јакову. У саставу дивизиона је и ракетно-техничка батерија и логистичка чета, смештена у истој касарни. Јединица је ангажована у саставу стално задејствованих снага за контролу и заштиту нашег неба, где се спремност за извршење задатка мери минутима од добијања наређења.

батерија – чета које у свом саставу има толико официра, што говори о комплексности и захтевима технике. Ако се деси квар, нема одласка кући. Средство увек мора бити исправно. То је стандард ракеташа, постављен још давних дана, а иако је реч о другој генерацији ракетних система, и живимо у време у коме се техника развија муњевитом брзином, систем је и даље функционалан – истиче мајор Дојић.

Ентузијазам младих људи један је од најснажнијих утисака тог дана. Крајем прошле године дошли су из школских клупа, наоружани теоријским знањем, у јединицу где су уз искусне старешине стицали вештине, корак по корак. И мајор Дојић је 2011.

године, као млади официр, био на полигону „Шабла”.

– Тај осећај кад се затресе тло приликом лансирања ракете, та енергија и адреналин... Више пута смо о томе говорили младим колегама и сигуран сам да једва чекају да доживе то неповљиво искуство – каже командир 1. ракетне батерије у 1. ракетном дивизиону за ПВД.

КОНТРОЛНО-ТРЕНАЖНО ГАЂАЊЕ

У управљачкој кабини, станици за вођење ракета, млади официри увежбавали су циљеве по тренажеру. То је комплексан систем кога, осим њих, опслужују и подофицири и војници. С њима су и командир батерије и руковолац гађања, два оператора по углу, а ту је и једна од најбитнијих карика, официр за вођење ракета. Сви као један. Нико се не осврће на нас, па присуствујемо реалном доношењу одлуке и издавању наређења, тражењу и откривању циља.

Следећа радна тачка је постављање ракета у борбени положај. До савршенства. Возило за дотур и постављање ракета полако наилази на прилазне мостиће који су милиметарски подешени. Ракетно одељење предвођено командиром заузима своју позицију и, по наиласку возила, спремни су да за мање од 40 секунди поставе ракету, да буде спремна за лансирање.

Оваква ефикасност постиже се непрекидним увежбавањем, а представља и нормирану радњу на проверама којима јединица подлеже, каже мајор Дојић.

– Као командир батерије заиста сам задовољан постигнутим резултатима. Спремни смо за почетак априла и контролно-тренажно гађање. Провера припремљености људства и технике показала је одличну обученост састава. Онда следе завршне припреме, које ће трајати до краја

Мајор
Жељко Дојић

Потпоручник
Тијана Трифуновић

Водник
Младен Милошевић

Десетар Александар
Благојевић

маја, када ћемо, заједно са колегама са системом „куб”, у Бугарској показати шта знамо – каже командир који је имао прилику да се школује у иностранству и да се лично увери „колико су српски ракеташки цењени код страних колега”.

Водник Младен Милошевић био је војник у ракетној батерији, на месту послужиоца на лансирајућој рампи. Његов квалитет препознат је након три године, када га је командир предложио за даље усавршавање. Успешно је савладао Лидерски и Основни курс за подофицире, и након промоције примљен је у јединицу. На дужности командира ракетног одељења већ је годину дана, а резултатима које је остварио на провери припремљености, кандидат је за одлазак на бојево гађање у Бугарску.

– У Војсци сам од 2019. године, деветнаести рођендан прославио сам на добровољном служењу војног рока, а двадесети на терену, са мојим ракеташима. Имао сам велику срећу да су потребе јединице биле такве да сам се вратио у састав као командир одељења из ког сам и отишао на школовање за подо-

фицира – каже водник Милошевић, који напомиње да је веома срећан што има реалне шансе да учествује у бојевом гађању.

– То је круна нашег рада, да успешно реализујемо гађање, али и да видимо како то све изгледа. Веома сам задовољан саставом којим командујем, – каже водник Младен Милошевић.

Десетар Александар Благојевић је послужилац на лансирној рампи. У ракетном воду је од 2011. године.

– Посао који обављам веома је озбиљан, носи велику одговорност и захтева много одрицања. Не може ово неко да ради, ако то не воли, нити да пристане на такву врсту одрицања које посао тражи. Јер наше борбено дежурство садржи тих чувених 15 минута, у које све стаје, цела наша каријера и цео наш рад. Ту не сме бити промашаја – каже десетар Александар Благојевић.

СРЕЋНА ЗБОГ ПРИЛИКЕ

Последња радна тачка је контролно-испитна покретна станица, где нас чека потпоручник Тијана

Трифунувић командир вода у ракетно-техничкој батерији, која је у јединици од септембра.

– Ово ми је прво постављење. Завршила сам смер противваздухопловна одбрана, систем „нева“. Наша батерија бави се припремом и одржавањем ракета и њиховим дотуром у ракетне батерије за борбену употребу. У контролно-испитној станици обављају се аутономне и комплексне провере на ракетама које се испитују, опремају и упућују у ракетне батерије. Такође, ракетно-техничка батерија складишти и одржава преостале ракете из дивизиона. Заиста сам задовољна првим постављањем поготово јер сам добила прилику да заједно са јединицом припремам ракете и на полигону „Шабла“ – каже командир потпоручник Тијана Трифунувић.

Први пролећни дан, сунце, чист ваздух, широко поље и небо као на длану, као да поздравља припаднике 1. ракетног дивизиона за ПВД који су на провери приказали висок степен обучености и правилности извршавања борбених радњи и потпуно су спремни за тежишни задатак који им предстоји. ■

Поводом Дана Војне академије будући официри
Војске Србије представили своје способности

ЗНАЊА У СКЛАДУ СА ИЗАЗОВИМА

Приказ оспособљености кадета Војне академије и Медицинског факултета Војномедицинске академије, осим што је доказао изванредну обученост будућих официра Војске Србије, својеврсна је потврда да реномирана високошколска војна установа успешно имплементира савремене трендове и у складу са њима школује свој кадар

Пише Јована ШИКМАН
Фото: Даримир Банда

И за брдашца подно пиштољске стрељане у Касарни „Генерал Јован Мишковић” све јаче се чуо надлазећи бат кадетских чизама, које су газећи у истом ритму пратиле трчећи корак кадета Алексе Стаматовића. Кадети 146. класе Војне

академије су на пространој ледини заузели почетни став за јутарње вежбање, чиме је 15. марта отпочео приказ оспособљености кадета Војне академије и Медицинског факултета Војномедицинске академије.

Кадети 146. класе, у улози артиљеријске јединице, добили су задатак да подрже борбене јединице у првој линији. Са великим ентузијазмом, али и професионалношћу, присутнима су представили улогу извиднице ватреног положаја. Њима се убрзо придружио и ватрени део батерије, који је започео поседање ватреног положаја. Вучно возило из кога је хитро искочило шест послуживоца са командиром довукло је хаубицу 122 mm Д-30Ј на претходно обележен положај. Енергија и одлучност ових младих људи виделе су се у њиховим корацима, које ни киша, ни ветар нису могли поколебати. Решени да се докажу, њихове команде ориле су се Касарном „Генерал Јован Мишковић”. Задатак је извршен, оруђе закачено за возило, чији послуживци одлазе до наредног ватреног положаја.

ПРОЛАЗ КРОЗ МИНСКО ПОЉЕ

Трећа радна тачка овог приказа симулира минско поље у коме је, у току извођења борбених дејстава, израђен пролаз ширине 10 метара за спровођење јединица из другог борбеног ешелона. Инжињеријска јединица, чији је командир кадет Катарина Дојић, обавља контролно-заштитну службу и спроводи јединице кроз минско поље, а упоредо с тим врши обезбеђење, као и проширење и затварање пролаза по наређењу претпостављене команде. Управо тако кадети 144. класе рода инжињерије успешно су приказали као функционише јединица у току проласка снага у наступању.

Кроз обезбеђено минско поље пролази оклопно борбено возило, точкаш „лазар 3”. Из њега излазе припадници стрељачког одељења, којим командује кадет 144. класе рода пешадије Ђорђе Матић. Задатак јединице је привођење осумњичених лица на датој локацији. Део састава је већ на положају и опсервира га, док други део прилази објекту.

ЗБРИЊАВАЊЕ И ТРАНСПОРТ РАЊЕНИХ

Тишину прекидају рески звуци опалења из пушака. Већ у следећем трену фокус је на рањенику, коме, уз заглашујући звук сирене санитетског возила, муњевито и одлучно прилазе кадети пете године Медицинског факултета ВМА. По команди кадета Иване Живић, прилазе рањенику, стављају га на носила и односе у санитетско возило за којим веома брзо остају само све тиши звук сирене и обриси гума на асфалту. Јединица наставља задатак, прилази објекту и врши претрес. Чује се још један изненадни звук праћен белим димом, као последица прострељив-

вања просторије. Неколико секунди траје тајац, а онда се чују команде – „баци оружје”, „руке на леђа”, „дланове горе”! Припадници стрелачке јединице привели су двојицу осумњичених за извршење терористичких аката. Јединица обезбеђује возило приликом припреме за укрцавање одељења са приведенима. По извршеном задатку јединица се удаљава из рејона.

У разговору са пуковником Милорадом Петронијевићем, начелником Одсека за Копнену војску Катедре тактика Војне академије и потпуковником Мишом Живковићем, наставником у истом одсеку, сазнајемо да је управо ова, четврта радна тачка приоритетна.

– Као тежишни део приказан је рад кадета 144. класе пешадије приликом упада и чишћења објекта. То је реализовано уз употребу оклопног возила „лазар 3” и „Ер софт” наоружања приликом реализације практичног рада – блиске борбе унутар објекта – каже потпуковник Живковић.

Приказ оспособљености је прилика да се покаже да је Војна академија установа која прати трендове у свету и у складу са њима школује свој кадар.

– Војна академија је последњих година у своје тематске целине уврстила и борбу у урбаним срединама, пратећи актуелности и трендове у складу са светским дешавањима – нагласио је пуковник Петронијевић, модератор приказа оспособљености.

Након прилике да се уверимо како изгледа борба у урбаној средини, на плато, поред објекта у ком је симулирано хапшење двојице осумњичених за извршење терористичких аката, излазе кадети свих класа и ученици Војне гимназије и Средње стручне војне школе. Пуни енергије, добро контролишући покрете,

ДАН ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

Приказ оспособљености кадета Војне академије и Медицинског факултета Војномедицинске академије једна је у низу активности организованих поводом 18. марта, Дана Војне академије. Овогодишње обележавање дана оснивања Артиљеријска школа 1850. године, чију традицију данас чува Војна академија, кадети су започели презентацијом рада ваздухопловне и мехатроничке секције. Истим поводом, у организацији Центра за физичко васпитање и спорт уз подршку Кадетске бригаде, одржани су традиционални спортски сусрети Војне академије у фудзалу, баскету 3×3 и одбојци, који су реализовани у периоду од првог до четрнаестог марта. Начелник Војне академије пуковник ванр. проф. др Срђан Благојевић положио је венац на бисту академика генерала Јована Мишковића, питомца Артиљеријске школе, који је и као официр и као академик дао немерљив допринос овој установи, а чије име и носи касарна у којој се Војна академија налази. Седамнаестог марта уприличена је свечаност којој је присуствовао потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић. Као круна обележавања Дана Војне академије одржана је свечана академија, на којој су уручена пригодна признања и награде најбољој катедри, најбољем наставнику, научном раднику, сараднику и наставнику вештина на Војној академији, наставницима Војне гимназије и Средње стручне војне школе, кадетима и ученицима. Захвалница је уручена и Медија центру „Одбрана” за подршку у реализацији задатака из надлежности Војне академије, коју је примила директорка установе потпуковник Биљана Пашић.

приказали су умеће у боксу, кик-боксу, џудоу, мешовитим борилачким вештинама (ММА), затим у војној борилачкој вештини крав мага, као и примењено борење – комбиновањем више борилачких вештина.

Присутни су аплаузом наградили успешно изведен приказ оспособљености, којим је руководио начелник Катедре тактике на Војној академији пуковник Зоран Ђурић, након чега је организован тактичко-технички збор, где су изложили „Ер софт” наоружање, хаубицу 122 mm Д-30Ј и ОБВТ „лазар 3”.

– Приказ способности кадета ВА и ВМА је од изузетног значаја, будући да се на Војној академији много пажње поклања практичним облицима наставе, јер се кадети само на тај начин могу у потпуности оспособити за своје почетне дужности у јединицама Војске Србије – истиче потпуковник Живковић.

Да је практична настава у овој високошколској војној установи плодносна, имали су прилику да се увере и ректор Универзитета одбране бригадни генерал проф. др Бобан Ђоровић, начелник Војне академије пуковник др Срђан Благојевић, полазници Високих студија безбедности и одбране, као и колегијуми ректора Универзитета одбране и начелника Војне академије, који су присуствовали догађају. ■

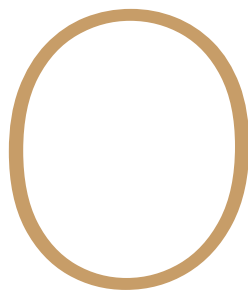
Сајам наоружања и војне опреме IDEX 2023

ЈУБИЛАРНИХ ГОДИНА

Крајем фебруара Абу Даби, главни град Уједињених Арапских Емирата, био је домаћин највећег и глобално најзначајнијег сајма наоружања и војне опреме IDEX 2023. Први пут овај догађај организован је 1993, а од тада до данас изложбене хале за излагаче и посетиоце отворане су сваке друге године – до сада 16 пута. Чак и 2021. године, када се свет још увек у одређеној мери борио са пандемијом корона вируса, одржавањем IDEX 2021 задржан је континуитет, али и наговештен опоравак и наставак сајамске традиције.

Текст и фотографије Владе РАДУЛОВИЋ

вогодишња изложба била је прилика не само да се у сајамској атмосфери присуствује обележавању јубиларних 30 година, од када се овај међународни догађај одржава

у УАЕ, већ и да се посети седми по реду NAVDEX, њен саставни део од 2011, чији је фокус усмерен на домен ратне морнарице. Осим у изложбеном простору, многа активности забележено је и у оквиру конференцијског дела, будући да је око 1.800 лидера, доносиоца одлука, говорника и других делегата учествовало на бројним панелима и конференцијама. Нарочиту пажњу привукла су питања технолошке трансформације, вештачке интелигенције и савремених трендова у сектору одбране, као и социоекономске импликације и ризици од експоненцијалног усвајања нових технологија. Посебан акценат стављен је и на утицај нових технологија на модерне борбене операције и будућност рата.

Колика је важност IDEX-а за излагаче и за његове посетиоце најбоље говори чињеница да је кроз отворени и затворени део изложбеног простора површине од око 165.000 квадратних метара, током пет сајамских дана, прошло око 130.000 посетилаца. Међу њима било је и више од 350 званичних делегација, укључујући и представнике државног и војног врха Републике Србије са председником Србије Александром Вучићем на челу. Чланове

делегације МО и ВС чинили су потпредседник Владе и министар одбране Милош Вучевић, заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Петар Цветковић, помоћник министра одбране за материјалне ресурсе др Ненад Милорадовић, те други припадници Министарства одбране и Војске Србије.

Посетиоцима овогодишњег IDEX-а своје производе, концепте, пројекте и решења у различитим сегментима одбрамбене индустрије представило је око 1.350 излагача из чак 65 земаља света, од којих је 41 имала и свој национални павиљон. Очекивано, највећи међу њима био је павиљон земље домаћина, а затим су следили национални павиљони Турске, САД, Јужне Кореје и Кине. Традиционално, на сајму у Абу Дабију присуствовале су и компаније из Републике Србије, које су углавном биле окупљене у националном павиљону наше земље, односно у изложбеном простору интегратора домаће одбрамбене индустрије компаније „Југоимпорт – СДПР”. Ту су, поред муниције малог, средњег и великог калибра, јуришних пушака и другог пешадијског наоружања, нишанских справа, заштитно-балистичке опреме, широког спектра упаљача и барутних пуњења, представљена и убојна средства у сегменту цевне и ракетне артиљерије, беспосадне платформе земаљског и ваздушног базирања, авио-бомбе, ИНС/ГПС модул, макете наших ваздухоплова „сова”, „ласта” и жирокоптера „јастреб 5”, „лутајућа” муниција, али и добро познати пројекти у сегменту сложених борбених система Копнене војске.

Председник Александар Вучић, шеик Мухамед Бин Зајед и министар одбране Милош Вучевић обилазе изложбени простор интегратора домаће одбрамбене индустрије компаније „Југоимпорт – СДПР”

Три различите верзије самоходне топ-хаубице НОРА у познатој варијанти НОРА Б52 М21, варијанти „александар“ и НОРА-Б52 НГ, као и вишецевни ракетни систем „тамнава“

Тако су на чак 500 квадратних метара изложбеног простора Републике Србије доминирале различите верзије макета из породице домаћих оклопних и борбених возила точкаша, као што су „милош“, „лазар“ и „лазански“, затим три различите верзије самоходне топ-хаубице НОРА у познатој варијанти НОРА Б52 М21, варијанти „александар“ и НОРА-Б52 НГ, као и вишецевни ракетни систем „тамнава“.

НАЈАВА ПРЕМИЈЕРЕ НА „ПАРТНЕРУ“

Иако је реч о системима познатим од раније, нова НОРА, односно ново понуђено концептуално решење које је приказано у Абу Дабију, чини се да је привукла нарочиту пажњу у погледу самоходне артиљерије. Наиме, иако је премијера у фази

функционалног модела најављена за овогодишњи сајам „Партнер“, може се рећи да је њена кључна карактеристика и највећи помак направљен на пољу ватрене моћи. Тако ће нова самоходна топ-хаубица имати 30 метака спремних за дејство у аутоматском пуњачу, са тенденцијом да се тај број повећа и до 36 пројектила.

С друге стране, када је реч о нашим точкашима, у Абу Дабију забележено је неколико интересантних верзија чије се премијере такође очекују на предстојећем сајму НВО у Београду. Прва међу њима је платформа „милош“ представљена у неколико различитих варијанти, односно поред стандардне платформе са ДУБС-ом калибра 12,7 mm, приказане су и макете возила наоружане даљински управљаном борбеном станицом „кербер“ калибра

На чак 500 квадратних метара изложбеног простора Републике Србије доминирале су различите верзије макета из породице домаћих оклопних и борбених возила точкаша, као што су „милош“, „лазар“ и „лазански“, затим три различите верзије самоходне топ-хаубице НОРА

20 mm, односно са 24-цевним лансером ракета С-8 калибра 80 милиметра. Такође, представљена је варијанта возила „милош 2“ 4×4, кога одликују нешто веће димензије у односу на основну варијанту. Поред делимичног повећања ширине и висине, највећа промена је у погледу веће дужине возила, па нова платформа за разлику од претходне може да превезе до десет припадника оружаних снага, укључујући возача, командира и оператора наоружања. На новом возилу повећана је и носивост погонских мостова на укупно 18 тона, односно девет тона по погонском мосту, што представља увећање од две тоне по мосту у односу на првобитну верзију. Тиме је омогућено да се поред превоза већег броја људи, интегрише и јача борбена станица, али и да се додатно повећа ниво балистичке заштите.

Премијеру концептуалног решења доживело је и возило „лазар 3М“, које за разлику од раније верзије одликује бољи приказ бојишта и већа ситуациона свест посаде, захваљујући интегрисаним екранима и камерама које покривају простор од 360 степени око возила, измењен распоред седења, односно позиционирање војника положајем „лице у лице“, те нови борбени модул у калибру 30 милиметара. Такође, на нашем националном павиљону била је приказана и макета раније представљеног и јавности већ познатог борбеног возила пешадије „лазански“, чија је основна борбена моћ оличена у топу калибра 57 милиметара.

У оквиру изложбеног простора националног павиљона Републике Србије била је и домаћа компанија „Хорус“, која је представила свој бренд „Tactix“ у мас-

На потезу од изложбених хала до марине, била су смештена пловила обалске страже и ратне морнарице

кирној и црној варијанти, док су засебне, односно самосталне сајамске просторе на којима су изложили своје пројекте имале компаније „EDePro” и PR-DC. Уз њих, на овогодишњем сајму у Абу Дабију били су представници још две компаније из Србије – „Крупник” и „Šumadija Dynamics”. Наиме, у оквиру изложбеног простора „Миланион групе”, своја достигнућа и могућности представила је домаћа компанија „Крупник”, која је са поменутом групацијом потписала и изузетно значајан стратешки уговор, нарочито у сегменту минобачке муниције. С друге стране, представници „Šumadija Dynamics” били су као излагачи присутни у оквиру емиратског „Trust International Group-a”, који је део државне EGDE групације и који је на основу склопљеног споразума постао локални партнер домаће компаније у том делу света.

ОТВОРЕНИМ ДЕЛОМ ДОМИНИРАЛИ ДОМАЋИН И ФРАНЦУЗИ

Када је пак реч о другим излагачима, на отвореном делу сајма били су изложени бројни симулатори, системи и платформе. Тако су се на потезу од изложбених хала до марине, где су била смештена пловила обалске страже и ратне морнарице, могли

видети амерички симулатор противоклопног система FGM-148 Javelin, хеликоптери AH-64 Apache и UH-60 Black Hawk, као и систем ПВО Patriot. Турска компанија „Baykar” представила је, као највећи адут, борбену беспилотну летелицу Bayraktar Akinci, а недалеко од њих своје пројекте – вођена убојна средства, пешадијско наоружање, борбена возила, хеликоптере и системе ПВО – представиле су руске компаније које су овога пута биле смештене у посебан павиљон, измештен и удаљен од централних изложбених хала.

Очекивано у оквиру централног дела изложбеног простора доминирала су возила домаћих компанија, пре свега државне EGDE групе, али и компаније STREIT из Рас Ел Хајма. Међутим, када је реч о излагачима из иностранства, највећу пажњу привукао је француски „Nexter”, који је са својим партнерима представио главни борбени тенк Leclerc, самоходну хаубицу Caesar 6×6 и борбено возило пешадије точкаш VBCI. Поред тога, у оквиру изложбеног простора могле су да се виде и бројне друге макете сложених борбених система, међу којима је била и самоходна хаубица Caesar, али у погонској формули 8×8.

Отворени део изложбеног простора

Француски тенк Leclerc већ дуго је познат светској јавности, будући да је први примерак француској армији предат још 14. јануара 1992. године. Основна ватрена моћ садржана је у топу калибра 120 mm дужине 52 калибра, а борбени комплет садржи 40 пројектила, односно 22 у аутоматском пуњачу и још 18 у смештајном блоку унутар предњег дела платформе. Са овим топом спрегнут је митраљез калибра 12,7 mm, а на врху куполе налази се још један митраљез, односно даљински управљана борбена станица у калибру 7,62 mm. Тенк погони осмоцилиндрични турбодизел-мотор који генерише 1.500 КС и омогућава достизање максималне декларисане брзине по уређеним путевима од 71 km/h, односно 50 km/h ван пута. Аутономија кретања је 550 km, односно 650 km са додатним резервоарима. У основи, капацитет резервоара износи 1.300 литара, уз могућност интеграције и два помоћна резервоара запремине од по 200 литара. У зависности од верзије, тежина се креће између 54,5 до 57,5 тона, укључујући и најмодернију верзију са побољшаним оклопом и системом управљања ватром. Иначе, Уједињени Арапски Емирати учествовали су као партнери у програму даљег унапређења овог тенка, па отуда не чуди зашто је та блискоисточна земља и његов највећи корисник.

С друге стране, када је реч о самоходној хаубици Caesar 6×6, посебно је наглашен

податак да су од 2009. године, од када су биле борбено распоређене у Авганистану, Малију, Либану, Ираку, региону Сахела, на ширем простору Блиског истока и у Азији, укупно прешле више од милион километара и испалиле преко 100.000 граната. Уз то ваља напоменути и чињеницу да према декларисаним карактеристикама од тренутка заузимања елемената гађања преко испљивања шест пројектила до напуштања ватреног положаја прође свега 1,40 минута. Укупно у борбеном комплекту има 18 граната и пуњења, а пуњење се врши полуаутоматски. Њен дизајн омогућава транспорт различитим ваздухопловним платформама попут авиона С-130, А-400, Ил-76 или С-17, али и бродовима и железницом. Максимална брзина по уређеним путевима износи 80 km/h, односно 50 km/h по земљаним путевима, уз домет кретања до нешто изнад 600 km. Оклопљена кабина пружа заштиту до нивоа STANAG 2, поседује инерцијалну навигациону јединицу, балистички рачунар, као и способност прилагођавања и интегрисања на било који С4И систем. Укупна тежина износи нешто мање од 18 тона, дужина је 10 метара, ширина 2,55 m, а висина 3,7 m, односно 2,7 када се врши ваздушни транспорт.

Када је пак реч о самоходној хаубици Caesar 8×8 која је на сајму приказана као макета, она по питању топа и дејства по циљу дели идентичне карактеристике као

У оквиру централног дела изложбеног простора доминирала су возила домаћих компанија, пре свега државне EGDE групе

Кроз отворени и затворени део изложбеног простора површине од око 165.000 квадратних метара, током пет сајамских дана, прошло је око 130.000 посетилаца. Међу њима било је и више од 350 званичних делегација, укључујући и представнике државног и војног врха Републике Србије.

и претходна верзија. Минимални домет је 4,5 km, а максимални, у зависности од врсте пројектила, од 38,6 km до 55 километара. Користи НАТО калибар 155 mm, а у борбеном комплексу носи 30 граната када се ради о аутоматском пуњачу, односно 36 у случају полуаутоматског пуњача. Будући да је смештена на модификовану шасију чешће „татре”, хаубица погони и „татрин” ваздушно хлађени Еуро 3 мотор запремине 12,667 cm³. Максимална брзина по уређеним путевима износи 90 km/h, односно 50 km/h по неуређеним теренима. Борбени домет кретања је 600 km, а поседује могућност савладавања вертикалних препрека до висине од 1,2 m, односно рова ширина до два метра.

На крају, оклопно борбено возило пешадије точкаш VBCI (Véhicule Blindé de Combat d'Infanterie) до сада је распоређено и успешно коришћено од француске војске у операцијама у Авганистану, Малију, Централноафричкој Републици и Либану. У основи је тешко око 19 тона, али се са пратећим борбеним модулом, наоружањем, оптоелектроником и балистичком заштитом тежина повећава до изнад 30 тона. Платформу погони шестоцилиндрични дизел мотор који генерише нешто више од 550 КС и омогућава максималну брзину од 100 km/h уз домет кретања са пуним капацитетом горива од 750 километара.

Поред возача, командира и нишанције, у возило се може сместити још осам при-

падника, који су заштићени од муниције, мина и експлозија до нивоа 4 STANAG 4569. Дужина возила је око 7,6 метара, ширина мало мања од три метра, док је висина око 2,5 метара. Као што је напоменуто, на ову платформу могуће је интегрисати разна наоружање – од даљински управљаних борбених станица као што су RWS 0,5, ARX-20 и ARX-25 у калибрима 20 и 25 mm или топовима у калибру 30, 40 и 105 милиметара.

ЕМИРАТСКО-ТУРСКА САРАДЊА

У оквиру отвореног дела сајма премијерно је приказано и амбулантно возило Rabdan 8×8, које је настало као резултат сарадње емиратске компаније „Al Jasoor” и турског „Отокара”. Ова платформа представља само једну од верзија истоименог борбеног оклопног возила, развијеног као емиратска варијанта турског оклопног точкаша Arma 8×8, којег производи управо поменути „Отокар”. Иако нешто лакша, тежине до 30 тона, она очекивано у основи дели исте техничке карактеристике, а иако произвођач у својим брошурама не наводи конкретан тип мотора, већ само да је у питању шестоцилиндрични турбо-дизел агрегат на водено хлађење који генерише 600 КС, све указује на то да је највероватније у питању Caterpillar мотор запремине 12,5 литара.

Када је реч о препрекама, ово возило успешно може савладати предњи нагиб до

Међу иностраним излагачима највећу пажњу привукао је француски „Nexter”, који је са својим партнерима представио више средстава НВО, међу којима је и самоходна хаубица Caesar 6x6

Посетиоцима овогодишњег IDEX-а своје производе, концепте, пројекте и решења у различитим сегментима одбрамбене индустрије представило је око 1.350 излагача из чак 65 земаља света, од којих је 41 имала и свој национални павиљон. Очекивано, највећи међу њима био је павиљон земље домаћина, а затим су следили национални павиљони Турске, САД, Јужне Кореје и Кине.

60%, бочни нагиб до 30%, односно прећи вертикалне препреке висине до 700 mm и ровове ширине до два метра. Дужина возила износи 8,45 m, ширина 3,25 m, висина 2,72 m, а клиренс возила износи 450 милиметара. Стандардну опрему чине уређаји који омогућавају бољу ситуациону свест возача, затим систем хемијско-биолошко-радиолошко-нуклеарне филтрације ваздуха, аутоматизовани систем за детекцију и гашење пожара, централни систем за одржавање притиска у гумама, које иначе долазе са gun-flat улошцима, затим помоћни излаз у случају нужде, као и блок који омогућава САI функцију.

Унутрашњост укрцног, односно амбулантног дела возила у потпуности је опремљена свим потребним елементима па је тако члановима медицинског тима поред механизма за увлачење носила, смештај пацијената и склопивих седишта, доступан и сет за дијагностику стања пацијента, вакуум и фиксни аспиратор, дефибрилатор, стетоскопи, комплети и прибори за прву помоћ, серумски сетови, блокови за медицински отпад и остало.

ЕГИПЋАНИ ПРЕДСТАВИЛИ ПОРОДИЦУ ВОЗИЛА TEMSAH

Сва возила из серије Temsah која носе ознаку од 1 до 4 (Temsah 1, Temsah 2, Temsah 3 и Temsah 4) погони дизел, односно турбодизел-мотор који генерише 230, 240, 205 или 245 КС, зависно од верзије. Међутим, када је реч о оклопним возилима Temsah 5 и Temsah 6, онда су у питању бензински мотори који обезбеђују 451, односно 280 КС. Максимална брзина кретања са корисним теретом у случају Temsah 1 и Temsah 2 износи 80 km/h, трансмисија је мануелна, а максимални домет кретања је 600 километара. Прва платформа заједно са корисним теретом тежи око 13,3 тоне и ослања се на погон на сва четири точка, док је у случају Temsah 2 њена укупна тежина готово 16,5 тона уз погонску формула 6×6.

Код оклопног возила Temsah 3 максимална брзина је 125 km/h, без обзира на то да ли је реч о кабинској или пик-ап варијанти. Као решење примењена је аутоматска трансмисија, а домет кретања возила са максималном тежином од 6,4 тоне износи 442 километра. Максимална тежина возила Temsah 4 погона на сва четири точка износи 15 тона, трансмисија је аутоматска,

Возило Temsah 4 приказано на штанду египатског излагача

уз максималну брзину од 95 km/h и домет кретања од око 500 километара.

Као што је раније поменуто, Temsah 5 и 6 поседују бензинске моторе који омогућавају првој платформи максималну брзину кретања од 180 km/h, а другој 120 km/h, уз сличан максимални домет кретања од 400, односно 420 километара. Максимална тежина возила у случају Temsah 5 износи 3,3 тоне, док је код верзије Temsah 6 то 4,5 тоне. Када је у питању сегмент балистичке заштите, сва возила одликује ниво БР6, осим у случају Temsah 1 и 2, где је ниво БР7.

На штанду египатског излагача приказан је и оклопљени аутобус, али и возило Temsah Sherpa 4×4, које се такође ослања на дизел-мотор запремине 4,7 литара, који генерише 180 КС и омогућава брзину 100 km/h уз максимални домет кретања до 800 километара. Укупна тежина возила је 9,4 тоне, а балистичка заштита декларисана је нивоом БР6.

КИНЕСКИ ВУ-Т10 ПРИВУКАО ВЕЛИКУ ПАЖЊУ

Кинески произвођачи и ове године су представили бројне производе и још једном показали да могу да произведу све што је потребно за сваки сегмент оружаних снага. Иако су очекивано углавном биле изложене макете, на штанду

Кинески ракетни систем
ПВО Sky Dragon 100

холдинга „Norinco” доминирала су и два борбена система у свом пуном формату. Реч је о беспосадној платформи ВУ-Т10 и ракетном систему ПВО Sky Dragon 100, који представља побољшану верзију система ПВО Sky Dragon 50 и способан је да дејствује по циљевима на даљинама до 100 километара.

Међутим, за разлику од овог система ПВО, у фокусу посетилаца нешто више се нашла беспосадна гусенична платформа која је први пут приказана 2021. године у кинеском Џухају. Како је тада саопштено, њена аутономија рада износи око 200 km, односно четири сата непрекидне експлоатације са пуним борбеним комплетом уз максималну брзину кретања до чак 60 km/h. Жиростабилисана борбена станица поред топа и пратећег митраљеза може бити опремљена и противоклопним вођеним ракетама „хонгјан-12”, односно Red arrow-12, што омогућава успешно дејство по циљевима на даљинама до 4 km, па се тако кинески ВУ-Т10 може користити у различитим мисијама, од извиђачких, преко надзорних и патролних до борбених.

На овој платформи налазе се и два одвојена оптоелектронска склопа, од којих је један смештен на горњем делу борбене станице и покрива простор од 360 степени око платформе, док је други позициониран десно од главног топа, изнад три

бадача димних кутија. Из земаљске контролне станице смештене на шасији точкаша могуће је управљати овом платформом на даљинама до 10 km, али се уз помоћ беспилотне летелице као релјејне станице удаљеност контроле може повећати на 15 километара.

Иначе, кинески холдинг је заједно са својим емиратским партнером „International Golden Group” током овогодишњег сајма са УАЕ потписао уговор за набавку вишецевних ракетних лансера ознаке AR3 вредан око 245 милиона америчких долара. Ово представља први познати извозни аранжман поменутог ракетног система, који зависно од интегрисаних ракета може имати неколико различитих лансера. Наиме, уколико је реч о ИНС/ ГНСС вођеним ракетама Fire Dragon 140 калибра 300 mm, онда се у оквиру лансера може наћи пет ракета, у случају када се ради о ракетама Fire Dragon 280 калибара 370 mm, на лансеру могу бити смештене четири ракете, а уколико је реч о тактичким балистичким ракетама Fire Dragon 480 калибра 750 mm, онда се на овај систем могу интегрисати две ракете.

КОРЕЈСКА HANWHA ПРЕДСТАВИЛА REDBACK И TIGON

Поред очекиваних макета самоходне хаубице К9 и пратећег возила за попуњу К10, на штанду корејског произвођача „Hanwha Defense” представљени су и бројни други пројекти и вођена убојна средства. Међу

њима, централним делом изложбеног простора доминирала су два возила – Redback и Tigon.

Гусенична платформа Redback изворно је настала као одговор јужнокорејске компаније на захтеве аустралијске војске. У питању је платформа тешка 43 тоне, у коју је људство смештено по принципу 8+3, односно поред возача, командира и нишанија могуће је превести још осам чланова посаде. Захваљујући осмоцилиндричном турбодизел-агрегату који генерише 1.000 КС, композитним гуменим гусеницама, које побољшавају мобилност на захтевним теренима, и хидропнеуматској суспензији, обезбеђена је максимална брзина од 65 km/h, уз максимални досег од око 600 километара.

Отворена архитектура оклопа нуди различите нивое балистичке заштите у распону од нивоа 2 до нивоа 6 STANAG 4569, а платформа може поседовати и Iron Fist напредни систем активне заштите који захваљујући интегрисаним радарима и оптоелектроником омогућава откривање, класификацију и неутралисање ширег спектра надоласећих претњи, као што су противоклопне ракете.

У погледу борбене компоненте, ову платформу најчешће представља борбени модул EOS T-2000, који тежи око шест тона са комплетном опремом, наоружањем и пратећим борбеним комплетима. Основа је топ Bushmaster МК44S калибра 30 mm,

уз спрегнути митраљез MAG 58 калибра 7,62 mm, а могуће је интегрисати и два лансера вођених ракета Spike LR2 или пак интегрисати другу даљински управљану борбену станицу типа EOS R400S Mk2 HD или R150 са противтенковским вођеним ракетама Javelin.

С друге стране оклопни точкаш отпоран на дејство мина Tigon 6×6 тежи 21 тону и има максимални домет кретања од око 1.000 km. Као и у претходном случају, може да прихвати 11 припадника оружаних снага, односно осам војника у укрцном делу, уз возача, командира и нишанију. Ова платформа први пут је представљена на сајму у Сеулу 2018, када је и саопштено да је погони турбодизел-мотор који генерише 525 КС, уз ослањање на аутоматску трансмисију. На платформу се могу интегрисати различити борбени модули, укључујући и наоружање до калибра 90 милиметара.

Све ово само је мали део онога што је било представљено током овогодишњег сајма у Абу Дабију. На хиљаде различитих пројектних идеја, нових концепата, решења, производа и модификација, још једна су у низу потврда због чега је сајам наоружања и војне опреме у УАЕ глобално важан догађај. Због тога не чуди што су се током сајамске недеље, на једном месту, као излагачи или посетиоци нашли представници изузетно великог броја компанија и произвођача наоружања из читавог света. ▀

Макета самоходне хаубице К9 и пратећег возила за попуну К10, на штанду корејског произвођача „Hanwha Defense“

Миграције и екстремизам

ИСПРЕДИ И ЗА

ЗВИ

С једне стране нестабилност у Либији, с друге крвави рат у Сирији и напредовање терориста „Исламске државе“, који су с Блиског истока потерали реку људи према Турској, уз већ ендемски лоше услове живота у том делу света, условили су покретање огромног броја људи ка Европи. Имигранти су преузели невероватан ризик у напору да стигну у Европу у потрази за бољим животом и све ће учинити да свој циљ и остваре. Та нова ситуација, која је повезана са порастом криминала и безбедносних проблема због терориста који продиру са мигрантима и избеглицама, подгрева ксенофобичну агенду савремене Европе.

Пише: пуковник др Милован СУБОТИЋ

Као динамичка категорија иманентна човеку и људским заједницама, сеобе су присутне од давнина. Јављале су се у свим људским заједницама, првенствено због различитих историјских, социјалних, културних и економских разлика. На њих се дуго гледало као на премештање једног племена или народа са једне територије на другу због промена услова живота на територији на којој живе, недостатка хране, лоше климе и напада других народа или племена. Кроз историју миграције су се дешавале добровољно или присилно, унутар или преко граница једне земље, региона, континента, у малим или великим групама. Историја света је историја кретања, историја сеоба и деоба – историја миграција.

Савремени антрополози говоре да је историја идентитета представљала след сеоба, случајности и прилагођавања. Један од њих, француски научник Мишел Ажије, творац синтагме „нови космополитизам“, чак тврди да ниједно људско биће никада није било аутохотно и да су границе одувек биле нестабилне, „да су се изнова успостављале и доводиле у питање“. А границе нису само зидови, мноштво је граница. Тако разликујемо границе места (овде и тамо), времена (пре и после, некад и сад) и границе друштвеног света (свега што успева да постоји у друштвеном смислу и „разграничава“ оно што му је иманентно од оног другачијег – различитог). Иако су то у свом примамљивом наративу идеолози глобали-

зације често истицали, глобализација (онаква какву живимо, а не она измаштана) није укинула границе. Она их је само преобразавала, премештала, раздвајала једне од других. Она их је умножила.

Такође, иако најављивана као кључни трансмисиони и повезујући „апарат“, глобализација није умањила људске разлике (културне, етничке, верске, општеидентитетске). Да ли смо заиста различитији него икада, и тако ушанчени у својим тврдим ставовима треба да очекујемо само сукобе? Шта је заправо истина?

ИЗВОР

Актуелна мигрантска криза потенцирана је ратовима и превратима у арапским земљама Медитерана, али и недореченим интервенцијама западних савезника у сламању тамошњих режима у „Арапском пролећу“. Иако се у већини арапских земаља суштински није догодило

Скенирајте код и погледајте промоцију књиге „Миграције и екстремизам“

Научна монографија пуковника др Милована Суботића „Миграције и екстремизам“, у издању Медија центра „Одбрана“ и Института за стратегијска истраживања Министарства одбране, средином марта представљена је јавности у Дому Војске Србије у Београду

ништа посебно, осим смене појединих министара или измена неких закона у вези са субвенционисањем хране и горива или неким интервенцијама везаним за социјалну политику), већи протести, преврати и сукоби захватили су Тунис, Либију, Египат, Сирију, Јемен, Бахреин и однедавно Алжир.

Европска унија је посредно подстакла те процесе. Стање економије у земљама Блиског истока и северне Африке погоршано је након 2008, упоредо са економском стагнацијом и кризом у Европској унији, управо због пада извоза на то тржиште, које је било и остало главно тржиште медитеранских и нарочито арапских држава. Затим је додатно погоршавано вишедеценијским захтевима Уније за реформама по њеним мерилима, по начелу „више за више”, тј. више реформи система по укусу ЕУ (макар и мимо реалних потреба земље) за више трговинске размене са њом, што је био *de facto* револуционарни програм, јер би се том логиком највећи ниво интеграције с ЕУ постигао потпуном променом државних система и режима. Такође, либерализација на домицилним тржиштима, у складу са споразумом о слободној трговини са ЕУ (ФТА) и привредне реформе тражене од ЕУ, праћене редукацијом социјалних мера, само су отежале стање у земљама истока и југа Медитерана. Пракса државног субвенционисања хране и горива постала је тешко одржива посебно након 2008, што је био један од генератора протеста, уз већ ендемску корупцију и неспособност владајућих кругова да се носи са све лошијим привредним стањем.

Транзициони период оличен у „Арапском пролећу” обележило је интензивно уплитање страних фактора, са сопственим

Иако су то у свом примамљивом наративу идеолози глобализације често истицали, глобализација (онаква какву живимо, а не она измаштана) није укинула границе. Она их је само преображавала, премештала, раздвајала једне од других. Она их је умножила.

циљевима и интересима, било при рушењу диктатора, било приликом подржавања страна у вишегодишњем грађанском рату. Из свих наведених разлога транзициони процеси „Арапског пролећа” завршили су у трајној нестабилности, односно у грађанским ратовима, уз пратећи колапс економских и социјалних служби. Уместо преуређења државе и њене управе према демократским стандардима, у Либији, Сирији и Јемену дошло је до разградње и распада државе, што је за последицу имало још већу небезбедност грађана у тим земљама.

Држава из које се покренуо највећи избеглички талас свакако је Сирија, где се у нешто мањој динамици и даље одвија сукоб различитих група, прожет различитим интересима и зонама утицаја. На другом месту је Либија, не толико по броју Либијаца избеглица, колико као емотивна тачка за прекоморски избеглички талас на Медитерану, којег чине разноврдне групе избеглица из подсахарске Африке и земаља Блиског истока.

Милитантни исламизам је, без сумње, знатно допринео волумену миграторног таласа који је у другој декади овог века заплуснуо Европу. Експанзија екстремистичких група, организација (након „Арапског пролећа”) политичких странака екстремистичке оријентације, као и појава до сада најбруталније терористичке творевине „Исламске државе” обележили су овај период. Узнемирујуће терористичке акције у више европских градова скренуле су пажњу европском посматрачу са чињенице да исламистички екстремизам, са својим крајњим испољавањем у виду конкретних терористичких активности, у првом реду није беснео на Западу, већ на Блиском истоку,

подстакнут ратовима које су САД и остали западни савезници водили у Авганистану, Ираку и Либији. Премда су направили значајне продоре ка ширем регрутовању чланства, исламистички екстремисти на Блиском истоку знају да су мањина и да би претежна већина муслимана желела да до своје слободе и бољих услова за живот дође мирним путем. Реке избеглица које су изабрале неизвесну одисеју према европском континенту, пре него подршку било којој фракцији у компликованим сукобима на овом турском тлу, сведоче о томе.

Укратко, с једне стране нестабилност у Либији, с друге крвави рат у Сирији и напредовање терориста „Исламске државе”, који су с Блиског истока потерали реку људи према Турској, уз већ ендемски лоше услове живота у овом делу света, условили су покретање огромног броја људи ка Европи.

ТОК – ГРАНИЦЕ И ЗИДОВИ

Прича о мигрантском току заправо је прича о границама које имају моћ да мењају погледе на свет. Оно што се

може сматрати „вечном истином” када је у питању тема кретања људи и граница које их одвраћају и(ли) усмеравају, јесте да се граница непрекидно изнова успоставља и доводи у питање.

Упоредо са, како је то тада често експонирано, завршетком сукоба између Запада и Истока, те са отварањем тржишта и територија, осамдесетих и деведесетих година прошлог века проширило се опште осећање да можемо живети у јединственом свету, чија би последња непролазна граница била она природна граница планете Земље. На основу ове и оваквих идеја настала су поједностављена, утопијска и претерано оптимистична поимања света и његове будућности. И заиста, уколико се фокусирамо на ближу прошлост (период од шездесетих до деведесетих година 20. века, тј. од замаха деколонизације до пада Берлинског зида), говоримо о периоду који је обележио нагли развој саобраћајних веза и средстава масовне комуникације, што је тада знатно утицало на већу покретљивост људи. Кантовски приступ „космополитског права као природног

права на посету” и права на кретање људи у планетарним размерама деловао је као достижан.

Сцене рушења Берлинског зида с почетка новембра 1989. живе су и више од тридесет година после уклањања „гвоздене завесе” – симбола подељене Немачке, Европе и вишедеценијског хладног рата. Говорило се о „крају историје” у новом, уједињеном, глобализованом свету. У тим тренуцима еуфорије и пробуђених нада било је тешко замислити да ће историја кренути у сасвим супротном смеру.

Након сада већ пристожне временске дистанце, обележене наглашеном динамиком у новој расподели моћи у глобалним размерама, јасно је да овај ентузијазам из деведесетих није добио своје оваплоћење у новој реалности. Ова космополитска становишта данас су знатно ређе заступљена у политичком животу суверених држава и осталих међународних колективитета, где се сматра да су овакве пројекције ствар искључиво хуманистичких идеала, те да су као такве нереалне и неупотребљиве у „политички

Сцене рушења Берлинског зида с почетка новембра 1989. живе су и више од тридесет година после уклањања „гвоздене завесе” – симбола подељене Немачке, Европе и вишедеценијског хладног рата. Говорило се о „крају историје” у новом, уједињеном, глобализованом свету. У тим тренуцима еуфорије и пробуђених нада било је тешко замислити да ће историја кренути у сасвим супротном смеру.

утемељеној на реалности”, како се то често назива – реалполитици.

Изградња зидова, и опште узевши баријера према другом и другачијем, одвајкада је повезана са трајно пројектованим насиљем, па и са ратним стањем. На овај начин схваћен зид је знак и инструмент рата. Зид је такође симбол „рата против миграната”. Тик уз ове утврде настали су логори и својеврсна „гета” која „настајују” људе који упорно покушавају прећи границу. Уопште узевши, транзитне земље, попут Турске, Грчке, Марока или Мексика, постају земље насељавања миграната јер су они остали заробљени зидовима. Мигранти се смештају недалеко од самих ограда или у самим градовима који су близу границе, попут Рабата у Мароку или Тихуана у Мексику. Нове зидове изградиле су и неке државе које се сукобљавају око територија – Индија и Пакистан око Кашмира, Саудијска Арабија и Јемен и слично.

Иако се дивергентност и капиларност различитих путева којима су се мигранти и прогнани упутили ка бољем животу подразумева, три су главна тока који ће реку миграната водити, прво ка „зидовима”, а онда и ка „ушћу” – земљама Западне Европе. То су: *централномедитеранска руџа* са главним ударом на обале Италије, *западномедитеранска руџа* са мигрантским таласом ка обалама Шпаније и *источномедитеранска руџа* са Егејем као „вратима Европе” за мигранте који долазе с Блиског истока преко Турске. Крак источномедитеранске руте која Грчку спаја са централноевропским земљама, назван *западнобалканска руџа*, због географског значаја за Србију и остале

земље Западног Балкана, као и изузетне фреквентности током 2015. године, завређује посебну пажњу. Управо овај правац, који је мигранте водио према земљама Европске уније (нарочито према Немачкој, као најпожељнијој земљи одредишта), представља део руте назване према овом делу региона – *западнобалканска руша*. Она пак представља део шире *балканске руше*, која није словила као значајан и нарочито фреквентан начин транзита миграната од самог почетка, када су поморске путање биле и најчешћи начин доласка до Европе. Пажњу је почела да привлачи од 2012, да би „популарност” без преградана задобила у периоду од маја 2015. до марта 2016. године, када је представљала једини одрживи пролаз за масиван уплив миграната са Блиског истока и из Африке. Према Уједињеним нацијама, од скоро једног милиона избеглица које су пронашле уточиште у Немачкој 2015, чак осамдесет одсто прошло је управо овом рутом, било региструјући се у Прешеву (око 600.000), било заобилазећи га и настављајући даље ка „земљама ушћа”.

Најновији подаци са ове руте сведоче о њеној наглој експанзивности током 2021. и нарочито 2022, када се она на један нарочито компли-

кован начин враћа на сцену најфреквентнијих мигрантских праваца ка земљама одредишта. Од укупно 300.000 тзв. нерегуларних улазака у земље ЕУ, скоро њих 140.000 дошло је управо овим правцем. Проблеми земаља транзита у новој безбедносној парадигми, након ковид кризе и новог масовног људског померања након рата у Украјини, говоре о проблему који је, након оне динамичне 2015, чини се никад актуелнији.

УШЋЕ

Необичном мешавином емитовања и ширења негативних емоција и демагошких

манипулација десни популизам заплуснуо је Европу, покушавајући да се „либералној хегемонији” (касније и „исламизацији Европе”) супростави нуђењем ауторитарног национализма. Већ годинама се политичке науке баве документованом, али и, најчешће, неплодним дебатом око тога шта је узроковало очигледан успон европских десничарских партија које желе да сруше „глобалну либералну елиту”, настојећи да редефинишу политичку парадигму Запада.

Очигледно да је мигрантска криза, као и она економска пре ње, изазвала широку кризу европских институција.

Даблински систем који регулише пријављивање за азил већ је преоптерећен, а Шенгенски споразум о слободном кретању унутар ЕУ нашао се на ивици колапса, можда коначног. Слобода кретања била је једно од најпопуларнијих начела европске интеграције. Али њена политичка одрживост зависила је од ефикасне контроле спољних граница Уније. Драматизовањем порозности спољних граница мигрантска криза подстакла је популисте да прихвате радикалније облике евроскептицизма.

Мигрантска криза, са својим епицентром из лета 2015, била је само највидљивија и најдраматичнија фаза ширег контекста овог феномена. Као и САД и друге богате земље, Европска унија је у неколико последњих деценија развила сложен систем екстериторијалне „даљинске контроле”, како би нежељене имигранте држала на дистанци. Познат пример је крчки и, наравно, нормативно проблематични споразум о спречавању проласка избеглица кроз Турску закључен у марту 2016. године. Мање је позната историја сарадње са Мароком, Тунисом и Либијом ради спречавања преласка морским путем у Италију и Шпанију, као и покушаја да се спрече избеглице да пређу преко ограда шпанских енклава Сеута и Мелиља на северу Марока. Таква сарадња је увек

била ризична, да не говоримо о политичким и моралним питањима која се тако отварају. Главна карика у том систему коначно је попустила колапсом државне управе у Либији.

Талас терористичких напада током 2015. донео је трећи кључни елемент ове „савршене олује” (термин који се универзално користи да означи драматичну ситуацију која настаје спајањем више наизглед независних негативних фактора у један велики проблем). Повећана учесталост и снажан симболички одјек терористичких напада у Паризу, Бриселу, Берлину, Лондону, Копенхагену, Стокхолму и Барселони, као и огромна медијска пажња коју су привукли, омогућили су популистичкој десници да изгради и драматизује осећај несигурности и рањивости. Напади су им омогућили да шмитовску политичку семантику пријатеља и непријатеља удруже са хангтинтоновском тезом о сукобу цивилизација и неизбежности рата између радикалног ислама, или понекад ислама у целини, и Запада.

Прелазак исламиста на „виши ниво борбе” захтевао је и најмање једнак одговор европских десних популиста. То се на најнепосреднији и најдиректнији начин одиграло у Француској, где је била највећа концентрација напада и где је ванредно стање званично проглашено у новембру 2015,

Три су главна тока који воде реку миграната: *централномедитеранска рута* са главним ударом на обале Италије, *западномедитеранска рута* са мигрантским таласом ка обалама Шпаније и *источномедитеранска рута* са Егејем као „вратима Европе” за мигранте који долазе с Блиског истока преко Турске. Крак *источномедитеранске руте* која Грчку спаја са централноевропским земљама, назван *западнобалканска рута*, због географског значаја за Србију и остале земље Западног Балкана, као и изузетне фреквентности током 2015. године, завређује посебну пажњу.

те продужавано шест пута. И док се напади од 11. септембра, као и они у Мадриду 2004. и Лондону 2005. тумаче као акутни и непоновљиви догађаји, новији талас терористичких напада у Европи иде у прилог тврдњама десних популиста о хроничној небезбедности. Овај контекст је нарочито плодотворан у смислу фреквентног помињања „слободних стрелаца” инспирисаних џихадистичком пропагандом који могу изводити нападе сами или уз минималну логистичку подршку, као и уз процене да је приближно две или три хиљаде младих Европљана, углавном усељеника друге генерације, отпутовало у Сирију да се придружи јединицама „Исламске државе”.

Ова „савршена олуја” настала је удруживањем – или боље речено, стапањем или повезивањем – економске, избегличке и безбедносне кризе и економских, демографских, културних и физичких несигурности и анксиозности које су политички актери и медији били у прилици да драматизују, телевизуализују и емоционализују управо захваљујући поменутиим кризама. Медијска пропаганда на тај начин успева да рециклирањем етничке, идеолошке или религијске мржње припреми терен за пренаглашен популистички одговор.

Последњи елемент „савршене олује” је криза јавног знања на коју указују дебате о лажним вестима, алтернативним чињеницама и времену после истине. Преобиље „информација” и

њихова наизглед демократска хипердоступност у хиперповезаном дигиталном екосистему, продубљена умножавањем дезинформација које се пласирају ради профита или као пропаганда, ослабили су ауторитет посредничких институција које производе и дистрибуирају знање: универзитети, наука и штампа. Због тога се над сваку тврдњу о поседовању знања надноси облак сумње.

Стални талас имиграната и избеглица свакако мења социјални, културни и верски идентитет Европе. У предстојећим годинама тај проблем ће негативно утицати на свакодневни живот становника Старог континента, пре него што видимо неко побољшање. Имигранти су преузели невероватан ризик у напору да стигну у Европу ради бољег живота и све ће учинити да свој циљ и остваре. Та нова ситуација, која је повезана са порастом криминала и значајним порастом безбедносних проблема због терориста који продиру са мигрантима и избеглицама, подгрева ксенофобичну агенду савремене Европе. Проблем нерегулисаних имиграција у Европу политички фаворизује екстремне политичке и социјалне снаге и та чињеница постаје све очигледнија. Ова нова реалност, заједно са кризом у Европи која је од економског проблема са краја прве деценије новог века прерасла у друштвени и ендемски, обичне грађане (нарочито незапослену млађу популацију) гура у крајности деснице, а знатно мање и екстремне левице.

Долазак миграната на европско тло није обележено само сусретом различитих култура и начина живота. Оно што тресе Европу свакако је сусрет милитантног исламизма и његовог наизглед најжешћег супарника,

а суштински скоро па еквивалента у виду нарастајућег десног екстремизма. Крајња европска десница, користећи све укореењенију исламофобију, јача у све већем броју западноевропских нација и све успешније намеће свој хегемони идеолошки пројекат заснован на својим базичним вредностима национализма, ксенофобије и ауторитарности, често кокетирајући са тзв. хришћанским наративима, као обједињујућим, у отпору према овако прокламованим опасностима. Екстремно десне странке данашње Европе су, без изузетка, наглашено исламофобичне и антиусељенички усмерене у практичној политици.

Оне успевају да обједине отпор према етничкој (верској, културној), али и физичкој угрожености. Први наратив протежира *a priori* неприпадање муслимана европској цивилизацији, а други истиче како усељеници угрожавају жи-

вот и имовину услед склоности криминалу и исламистичком тероризму. Усељеници се представљају као млади авантуристи склони криминалу и угрожавању безбедности, имовине и живота Европљана, док се једновремено читав ислам представља као непријатељ Европе и њених хришћанских вредности. Истовремено део европске радикалне деснице, која корене вуче од неолиберала, инсистира на причи базираној на томе да муслимани темељно угрожавају људска права и слободе угрожених група јер не разумеју и не желе да разумеју да је жена одавно освојила права у западним друштвима, те да и остале мањинске групе имају своја зајамчена права.

Чињеница је да муслиманске мањине и раније нису биле најбоље уклопљене у европска друштва, те да су и до ове кризе неретко биле суочене са различитим дискримина-

торским праксама. Упоредо са радикализацијом прилика овај положај је даље регресирао и довео до артикулације нагомиланих фрустрација у којима исламисти виде своју прилику кроз трансмисиони потенцијал обесправљених. Акти уличног насиља са претежно млађим муслиманским протагонистима широм европских градова, а нарочито терористичка деловања која су своју кулминацију на европском тлу доживела половином друге декаде овог века, сведоче о наведеном. Улични немири који често имају и елементе отвореног насиља, а нарочито тероризам и његов огроман утицај на светску битност, широм отварају врата расту европских крајње десних идеја и њихових оваплоћења, што би у неком најгорем сценарију могло да доведе до фашизације радикалних десничара са потенцијалом масовних прогона мањинског муслиманског становништва. Тако би Хантингтоново пророчанство о сукобу цивилизација било коначно потврђено, али то се не би догодило као последица на науци заснованог предвиђања, већ на погрешном одговору на исламизам. Док би земље савременог Запада требало да преиспитају политику према особеностима перципирања демократије у муслиманским земљама, што би за последицу имало и релаксирање рецидива лоше политике усмерене првенствено према европском континенту, муслимански живаљ у домицилним земљама и у расејању морао би се значајније позабавити претњом коју за сâм ислам представљају исламистички екстремисти.

МЕСТО ПОД СУНЦЕМ

Било како било, мигрантска криза је „нужно зло” коме су изложене Европа и њена економија, те ово „нужно зло” на

први поглед представља дестимулишуће искушење које може деловати по европску стабилност, безбедност и њен развој. Но, посматрано у једном деликатнијем контексту, мигрантска криза, као својеврсно „изнуђено” и(ли) „ванредно стање” може представљати и шансу за развој. Уосталом, зар читава људска историја (у складу са оном индијском пословицом у којој су најбољи поклони упаковани у проблем) није обележена превођењем разних стања изнудице у шансе за развој нових сила и снага. Историја очито није статична, као што статична нису ни људска друштва, те је могуће да статично и стваралачки продуктивно живи тек неки посвећени научник попут Канта, и то тек ако му стицај срећних околности то допусти. У профаној реалности људи су, као и читави народи, најчешће принуђени да се боре за опстанак и за сопствено „место под сунцем”. Њега могу заслужити тек уколико у себи победе

инерцију и уколико иду у корак са дешавањима, излазећи им у сусрет, уместо да беже од њих и затварају се у вештачке оквире.

Живећи на Балкану, где су, услед перманентног нестабилног и турбулентног историјског кода, миграције и сеобе „по нужди” и „из нужде” увек могуће, користи нам да у перцепцији ове проблематике не будемо једностранни, већ да покушамо да додамо до њихове унутрашње дијалектике која нам говори да су миграције и сеобе у исти мах и искушење и шанса за оне који се у њих упусте, али и оне којима иду. На исти начин, кроз корелацију искушења и шансе, можемо посматрати и однос према актуелној мигрантској кризи која тресе Блиски исток и Европу, чак и не улазећи у разлоге њеног избијања и не доносећи етичке и вредносне судове о одговорности за блискоисточну кризу која је покренула реке људи ка европском континенту. ▀

Дом ученика „Милутин Миланковић“

НА ПУТУ ИСТИНСКИХ ВРЕДНОСТИ

Установа ученичког стандарда, која гаји посебан однос према Војсци Србије и посвећена је традицији и систему вредности који афирмише патриотизам, али и толеранцију и поштовање различитости, сопственим примером жели да скрене пажњу заједници, као и осталим установама тог типа, да су домови ученика средњих школа битни за друштво јер васпитавају генерације младих људи у изазовним временима

Текст и фотографије Владимир ВЈЕШТИЋ

Дом ученика средњих школа „Милутин Миланковић“, смештен у ширем центру српске престонице, савремена је установа ученичког стандарда у којој се, поред васпитних и образовних активности и садржаја, обезбеђују смештај, исхрана, као и услови за учење, забавни и спортски живот за младе који похађају

Вршилац дужности помоћника министра одбране за људске ресурсе Сениша Радовић, директор Дома ученика Ненад Миленовић, Дарко Колаковић и начелник Управе за обавезе одбране пуковник Горан Десанчић

неку од средњих школа на територији града Београда. Ипак, оно што га издваја је посебан однос према Војсци Србије, као и посвећеност традицији и систему вредности који афирмише патриотизам, али и толеранцију и поштовање различитости.

Кроз некадашњи Дом ученика средње техничке ПТТ школе, од оснивања, прошло је скоро десет хиљада ученика, а тренутно у њему борави око три стотине ђака из тридесет београдских средњих школа. Део њих средином марта до последњег места испунио је свечану салу те установе. Повод је била презентација студија на Војној академији и Медицинском факултету ВМА, коју су за средњошколце приредили представници реномиране војне високошколске установе Универзитета одбране.

Идеалан повод да и ми у том дану, сат времена пре почетка трибине, отворимо врата Дома ученика средњих школа „Милутин Миланковић“, где нам, на средини дугачког ходника, пажњу привлачи велики екран на коме се, уз видео-спотове домаћина, „врте“ и промотивни спотови Војске Србије за упис у војне школе и

за добровољно служење војног рока. „То овде није необично”, каже Дарко Колаковић, координатор за међународне активности, који је задужен и за културу и традицију.

– Велику пажњу поклањамо свему што служи промоцији наше отаџбине и националне културне баштине. Није то само вечерас, када ће пријатељи са Војне академије причати о предностима уписа у ту високу школу, та веза са истинским вредностима нашег народа и патриотизмом, а војска ту има посебно место, део је живота ове куће – објашњава Колаковић.

Разговарамо у сали у којој је постављена осмомартовска изложба посвећена српским хероинама. Осим славне Милунке Савић и других српских хероина, ту су Швеђанке и Британке које су дале допринос херојској борби српског народа у великим светским сукобима.

Да у Дому ученика средњих школа „Милутин Миланковић” с пажњом обележавају све важне датуме из националне историје, потврђује Ненад Миленовић, већ шест година директор установе, човек који је својеврсна веза куће са српским војним етосом. Од септембра 2005. до марта 2006. био је слушалац Школе резервних официра, коју је завршио као први у класи, и данас је резервни поручник Војске Србије. По образовању је историчар који је дипломирао на Филозофском факултету у Београду.

– Веома смо поносни на сарадњу са Министарством одбране и Војском Србије. О нашој решености да је унапредимо на дуге стазе говори и састанак са в. д. помоћником министра одбране за људске ресурсе Синишом Радовићем

и начелником Управе за обавезе одбране пуковником Гораном Десанчићем. Радујемо се свему што долази – каже Миленовић, изражавајући наду да ће Војска Србије изаћи у сусрет њиховој молби да се у пространом дворишту Дома ученика, прилагођено локацији и условима, приреди тактичко-технички збор, што би, на радост њихових ученика, био први такав случај сарадње.

Представници Војске Србије, уз колеге из Министарства унутрашњих послова, недавно су поводом Дана државности Републике Србије учествовали на тематској вечери „Држава, патриотизам и млади”, одржаној у установи, прича директор Дома ученика средњих школа „Милутин Миланковић” и додаје да је посебно било речи о значају очувања ћирилице као једног од најважнијих националних симбола.

– Спремамо се да на позив наших пријатеља посетимо Војну академију за „Дан отворених врата”, а били смо њихови гости и поводом обележавања дана те реномиране војне високошколске установе. Морам да истакнем да је један од циљева свега што радимо на пољу сарадње са војском да и остали средњошколски домови у Београду и Србији, у времену које носи разне поруке, схвате значај посвећености традицији и позитивним вредностима – каже Ненад Миленовић, који за установу на чијем је челу каже да јој мисија предвиђа да деци пружи и квалитетнију набојну знања и система вредности, што им школе често не омогућују.

– Децу учимо толеранцији, да поштују и супротан став, да буду хумани, емпатични.

ЖИВОТ У СКЛАДУ СА СОПСТВЕНИМ ИНТЕРЕСОВАЊИМА И ПОТРЕБАМА

Ана Станковић је дипломирани социјални радник и у дому је већ 14 година, као руководица васпитне службе који прати реализацију васпитног рада и саветује ученике којима је потребна додатна помоћ и подршка. Специјалиста је медијације и од почетка своје професионалне каријере ради са младима у васпитно-образовним и установама социјалне заштите.

– Пуно је посла, поготову после короне, долазе нам и деца из дисфункционалних породица, па се то рефлектује на њихово психолошко функционисање. Код неке деце то утиче и на успех у школи, други имају лошу комуникацију с родитељима, а има и оних са већим проблемима. Долазак у велики град за њих може бити изазов и на томе много радимо, да им олакшамо адаптацију и интеграцију у домску заједницу. Углавном су то ипак добри ђаци који похађају спортске, културно-уметничке и едукативне секције, тако да смо посвећени томе да млади људи на конструктиван и креативан начин проведу време, у складу са сопственим интересовањима и потребама. Ново време донело нам је и то да су се деца помало отуђила, много времена проводе на друштвеним мрежама и често су изложена погрешним моделима идентификације, а налазе се у посебно осетљивом узрасту у коме је веома важно да буду прихваћени у оквиру референтне вршњачке групе – каже Ана Станковић.

Остварујемо конекцију са заједницом, отварамо врата свим порукама које су корисне за младе људе о којима бринемо. Нажалост, велики број људи и не зна да домови ученика средњих школа уопште постоје, па је сваки наш корак и све што радимо промоција свих домована, не само нашег, с циљем стварање слике да су битни за друштво јер васпитавају генерације младих људи. ■

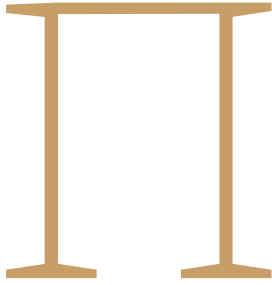

„Време смрти“ Добрице Ћосића ускоро на ТВ екранима

МЕРА ЧОВЕЧНОСТИ СРПСКОГ НАРОДА

Јунаци тог трагичног времена нису само историјске личности, попут државника и војсковођа који су на својим плећима носили будућност нације и земље, већ и обични људи, заправо истински великани тог трагичног доба. Као да је у том „времену смрти и безнађа“ свако пронашао своје место и прилику да искаже одговарајућу меру људскости, храбрости, патриотизма, воље и наде, каже креатор серије Горан Шушљик.

Пише Душан ГЛИШИЋ

рви светски рат био је највећа људска кла-ница у до-

тадашњој историји, рат који је однео више од 15 милиона жртава. Велику цену у том рату платио је и српски народ, који је изгубио готово трећину своје популације. Али, за разлику од других народа, који су цену крвавих сукоба плаћали на ратиштима и у ратним окршајима, српски је своје жртве имао и ван ратишта, ван ратних сукоба, у предаху између две ратне године.

Када је после Колубарске битке врховном команданту српске војске регенту Александру Првом Карађорђевићу јављено да су из Србије истерани и последњи аустроугарски војници и да у отаџбини нема више непријатељских војника, осим заробљених, нико није ни слутио да прави пакао тек настаје. Заробљени аустроугарски војници, који су у српским болницама лечени поред српских, донели су пошаст за коју се испрва није ни знало шта је и од чега се тако масовно умире. Србијом је крајем 1914, а посебно 1915. године, током ратног затишја, харао вирус пегавог тифуса који је однео више од 150.000 људи. Приказ вртоглавог тока епидемије и њеног исто тако брзог сузбијања за историју је оставио странац – пуковник др Вилијам Хантер, који је био на челу енглеске мисије која је предлагала мере за сузбијање те опаке болести.

ВАЉЕВСКА БОЛНИЦА ЖАРИШТЕ ЕПИДЕМИЈЕ

Једно од највећих жаришта епидемије било је у Ваљевској болници, где се и највише умира-

ло. Куриозитет епидемије било је страдање лекара који су тада лечили заражене, тако да је од пегавца умрло и око двадесет одсто лекарског особља. Сам Хантер је оставио записано да је епидемија пегавог тифуса у Србији 1915. године била најизненаднија по пореклу, најбржа по току и највећа по интензитету од свих сличних у светској историји. Срећом, како је сам написао, и најбрже је заустављена од свих дотадашњих епидемија пегавца.

О томе како је епидемија пегавог тифуса избила, колико је жртава однела и како су се српски лекари изборили с том пошасту, описао је у епохалном „Времену смрти“ велики српски писац Добрица Ћосић, који је тој епизоди Великог рата посветио цео један том свог четвортомног дела. Следеће године „Време смрти“ појавиће се и на малим екранима, а креатор и директор серије Горан Шушљик истиче да се нада успеху већем и од оног који је забележило његово претходно остварење, односно адаптација Ћосићевог романа „Корени“.

– И ову серију, која ће са 30 епизода бити највећа до сада у Србији, потписује кућа „Eye to Eye“ у сарадњи са „Јунајтед Медијом“. Више од 400 најпознатијих и мање познатих глумаца, међу којима су и великани Жарко Лаушевић, Мики Манојловић, Воја Брајовић, Светозар Цветковић, Славко Штимац, Љиљана Благојевић, Драган Мићановић, Нина Јанковић, Теодора Драгићевић, Андрија Милошевић, Никола Ракочевић и други, представиле нам време у којем је српски народ пролазио кроз најтежа могућа искушења. Јунаци серије нису само историјске личности, попут државника и војсковођа који су на својим плећима носили будућност нације и земље, већ и обични људи, заправо истински великани тог трагичног доба. Као да је у том „времену смрти и безнађа“ свако пронашао своје место и прилику да искаже одговарајућу меру људскости, храбрости, патриотизма, воље и наде – истакао је Горан Шушљик, приближавајући нам једну од сцена

Ваљевска болница је те међуратне 1915. године била епицентар отпора српског народа епидемији која је однела огроман број живота. Цена те бескомпромисне борбе била је велика, али се и у том „времену смрти“ нашло времена за љубав, за живот и човекољубље. Наше медицинско особље је своју хуманост и пожртвованост доказивало свакодневно, не делећи људе по вери и нацији, пружајући исту меру помоћи и српском и аустроугарском војнику. Та мера човечности, исказана у Првом светском рату, заувек је окарактерисала српски народ.

које су снимали у околини Књажевца, по веома хладном и тмурном мартовском дану. – Ми смо као војници, снимамо и по благу и по киши, у рову и на брдовитом кршном подручју. Управо снимамо неке од сцена чувене Колубарске или Суворборске битке, коју је после изузетних, стратешки значајних одлука војводе Мишића, победоносно окончала српска пешадија, односно Прва армија.

САРАДЊА СА ВОЈСКОМ СРБИЈЕ

Значајан део серије, као и романа „Време смрти“, пос-

већен је Ваљевској болници и борби против пегавог тифуса. О томе Шушљик каже:

– Никада се не зна све и никада се све неће сазнати. Али оно што се зна, оно што ћемо покушати да пренесемо на ТВ екране свакако је натчовечанска борба српских лекара, али не само њих већ и огромног броја добровољаца који су победили ту опаку болест. А није било лако.

Велике су жртве дате на олтар сиромаштва, незнања, ратних сукоба и свега што беда носи са собом. Ваљевска болница је те међуратне 1915. године била епицентар отпора српског народа епидемији која је однела огроман број живота. Цена те бескомпромисне борбе била је велика, али се и у том „времену смрти“ нашло времена за љубав, за живот и човекољубље. Наше медицинско особље је своју хуманост и пожртвованост доказивало свакодневно, не делећи људе по вери и нацији, пружајући исту меру помоћи и српском и аустроугарском војнику. Та мера

човечности, исказана у Првом светском рату, заувек је окарактерисала српски народ. О свему томе причају и роман и серија и зато очекујем успех сличан ономе који су оствариле претходне серије рађене по Ћосићевим романима – истакао је Шушљик, додајући да ће снимања бити окончана до краја године, како би током 2024. серија стигла на мале екране.

Пошто до тада има још доста времена, Горан Шушљик нас враћа на епизоде које ће тек бити снимане, па тако каже да ће наредног месеца, на Топчидеру, снимати драматичне сцене из епицентра борбе против епидемије. О сарадњи са Министарством одбране и Војском Србије креатор изузетно амбициозне серије каже:

– С обзиром на величину и амбиције пројекта, као и на огроман број подручја и локација које смо искористили за снимање серије, свакако да без сарадње с Војском не бисмо могли да остваримо све што је замишљено. Одређени број снимајућих дана провели смо и у касарнама Војске Србије, где смо увек наилазили на веома срдчан пријем, увек су нам излазили у сусрет, испуњавајући и најсложеније захтеве. Већ у априлу, када на Топчидеру будемо снимали сцене Ваљевске болнице, наша сарадња с Војском добиће нови замајац – верује Горан Шушљик.

Режију ТВ серије „Време смрти“ потписује Иван Живковић, који се већ доказао на серијама „Корени“ и „Време зла“, док су за сценарио задужени Ђорђе Милосављевић и Сања Савић Милосављевић. Извршни продуценти серије су Горан Шушљик и Никола Пантелић. ▀

Време смрти – другачије читање

ЕНЕРГИЈА ОПСТАНКА ВРЕДНА ПАМЋЕЊА

Наша тема овога пута није домет књижевног дела Добрице Ђосића, већ материјал којим се оно надахњује. Ма колико било изазовно за аутора да у делу тражи славу једног поколења, он се не може тако лако одупрети историјски потврђеној чињеници да то исто поколење никад не би могло да преживи да у себи није претрајало енергију опстанка вредну памћења.

Пише потпоручник Иван ЂУРЂЕВИЋ

Нема трајније победе од вечности и кад је слава, ма колико упитна била, камен темељац на којем ће будуће генерације градити свој свет. Ако се одупремо од метафизичког логизма и занемаримо да је тријумф оружја само једна перспектива којом победници намећу своје виђење историје, не видим на који би се други, јаснији, а опет народу и обичном читаоцу, примамљивији начин представила српска војна историја, ако то није кроз роман, епски, широких размера... Неупитно је да сваком нараштају, и про-

шлом и будућем, припада то исто, увек понављано питање: чему рат? С тим што се одговори, ту и тамо, разликују. Па ипак, *Време смрти* Добрице Ђосића одговара на већину, ако не и на све.

Тетралогија *Време смрти* настаје у времену националног буђења: тек мало после косовских протеста и тек мало пре смрти вође. Па ипак, одустајући од политике као професионалног чина, и држећи се традиције као светоназора, Ђосић наставља тамо где је деценију раније започео, увезујући *Корене* као почетак саге о породици Катић и надопуњујући *Деобе*, који су, премда везани за модернистички манир изломљеног текста и посувраћене свести,

у распарчаним одломцима, остали недочитани, а богами и неразумљиви. С таквим намерама, верујем, не пише се ништа друго до нови *Рај и мир*.

Мислим да поређење Ђосића и Толстоја није несрећно. Уз обиље историјских података и прецизних описа свакодневног живота у једној ратној пустоши, то није само кретање појединача већ и систематично, под вољом војног генија, кретање народа. Паралела је безброј: у центру пажње и код једног и код другог разлажу се приватне сторије два висока генералска чина, којима су ратне победе донеле портрете у факултетским уџбеницима и војној лектури; село и град се као никад раније стапају и господују у избегличким колонама постају једнака сељачким синовима, који су до јуче продавали плод земље на пијаци, а сад бране ту исту земљу пред завојевачем. Сељаштво постаје семе рађања нове државе.

Утицај ових књига је широко распрострањен и ту нема дилеме. Ако је иједна од њих икад и постојала, с временом су их отклањали ауторитети попут Шкловског и Џацића, сваки пред својом публиком и својим стилем изражавања. Али наша тема, ипак, овог пута није домет књижевног дела, већ материјал којим се он надахњује. Ма колико било изазовно за аутора да у делу тражи славу једног поколења, он се не може тако лако одупрети историјски потврђеној чињеници да то исто поколење никад не би могло да преживи да у себи није претрајало енергију опстанка вредну памћења.

НАЦИОНАЛНО СТРАДАЊЕ

Пишући о војној организацији, Ћосић се користи широко архивском грађом, која се није видела код његових претходника (Растко Петровић, *Дан шестии*), а коју је можда поновио један од његових сукцесора (Александар Гаталица, *Велики раи*). Када у другом тому *Времена смртии* штаб српске Врховне команде одлучи где ударити непријатеља, онда би читалац лако могао узети какву топографску карту широког размера и руком пратити коју ће когу српско зрно следеће да онеспособи. Ваљевска болница из трећег тома антиципира смрт сликарке Надежде Петровић, која се војној команди препотчињава као дежурна болничарка. Наводи и мисли великих војвода, почев од уметничке разраде Мишићевих *Мојих усйомена*, па све до ефективног трага који су они оставили у сусрету са народом, командујући трупам и одлучујући о евентуалном контраудару док се непријатељи развијају са три стране српске територије, нашли су, поступно, плодом истраживања, на биографској основи, довољно места у едицији „Војводе” Медија центра „Одбрана”. Биће то својеврсни попис архивске грађе који ће исти центар, али неколико деценија касније, спојити у дванаестотомни *Попис војних и цивилних љубишака Краљевине Србије у људсјиву у Првом светјском раиу*, добивши специјално признање 64. Међународног београдског сајма књига.

Кад смо већ ступили на тло признања, зачуђује одсуство награде овом велелепном уметничком пројекту. Ћосића је НИН-ова награда заобишла, иако је њен први добитник, управо за *Корене*. То се некако све збило у ускомешану смешу антинационалне хистерије, побуђене и у Српској књижевној задрузи над којом је баш Ћосић председниковао, где се његов мандат изједначавао са српским становиштем, иако заправо тема романа није национална идеја, већ национално страдање.

НАЈБОЉЕ ЈЕ БИЛО ЗАЋУТАТИ

Први светски рат, иако узиман у обзир као тема у којој се стичу довољно јаки мотиви да се путем херојства и горког искуства живљења одгоје будући интелектуалци и државници, у то време узиман је као сплет економских условности које су осудиле на крах многе династије и поретке које су по стандардима пишчевог времена и требало да се руше. О херојству се и није могло говорити, јер се ту заправо радило о моћи која је натерана да измени рухо и, нажалост, плати огромну цену слободе. Најбоље је било заћутати.

Ћосић, ипак, није имао стрпљења да чека неко повољније време, па је својим књигама успео да се замери свима који нису могли да замисле Србију као засебан и независан ентитет. То својство доказују у Ћосићевом роману чак и они ликови који

су превасходно Европејци. Погледајте само како је Вукашин Катић, онај добро познати школарац из *Корена*, увек спреман да полемише са политичким противницима о будућем уређењу Србије. Његов син, Иван, да би подсетио мајку да је још увек жив, увезује своје егзистенцијалне недаће у оду српском војнику, који може без забаве, авантура, путовања, новца, али не може без сна, хране и воде. Војвода Мишић, тај готово у данашње време па и митски човек, о чијим се идејама дискутује све до америчког Вест Поинта, никад ништа слично у каријери неће преживети до што је борба за живот своје државе. Таквих ликова, из различитих миљеа, свакако има још: Адам Катић, Богдан Драговић, Милена Катић. Први је сељачко дете, други револуционар, док је Милена идеалисткиња, нешто попут одважних енглеских болничарки које су са српским војницима могле и у ровове. Каква год била њихова доцнија улога (а за њу ће читалац морати да се помучи даљим истраживањем), у моменту кад се запуца преко Дрине оне се јављају на ратну дужност.

Хронотоп *Времена смртии* сабијен је у само две године, 1914. и 1915, али је и то више него довољно да се динамично, уз брижљиво испланирану композицију која има покриће у документу, сведочи са позиције објективног, који након пожара испитује шта је пошло

по злу. Битка за Кајмакчалан, као део Солунског фронта, очигледно није наша довољно места у оваквом књижевном склопу или, рецимо, епизода Солунског процеса као део истог војностратешког улога, али се све лако може надокнадити одређеним насловима. Аутор овог текста у виду има Стевана Јаковљевића и чувену *Српску Црилоију*, као пример где се учешће у историјском догађају меша са уметничким мишљењем о том истом догађају, као и прву књигу која говори непосредно о биткама на овом планинском врху – *Бијка на Кајмакчалану – септембар 1916. године*, новинара Игора Гојковића.

ПОИМАЊЕ ВЕЛИКОГ РАТА

Како након више од сто година можемо третирати Велики рат? Где је он у нашем поимању историје? Зоран Гавриловић ће у предговору овом роману написати „да немамо *Време смрти* не бисмо могли до краја да доживимо и осетимо не само трагичност збивања, већ и преломност епохе, чудесне управо због те преломности”. Управо то, једна реч: преломност. Подсетимо се Србије само коју годину пре рата. Мала, уоквирена у идеје о паду Османског царства, које је већ увелико пропало у јеку Источне кризе, и натоварене бригама о царинском рату и топовском питању, које је негирало поли-

тику приближавања Србије ка германском блоку. Истрошена у балканским ратовима, испражњена војним кадром, без довољно воље да мање битке замени једном већом, она вешто маневрише како би спасила и народ и војску. Па ипак фатум уме да изненади и, био припремљен или бачен ван зоне комфора, време те ломи и приморава да се поново изграђујеш. Ту долазимо до тачке прелома и, како Гавриловић каже, до оне „велике подлоге” која омогућава писцу да развије „сав свој смисао за превођење података у уметничке целине, за уобличавање прошлости у нешто што постаје вредност, значење и питање и наше епохе, вредност читаве наше књижевности”. Ти наши војници, стављени на тест школе преживљавања, од Цера до Туниса, постају редак пример да се и из смрти устаје и равноправно траје у животу, као да се никад није било на измаку даха. Читалац ће имати прилику да се увери о каквом императиву егзистенције је реч ако испрати људе Прерова од првог ратног звона до искрцавања на албанске плаже. Веће хероје међу нама нисмо имали.

Природним путем враћамо се и самом наслову. Каква је то земља смрти и победе и којим се квалитетима одсликава? Ако узмемо Хераклитову мисао да је овај свет „увек био, јесте и биће ватра вечито

—
 Ти наши
 војници,
 стављени на
 тест школе
 преживљавања,
 од Цера до
 Туниса, постају
 редак пример
 да се и из
 смрти устаје и
 равноправно
 траје у животу,
 као да се никад
 није било на
 измаку даха

жива, која се с мером пали и с мером гаси”, онда бисмо могли рећи да је Србији било суђено да страда, али и да победи. Прихвативши свет такав какав је, и неумитност међународне слике, она прихвата и тамну позадину некаквог авангардног пејзажа који најављује васкрснуће демона. Ватра букне ту и тамо, спорадично и без плана, али онда се у толикој мери распламса да руши кућу и ломи трем, и од гаражи човек се спасава само ако успе да сачува дах. Ако је до 1916. побеђивала смрт, онда је од ње истрајао живот, а живот је барем за Србију морао да буде чиста победа, јер само се на ратном коњу враћа одузето. Краљевски, с барјаком.

Роман остаје популаран, непрекидно, током, али и после живота писца. Јавном мњењу годила је сентиментална, помало романтична прича о синовима-заштитницима, који спремно замењују своје очеве на фронту, и девојкама које се заљубљују у те момке, иако, прилика је, с њима неће имати срећну будућност. Критика је у њему видела најбољи начин да се остане на трагу реалистичког сликања стварности, али тако да историјски догађај не изгуби ништа од свежине. Други фактори, вероватно, Ћосића нису ни занимали. А не би требало ни читаоце „Одбране”. ■

Доктор Емерих Линденмајер,
оснивач прве војне болнице

ПОРЕДАК ЈЕ ДУША СВАЧЕМУ

О себи је оставио кратку белешку, а својим делом „Србија и њен развој и напредак у санитету, са напоменом на целокупно санитетско стање на Оријенту“ осветлио је српску прошлост до њених најудаљенијих корена, чинећи их видљивим и јасним. Открио је корене и поставио путоказе.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Име др Емериха Линденмајера помиње се приликом обележавања Дана Војномедицинске академије, као име оснивача њене претходнице – прве војне болнице у Београду, али и оних у Крагујевцу и Ћуприји, као име првог начелника војног санитета и много тога другог. Свој живот и рад обликовао је у складу са принципом да је поредак душа свачему – да мора да постоје ред, поредак и хијерархија. Дела која је писао осветљавају српску прошлост, допиру до њених

најудаљенијих корена, чинећи их видљивим и јасним. Она откривају путоказе.

Један од тих путоказа била је његова мемоарска књига „Србија, њен развој и напредак у санитету, са напоменама о целокупном санитетском стању на Оријенту“. Штампана је најпре на немачком језику 1879. у Темишвару, а 146 година касније, захваљујући челним људима у Српском лекарском друштву (СЛД), и на српском. Недавно је промовисана у Свечаној сали САНУ као значајна и вредна књига за српски народ. На промоцији су говорили академици Владимир Костић, председник САНУ, проф. др Радоје Чоловић, председник СЛД и др Зоран Ваџић, председник Секције за историју медицине СЛД. За то дело санитетски генерал др Владан Станојевић рекао је да је то наша прва историја медицине и да је сазнања др Линденмајера користио и у свом раду.

ПРВИ ШЕФ ВОЈНОГ САНИТЕТА

Ко је био др Линденмајер? О њему недовољно знају чак и његове колеге лекари, иако је више од двадесет година руководио српским војним и цивилним санитетом, као нико

Уметничка визија др Линденмајера
хирурга и вајара др Владимира
Јокановића

после њега, и толико тога доброг урадио за Србију.

Рођен је 1806. године у Ораовици, рударском месту у Баната, у породици која се највероватније ту доселила за време аустријског цара Јозефа II. Његов отац био је тзв. лекар за спољашње болести и балнеолог (стручњак за бање). Линденмајер се школовао у Чакову, а 1832. године завршио је студије медицине у Пешти, на једном од тада најцењенијих медицинских факултета у Европи. После завршених студија три године бавио се приватном лекарском праксом у Пешти, а онда је 1835. дошао у Србију. Нема јасних и сигурних података зашто је ту дошао јер му, како је говорио др Владан Ђорђевић, „дипломе које имаше у рукама отвараше цео свет да у њему ужива благодети мирног, питомог и цивилизованог живота”, а он

је све то заменио животом у Србији, где је „такорећи из ничега ваљало све стварати”. У то време Србија је, заједно са њим, имала укупно 19 лекара, од којих многи и нису били лекари него тзв. магистри хирургије, лекарски помоћници, који су све до времена др Ђорђевића (1867–1868) били лекари за спољашње болести, јер се нико није усудио „да отвара утробу”.

Претпоставке су да га је у Србију довео колега са студија др Карло Пацек, који је касније био један од личних лекара кнеза Милоша Обреновића. Линденмајер је 12. септембра 1835. ступио на његово место при Подрињско-савској команди у Шапцу са задатком да се стара о здрављу житеља вароши Шапца и целе шабачке околине. После 16 месеци службе премештен је за доктора Гвардијског

Војни шпитаљ који је др Линденмајер основао налазио се у палилулској касарни, одакле је сва војска изведена и смештена у другу касарну

шпитаља у Београд да лечи гардисте у првој војној болници основаној при војној касарни у Савамали. Након непуних шест месеци позван је у Крагујевац и постављен за књажевског доктора у Крагујевцу, да би веома брзо, 1839, после стварања Врховне војне управе Главног штаба у Попечитељству внутарњих дела, био именован за првог шефа целокупног српског војног санитета, тзв. доктора главног штаба са задатком да се стара о здрављу целокупне војске. На тој дужности остао је седам година.

РЕД ЈЕ У ОСНОВИ СВЕГА

Шта је Линденмајер урадио у војном санитету за тих седам година? Најпре је организовао и средио прву војну болницу у Савамали у Београду. Касније је основао војне болнице у Крагујевцу и Ђуприји. Подигао је нову

војну болницу код Цветног трга. Увео је таблице исхране у болницама и успешно се борио са честим обољењима регрута и војника од заразних болести – углавном од осипа, грознице, великих и малих богиња. У 19. веку је у европским војскама била велика смртност регрута од тих болести, а у Србији чак и запањујуће висока. Кад је 1839. постављен за доктора главног штаба, написао је текст закона о *Успиреоцији шпиритала централне војске*, који је, иако без икаквих измена, усвојен тек 2. марта 1844. (по новом календару) и тај датум данас ВМА прославља као свој дан.

Годину дана касније, 1845, унапређен је и постављен за начелника заједничке војне и цивилне здравствене службе у звању начелника карантинског одељења са санитетом, на дужност коју је до тада обављао др Јован Стеић, Србин из Арада, који је у међувремену био постављен за секретара државног саветника. На тој дужности остао је до 1859. године – тачније 13 година, девет месеци и осам дана.

Велики допринос Линденмајер је дао и у развоју цивилног санитета. Најпре је регулисао уговорну службу страних лекара и њихове плате, а од 1846. почео је да шаље прве питомце на студије медицине на стране медицинске факултете. Први државни питамац био је др Стеван Милосављевић. Попунио је сва систематизована лекарска места у Србији. У његово време Београд је добио прве приватне лекаре, а Шабац првог општинског лекара. Увео је ред у апотекарску службу и дао већи број дозвола за приватне апотеке. Отворио је болницу за лечење оболелих од сифилиса, прописао прави-

Болничка кола која су служила за транспорт повређених и оболелих из 1876. године

ла за лечење шуге. Поставио је прву дипломирану бабицу у Србији. Важно је истаћи да је 1852. основао сталну лекарску комисију као највише стручно тело за решавање здравствених проблема.

Надалеко цењен био је његов рад на јачању пограничних карантина, а једна аустријска комисија, која је дошла да испитује стање карантина у земљама са којим Аустрија има трговинске односе, закључила је да су српски карантини у потпуности сагласни са тадашњим научним захтевима. Борио се против уношења заразних болести у Србију, пре свега из Влашке и Турске. Против говеђе куге која је 1846. бешнела у Румунији предузео је тако успешне мере да ниједан случај није пренет у Србију. Предузео је и енергичне мере против голубачке мушице која је сваке године наносила огромну штету српској сточарској привреди. Борио се и против широко распрострањеног надрилекарства.

Први је почео да испитује изворе и састав минералних и лековитих вода и урадио је први *Правилник о коришћењу бања*. У Буковику је 1846. подигао државну зграду за госте, а пет година касније издао је наредбу да у току бањске сезоне мора у бањама да ради лекар. Написао је и књигу о

саставу минералних лековитих вода у кнежевини.

Бавио се и хуманитарним радом и основао је Сиротињски фонд, а унапредио је и Лекарско читалиште, које је 1844. основао др Карло Пацек. Србију је искрено волео и често је писао – наш народ, наша држава, наша домоваина.

ИМЕ КОЈЕ ТРАЈЕ

Доктор Линденмајер био је шеф санитета до повратка на престо династије Обреновић. Тада је био замењен, иако нико није имао примедбе на његов рад. Није био партијац, нити се бавио политиком, није био антидинастички човек, али је кнез Милош на место начелника санитетског одељења при Министарству унутрашњих дела поставио другог – др Стевана Милосављевића, оног кога је др Линдермајер првог послао на студије медицине у Париз, а који се по дипломирању 1855. године вратио у Београд и био општински лекар у граду. Линденмајер је то занемаривање стоички поднео и није отишао из Србије. После смрти кнеза Милоша његов син Михаило делом је исправио ту неправду тако што га је 1860. одликовао високим државним одликовањем и вратио у службу. Међутим, из непознатих разлога, уместо постављења на неко високо место Линденмајер

је стављен на „расположење” правитељства са половином плате и у том статусу био је пуних пет година. После тога пензионисан је као начелник санитета без опредељења. Наставио је да живи у Београду, где је сређивао своје забелешке из историје српског санитета и написао поменути књигу.

Умро је 25. октобра 1883. и сахрањен је на гробљу на Ташмајдану. На гробу се од њега опростио др Владан Ђорђевић, који је свој говор завршио речима: „На гробу др Линденмајера мајка Србија ти вели: *Хвала ти ђосинче шћио си ми свој цео вредни живоји ђосвејшио. А ми његови последници, који имамо да наставимо унапређење санитарске струке у Србији, ми му велимо: Часиј усђомени ђивојој међу нама!*”. Када је наредне године др Владан Ђорђевић основао Ново гробље (познато под погрдним називом Владановац, због којег су многи негодовали јер су морали „ићи преко света до гробља”), др Линдермајер је ту пренет. Данас се, нажалост, не зна место где је сахрањен, нема никаквих знакова на Новом гробљу и вероватно је после многих прекопавања нестао и тај гроб, јер нико није плаћао одржавање.

Име Емериха Линденмајера ипак није било заборављено. Милан Милићевић га је 1888. уврстио у *Поменик знамениђих људи срђској народа новијеђ доба*, Владимир Станојевић је о њему писао у *Сђоменици Срђској лекарској грушђива 1872/1972*. Један од наших познатих историчара медицине Војислав Михаиловић, истичући значај његовог рада, написао је у „Српском архиву за целокупно лекарство” 1938. године: „Мудро, корисно и истрајно радећи на унапређењу српског

ДРАГОЦЕНО ШТИВО

О раду др Линденмајера данас сведочи књига, својеврсна културно-историјска студија, „Србија и њен развој и напредак у санитету, са напоменом на целокупно санитарско стање на Оријенту”, у којој се на најбољи могући начин показује колико је брзим корацима Србија хрлила ка Европи. Писао ју је од одласка у пензију до 1874–1875. године. У њој је представио оно што је видео, доживео, што је урадио, али и што је непосредно чуо од очевидаца. Штампана је у тешка времена за Србију – током Првог српско-турског рата. Када је 1879. одштампана, Линденмајер је послао један примерак Јовану Бошковићу, библиотекар Народној библиотеке, да се нађе у фонду библиотеке.

Занимљива је и даља судбина тог јединог примерка књиге, који се данас чува у посебним условима у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић”, недодирљив јавности. Својевремено је садашњи председник Секције за историју медицине, захваљујући двома чланицама те секције које су радиле као библиотекарке у тој библиотеци, умолио тадашње власти да им се достави копија те књиге и касније преведе на српски. То је и урађено, али до штампања није дошло из финансијских разлога. Иницијативу су годинама касније преузели челни људи Српског лекарског друштва, имајући у виду њен велики значај за историју српског санитета, и одлучили да објаве постојећи превод у својој библиотеци Успомене. Тако је данас 316 страна тог јединственог дела постало доступно јавности.

Књига се састоји од предговора, четири одељка и додатка. У предговору је Линденмајер записао да му је жеља била да истраживањем прошлости отргне догађаје од незаслуженог заборавља и учини их доступним широј публици, јер се на тај начин „обезбеђује непрекинуто трајање људске делатности и шире границе човечијих знања”. Још је записао да намерава да свој рад, ако то буде могуће, објави и на српском језику, али се то није десило за његовог живог.

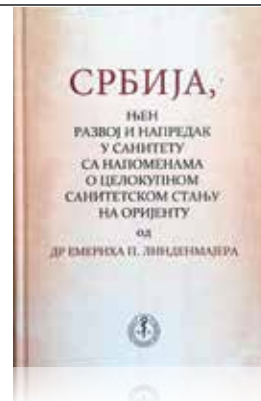
У првом одељку аутор разматра старо стање санитета, пре свега у Отоманском царству, а у мањем обиму у тадашњој Србији, јер до тридесетих година 19. века у кнежевини није било ни трага од организованог санитета. Лекарска вештина била у рукама видара, путујућих Грка, али и надрилекара. У другом одељку, Прелазном стању, говори о приликама у Турској и Србији у периоду од потписивања хатишерифа до 1838. године. Било је то време доласка првих лекара и апотекара у Србију. У трећем одељку посебну пажњу посветио је настанку три вида санитарске службе у Србији – физикату и војном и карантинском санитету. На тој подели почива и структура његове књиге. Он пише да се из институције кнежевог или дворског лекара развио физикат – лекари у државној служби. Развој наше војске довео је до оснивања српског војног санитета – оснивају се и уређују прве војне болнице. У четвртном одељку веома детаљно обрађује период од 1839. до 1853. јер је у то време он руководио санитетом. Све целине поделио је на параграфе – и сваки детаљ о коме је писао наводи као параграф – 57, 58, 59... – а онда те параграфе разврстава на тачке а, б, в, г..., и када се чита књига, стиче се утисак као да је писао неки законик по коме се развијао наш санитет у то време. На крају, у Додатку, дао је преглед медицинских прилика од 1854. до седамдесетих година 19. века.

Промотери књиге истакли су да то дело не личи на мемоарске књиге у којима људи описују догађаје и величају своју улогу у њима, већ Линденмајер детаљно и о свему тачно наводи шта је урађено, не помињући своје заслуге. Захваљујући том капиталном делу наше медицинске историографије могу се сазнати имена многих лекара и свих особа које су имале каквог-таквог учешћа у лечењу народа, а који су радили у Кнежевини Србији у првој половини 19. века. Њих је било 133. Линдермајер је за оне најзначајније дао биографске податке, а за остале податке у фуснотима (укупно за више од сто личности). То је права драгоценост јер се мало знало о првим деценијама српског санитета, а проблем је да се нађу и тадашња документа, јер су архиве уништене у ратовима који су протутњали Србијом.

санитета Линденмајер је с правом стекао име најбољег и најплоднијег шефа санитета у обновљеној Србији”.

Посебно је био помиња на 2013. када је поводом 130 година од његове смрти одржан стручни скуп који је организовао тадашњи

председник Секције за историју медицине СЛД проф. др Брана Димитријевић. Написана је књига и поменут је у више текстова. О њему је објављено више чланака у „Војносанитарском прегледу”. Војни санитет се увек сећа свог славног претходника. ■

ПРИВАТНЕ ВОЈНЕ КОМПАНИЈЕ

У САВРЕМЕНИМ ОРУЖАНИМ СУКОБИМА

Термином плаћеници или најамници и данас се означавају ратници – борци који не припадају сталном саставу регуларне војске и који у суштини у оружаном борби учествују за свој рачун, односно ради остварења одређене новчане добити, иако се боре за конкретну страну у оружаном сукобу, која их плаћа

Пише потпуковник дипл. правник Александар ГАВРИЛОВИЋ

Плаћени војници, односно плаћеници или најамници, представљају специфичну друштвену појаву у области рата и оружане борбе, стару колико и војна организација, и јављају се већ током раног бронзаног доба – најстарији историјски документи из овог периода помињу плаћенике Еламите – припаднике народа који је живео на иранским висоравнима од око 2700. до 540. године п. н. е, у служби сумерске династије Гутеја, која је владала од 2095. до 2047. године п. н. е.

ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ

Овим термином и данас се означавају ратници – борци који не припадају стал-

ном саставу регуларне војске и који у суштини у оружаној борби учествују за свој рачун, односно ради остварења одређене новчане добити, иако се боре за конкретну страну у оружаном сукобу, која их плаћа. Треба их разликовати од професионалних војника страна у сукобу који се налазе на служби у оружаним снагама државе чији су држављани, јер су по правилу страни држављани, а новчана накнада коју остварују је далеко већа од зараде коју остварују професионални војници запослени у оружаним снагама своје државе. Поред појединачних најамника, врло рано су се појавиле и најамничке дружине, односно организовани одреди плаћеника који су као целина нудили своје услуге потенцијалним послодавцима, по правилу владарима античких и средњовековних држава. Најамници су у већој или мањој мери били присутни кроз цео антички и средњовековни период и владари су их ангажовали било као појединце од којих су формирали своје посебне најамничке војне јединице, било као већ формиране најамничке дру-

жине–одреде, које су онда ангажовали као посебне целине у саставу своје војске. И српска средњовековна држава се, посебно у време цара Душана Немањића, служила најамницима који су долазили из западне и северне Европе, а мало је познато да се током Косовске битке у саставу војске српског кнеза Лазара Хребељановића налазио и одред шпанских плаћеника, чије је борбено искуство у оружаним сукобима против муслиманске војске на југу Шпаније сигурно било од користи. У Војном музеју на Калемегдану у сталној поставци оружја из овог периода може се видети најмање један мач који је припадао овим плаћеницима, где је овај податак назначен.

Током средњег века, посебно на територији данашње Италије, која је због недостатка централне власти и подељености на више посебних области и градова са елементима државности била погодна место за такав развој догађаја, појављују се читаве најамничке дружине, најчешће под командом и у организацији појединих локалних феудалних господара, које својом организацијом и сталношћу представљају неку врсту претече данашњих приватних

војних компанија. У склопу тадашњег правног система било је легално да феудални господари поседују приватне, веће или мање, оружане јединице, а они економски моћнији и читаве мање војске, чије су услуге изнајмљивали појединим градовима, па чак и државама. Као доказ правног оквира и начина реализације услуга ових организација сачувани су и одговарајући уговори.

Са појавом великих регуларних војски и опште војне обавезе, крајем позног средњег века, најамништво је изгубило на свом значају, посебно у 20. веку, у време Првог и Другог светског рата, али никада није потпуно нестало и наставило је да функционише у мањем обиму.

СТАЊЕ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТског РАТА

Након завршетка Другог светског рата, отварањем низа мањих оружаних сукоба, пре свега на тлу Африке, у оквиру

Са појавом великих регуларних војски и опште војне обавезе, крајем позног средњег века, најамништво је изгубило на свом значају, посебно у 20. веку, у време Првог и Другог светског рата, али никада није потпуно нестало и наставило је да функционише у мањем обиму.

борбе народа овог континента против колонијалних господара, најамништво поново добија на значају и налази се у све широј употреби у кризним жариштима широм света. Ово се посебно односи на период после Суецке кризе (1956) и Алжирског рата за независност (1954–1962), када су се регуларне оружане снаге Велике Британије и Француске повукле са делова територије Африке на којима су до тада биле присутне. Настојање, како зарађених страна, тако и великих сила, да ради остваривања својих интереса све више користе услуге плаћеника, пре свега у претежно оружаним сукобима мањег интензитета који се одвијају унутар граница погођених држава, доводи до пораста различитих врста ангажовања плаћеника.

На овакав развој ситуације ускоро реагује и Организација уједињених нација доношењем Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12. августа 1949. о заштити жртава међународних оружаних сукоба (Протокол I), који је усвојен у Генералној скупштини УН 8. јуна 1977, где је инкриминацији плаћеништва посвећен члан 47.

Међутим, како је овим протоколом у суштини само једним чланом посредно забрањено

најамништво, кроз укидање посебне заштите коју уживају припадници регуларних оружаних снага страна у сукобу и легални борци у унутрашњим оружаним сукобима, то се показало недовољним у сузбијању коришћења плаћеника, па се деценију касније приступило доношењу посебне међународне конвенције у оквиру ОУН у циљу опште забране употребе најамника у савременим оружаним сукобима.

КОНВЕНЦИЈА ОУН ПРОТИВ РЕГРУТОВАЊА, КОРИШЋЕЊА, ФИНАНСИРАЊА И ОБУКЕ ПЛАЋЕНИКА

Генерална забрана стиже око деценију касније доношењем Међународне конвенције против регрутовања, коришћења, финансирања и обуке плаћеника, под окриљем Организације уједињених нација, у Њујорку, 4. децембра 1989. године. Конвенција је донета већином гласова држава – чланица ОУН, укључујући тада и глас СФРЈ. Ради разумевања важећег правног оквира данас, цитираћемо неколико најзначајнијих чланова ове конвенције:

Члан 1.

За сврхе ове конвенције,

1. Плаћеник је лице:

(а) које је посебно регрутовано, у земљи или у иностранству, за борбу у оружаном сукобу;

(б) које је мотивисано да учествује у непријатељствима, ради остваривања личне користи, и коме је, заправо, у име или од стране учеснице у сукобу, обећана материјална накнада,

која је значајно већа од накнаде, обећане или исплаћене борцима сличног ранга или положаја у оружаним снагама те стране;

(ц) које није држављанин стране у сукобу нити има пребивалиште на територији коју контролише страна у сукобу;

(д) које није припадник оружаних снага стране у сукобу; и

(е) које није упутила држава која није страна у сукобу, по службеној дужности, као припадника својих оружаних снага.

2. Плаћеник је и свако лице које је у било којој другој ситуацији:

(а) посебно регрутовано, у земљи или у иностранству, с циљем учествовања у организованом акту насиља усмереном ка:

(и) свргавању владе или подривању уставног поретка државе, на било који други начин; или

(ии) подривању територијалног интегритета земље;

(б) мотивисано да учествује у сукобу превасходно ради остварења значајне личне користи и подстакнуто обећањем односно исплатом материјалне накнаде;

(ц) није држављанин нити има пребивалиште у држави против које је такав акт усмерен;

(д) није упућено од стране државе по службеној дужности; и

(е) није припадник оружаних снага државе на чијој се територији врши такав акт.

Члан 2.

Свако лице које регрутује, користи, финансира или обучава плаћенике, дефинисане чланом 1. Конвенције, чини кривично дело у смислу ове конвенције.

Члан 3.

1. Плаћеник из члана 1. ове конвенције, који непосредно учествује у непријатељствима или у организованом акту насиља, у зависности од околности, врши кривично дело у смислу ове конвенције.

2. Овим чланом се ни на који начин не ограничава обим примене члана 4. Конвенције.

Члан 4.

Извршилац овог кривичног дела је лице које:

(а) покуша да изврши неко од кривичних дела из ове конвенције;

(б) је саучесник лица које врши или покуша да изврши неко од кривичних дела из ове конвенције.

Члан 5.

1. Државе чланице обавезују се да неће регрутовати, користити, финансирати или обучаваати плаћенике и да ће такве радње инкриминисати, у складу са одредбама ове конвенције.

2. Државе чланице обавезују се да неће регрутовати, користити, финансирати или обучаваати плаћенике са циљем супротстављања легитимном остваривању неотуђивог права народа на самоопредељење, како је предвиђено међународним правом, и предузеће, у складу са међународним правом, одговарајуће мере да спрече регрутовање, коришћење, финансирање или обуку плаћеника у ову сврху.

3. Државе чланице дужне су да предвиде одговарајући опсег казни за кривична дела из ове конвенције, водећи рачуна о тешкој природи ових дела.

Међутим, проблеми су настали већ у фази примене конвенције, па је неопходан

минималан број од 22 ратификације у парламентима држава потписница ради ступања конвенције на снагу остварен тек 20. октобра 2001, односно више од деценије од усвајања конвенције у Генералној скупштини ОУН.

Ову конвенцију још увек није ратификовала већина држава чланица ОУН, што је предуслов за њену примену у оквиру законодавства сваке државе. Република Србија је ову значајну конвенцију ратификовала 2015. због одређених правних тешкоћа у односу на преузимање појединих обавеза по овом питању од стране бивше СФРЈ, која

је изворни потписник конвенције. До те године конвенцију је ратификовало не више од 34 држава чланица, укључујући и Србију. Примера ради, у оквиру Европске уније конвенцију су ратификовале Белгија, Хрватска, Италија и Кипар, док су Немачка, Пољска и Румунија државе потписнице ове конвенције, али је још увек нису ратификовале. Ради појашњења, поред потписа државе чланице ОУН, који има пре свега политичку тежину и ствара обавезу да држава чланица не предузима мере којима би спречавала или отежавала њену међународну примену, за пуну примену свих обавеза из конвенције у односу на државу чланицу потребна је и ратификација, односно формално-правно прихватање од стране парламента државе потписнице, што се реализује у форми закона. Од тада конвенција постаје део унутрашњег правног поретка државе потписнице са законском снагом.

Србија је ову конвенцију ратификовала – прихватила Законом о приhvрђивању Међународне конвенције против репресије, коришћења, финансирања и обуке плаћеника („Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 23/2015). Извршавајући обавезе из ове конвенције, Србија је учешће својих држављана у оружаним сукобима у иностранству у статусу плаћеника или организатора плаћеника инкриминисала прописивањем одговарајућег кривичног дела у том смислу у Кривичном законик Републике Србије, у оквиру Главе 34 – Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом, у члановима 386а и 386б, који гласе:

И српска средњовековна држава се, посебно у време цара Душана Немањића, служила најамницима који су долазили из западне и северне Европе, а мало је познато да се током Косовске битке у саставу војске српског кнеза Лазара Хребељановића налазио и одред шпанских плаћеника, чије је борбено искуство у оружаним сукобима против муслиманске војске на југу Шпаније сигурно било од користи. У Војном музеју на Калемегдану у сталној поставци оружја из овог периода може се видети најмање један мач који је припадао овим плаћеницима, где је овај податак назначен.

Учествовање у рату или оружаном сукобу у страниој држави

Члан 386а

(1) Држављанин Србије који учествује у рату или оружаном сукобу у страниој држави, као припадник војних или паравојних формација створена у сукобу, а није држављанин те стране државе, као ни припадник званичне мисије међународне организације чији је Србија члан, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

(2) Ако је дело из става 1. овог члана учињено у саставу групе, учинилац ће се казниће затвором од једне до осам година.

Организовање учествовања у рату или оружаном сукобу у страниој држави

Члан 386б

(1) Ко у намери извршења кривичног дела из члана 386а

овог законика на територији Србије врбује или подстиче друго лице на извршење тог дела, организује групу или врши обуку другог лица или групе за извршење тог дела, опреми или стави на располагање опрему ради извршења тог дела или даје или прикупља средства за извршење тог дела, казниће се затвором од две до десет година.

(2) За дело из става 1. овог члана учинилац ће се казнити казном прописаном за то дело и када лица која организује нису држављани Србије.

ЛЕГАЛИЗАЦИЈА ПРЕКО МЕЂУНАРОДНОГ ПРИВРЕДНОГ ПРАВА

У међувремену, 1967. године, држављанин Велике Британије Дејвид Стирлинг (David Stirling) је са једним бројем пензионисаних припадника САС (SAS – Special Air Service – специјална јединица британске војске) основао предузеће „WatchGuard

International”, које је уредно регистровао у складу са правним системом Велике Британије као привредни субјект – међународну компанију за пружање услуга борбене обуке, што је у почетку била основна и једина услуга. Врло брзо долази до пораста броја оваквих компанија које тежишно почињу да се баве пословима обезбеђења за разна правна лица у кризним жариштима, као потенцијално најопаснијим пословима за припаднике регуларних оружаних снага након окончања фазе директних оружаних сукоба. Услуге обезбеђења оваквих компанија ради несметаног обављања својих послова у кризним подручјима све више користе и приватне и јавне међународне организације, па се у последње време као корисник појавио и Међународни комитет Црвеног крста (услуге физичког и техничког обезбеђења мисије).

Прво значајно проширење услуга ових компанија датира из времена тзв. Заливског рата 1991, што је чест назив за војну интервенцију коалиције држава предвођених САД са мандатом ОУН у тзв. операцији наметања мира у складу са чланом 7. Повеље ОУН и одлуком Савета безбедности ОУН и непосредно после њега, паралелно са тешкоћама које су пратиле ратификацију и ступање на снагу Међународне конвенције против регрутовања, коришћења, финансирања и обуке плаћеника. Наравно да међу државама потписницама ове конвенције није било највећих светских сила, као ни држава у оквиру чијег правног система су регистроване приватне војне компаније.

Са развојем сложености система ратне технике, логистика је постала највећи, најзначајнији и одлучујући фактор у оружаним сукобима, а самим тим и главни циљ за противника. С обзиром на то да су транспортна средства и транспорти у целини, којима се оружаним снагама у борбеним зонама достављају гориво и храна, легалан војни циљ за противника, без обзира што људи који њима управљају и који се налазе у њиховом саставу нису и не морају бити војна лица, врло брзо је ове задатке у кризним жариштима америчка војска почела да поверава приватним војним компанијама, што се показало ефикаснијим и јефтинијим уз посебан бенефит избегавања губитака припадника сопствених оружаних снага.

Приватним војним компанијама поверавано је и физичко-техничко обез-

Након завршетка Другог светског рата, отварањем низа мањих оружаних сукоба, пре свега на тлу Африке, у оквиру борбе народа овог континента против колонијалних господара, најамништво поново добија на значају и налази се у све широј употреби у кризним жариштима широм света

беђење значајних елемената распореда сопствених регуларних снага на терену, попут команди и штабова, аеродрома, логистичких база, значајних контролних пунктова и сл., када постоји висок ризик напада на ове елементе од стране нерегуларних или специјалних снага противника или ризик од терористичког напада. Из времена боравка америчке војске на територији Ирака позната је приватна војна компанија „Blackwater”, коју је 1996. основао бивши припадник специјалних јединица америчке морнарице Ерик Принс (Eric Prince), а која се бавила управо овим задацима за потребе америчке војске на терену. Ова војна компанија је у међувремену више пута променила назив да би после 2014. била интегрисана у састав друге војне компаније и сада послује под називом „Constellis”. Уговара различите услуге обезбеђења за потребе америчке владе, а од 2003. сарађује са америчком Централном обавештајном агенцијом, обављајући за њу различите услуге без јавних информација о каквим услугама се ради. У 2013. години, по доступним подацима, ова приватна војна компанија је на основу уговора са америчком владом зарадила 92 милиона долара за различите безбедносне услуге. ■

Из времена боравка америчке војске на територији Ирака позната је приватна војна компанија „Blackwater”, коју је 1996. основао бивши припадник специјалних јединица америчке морнарице Ерик Принс (Eric Prince), а која се бавила управо овим задацима за потребе америчке војске на терену

Потпуковник у резерви Слађан Гашић

ИНТЕНДАНТ СА ПАШТРИКА

Текст и фотографија Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Недавно обележавање Дана сећања на страдале у НАТО агресији 1999. године подсетило нас је на слике ратних дешавања и на јунаке српске војске који су мушки, војнички, храбро и професионално бранили своју земљу. Овог пута желимо да скренемо пажњу да када говоримо о рату, готово увек помислимо на војнике који су били на првој линији фронта, а да ретко када проговоримо и о припадницима родова и служби који су заправо својим пожртвованим радом омогућили борцима са првих линија одбране да се херојски, упорно и дуго боре. Мало је познато какве су надљудске напоре улагали позадинци да уз све опасности и препреке доставе борбеним јединицама потребна убојна и погонска средства, храну, воду, лекове и друге потрештине, а о каквом је подвигу реч илуструје податак да су, на пример, интенданци на Косову и Метохији сваког дана дотурали борцима шесто до хиљаду тона прехранбених артикала и потрошног материјала. Потпуковник у резерви Слађан Гашић један је од јунака ове интендантске, али тако драгоцене борбе.

Слађан Гашић рођен је 1967. године у Косовској Митровици, одрастао у Урошевцу, а војну каријеру започео је успешним завршетком Интендантске средње војне школе у Сарајеву 1986. године. Службовање започиње у Призрену, повремено мења јединице (549. моторизована бригада и 55. гранични батаљон), чинове (од водника до потпоручника), али место службовања је стално. Реч је о планини Паштрик на југословенско-албанској граници.

Снабдевање караула граничних јединица, разасртних по гудурама Паштрика и на великим надморским висинама од 500 до 1.400 метара, није било лако ни пре рата, имајући у виду тешко проходне путеве и сурове временске прилике. Терористичко деловање сепаратиста 1998. још више је усложнило те задатке и тражило од референта интендантске службе, тада старијег водника Гашића и његових људи максимално залагање и пожртвовање.

– Снабдевене карауле могле су имати аутономност од месец дана, пошто смо на њима имали

одличне куваре и пекаре, али вода се морала чешће допремати. Није било лако, на путевима су постављане барикаде, заседе и мине. Нисмо дозволили да нас било шта спречи, двадесет-четворочасовно радно време се подразумевало, проблеме смо решавали и карауле снабдевали храном, водом, огревом и другим стварима без икаквог прекида – говори потпуковник у резерви Слађан Гашић.

Упркос ратној ситуацији и широком делокругу рада старији водник Слађан Гашић није запоставио лично образовање, тако да је непосредно пред рат завршио мастер студије на Учитељском факултету у Призрену, што му је уз одличне службене оцене омогућило да буде произведен у чин потпоручника. Интендантско снабдевање у рату било је још сложеније и опасније, а тадашњи потпоручник Гашић добија одговорну дужност начелника интендантске службе тактичке групе 549. моторизоване бригаде. Прве бомбе у рату 1999. године затекле су га у Грачаници, на повратку са очеве сахране, али га ништа није могло спречити да се већ сутрадан јави у јединицу и започне са извршавањем задатака добијених од команданта 549. моторизоване бригаде пуковника Божицара Делића. Успео је да самопрегорним и пожртвованим радом обезбеди квалитетан рад ратне кухиње и дотур куване хране борцима који су бранили др-

жавну границу према Албанији и Македонији, испољавајући храброст и одлучност при транспорту интендантских средстава бомбардованим и угроженим комуникацијама. Више пута се добровољно јављао да хеликоптером пребаци храну у рејонима размештаја јединица и то у жеку најжешћих борби.

После рата Гашић је са успехом обављао разне логистичке дужности у својој 549. моторизованој бригади, 305. инжењеријској бригади и 126. бригади ВОЈИН, а 2007. превремено је пензионисан у чину мајора због трајног оштећења срца. Претпостављене старешине препознале су све што је Гашић чинио у одбрани отаџбине, тако да је одликован Медаљом борца за херојско држање и извршавање борбених задатака на Космету, а носилац је и многих других признања и одликовања. Потпуковник у резерви Слађан Гашић посебно је поносан на своје учешће у Управном одбору Удружења херојске 549. мтбр „Цар Душан Силни“, које је основано 2021. на иницијативу генерала Божицара Делића и Стојана Коњиковца. Основни циљ тог удружења је да пружи помоћ породицама палих бораца и рањеним саборцима, што се и остварује уз помоћ донатора, некадашњих старешина и војника бригаде. ■

Скенирајте код и погледајте све конкурсе на сајту Министарства одбране

ИНФОРМАЦИЈА О ПОСЛОВНОЈ САРАДЊИ

Управа за традицију, стандард и ветеране Сектора за људске ресурсе потписала је у име Министарства одбране током фебруара 2023. године више уговора о пословној сарадњи са Специјалном болницом за рехабилитацију „Пролом Бања“, Специјалном болницом за рехабилитацију „Горња Трепча“, Специјалном болницом за неспецифичне плућне болести „Сокобања“, као и са туристичком агенцијом „Hedonic Travel d.o.o. Beograd“ и предузећем „Дунавпревоз д.о.о.“.

Специјална болница за рехабилитацију „Пролом Бања“ запосленима у Министарству одбране и Војсци Србије, као и члановима њихових породица, омогућава коришћење медицинских пакета и услуга рекреативног одмора у хотелима „Бела Јела“, „Копаник и Јелак“ у Луковској Бањи и хотелу „Радан“ у Пролом Бањи по повољним условима – да све услуге могу да плате путем административне забране на максимално 8 (осам) једнаких месечних рата, без камате, за боравак од пет и више дана. Специјална болница за рехабилитацију „Горња Трепча“ такође нуди да се услуге плате путем административне забране, на максимално 12 (дванаест) месечних рата.

Специјална болница за неспецифичне плућне болести „Сокобања“ обезбеђује попуст од 10% за плаћање готовима или чековима грађана, а попуст од 5% за плаћање путем административне забране на максимално 6 (шест) месечних рата.

Значајне повољности нуде припадницима МО и ВС и члановима њихових породица и туристичка агенција „Hedonic Travel d.o.o. Beograd“ и предузеће „Дунавпревоз д.о.о.“.

Детаљније информације, ценовник услуга и образац административне забране за специјалне болнице („Пролом Бања“, „Горња Трепча“ и „Сокобања“), туристичку агенцију и предузеће „Дунавпревоз д.о.о.“, као и ценовник услуга Специјалне болнице за болести штитасте жлезде и болести метаболизма „Златибор“ на Златибору, познатије као „Чигоја“, можете пронаћи на сајту Министарства одбране – www.mod.gov.rs у рубрици „Стандард и стамбено збрињавање (мере за побољшање статуса и стандарда запослених у Министарству одбране и Војсци Србије)“.

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА ИНФРАСТРУКТУРУ

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за пријем лица у својству војног службеника на служби у Војсци Србије у радни однос на неодређено време ради потуне формацијских места

1 Назив организационе јединице Министарства одбране или Војске Србије у којој се врши попуна формацијских места:

Управа за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране Републике Србије. Формацијска места која се попуњавају:

1. референт за изградњу непокретности, ОАС4 – један извршилац;
2. референт за инвестиционо одржавање објеката, ОАС4 – један извршилац;
3. референт за инвестиционо одржавање електроинсталација, ОАС4 – један извршилац;
4. референт за израду инвестиционо-техничке документације, 4ССС – један извршилац;
5. референт за израду инвестиционо-техничке документације, ОАС4 – један извршилац;
6. референт за израду инвестиционо-техничке документације, 4ССС – један извршилац;
7. референт за израду инвестиционо-техничке документације, ОАС4 – један извршилац;
8. референт за израду инвестиционо-техничке документације, ОАС4 – један извршилац;
9. референт за геодетске и катастарске послове, 4ССС – један извршилац;
10. референт, ОАС4 – 1 извршилац.

Општи услови:

- да је кандидат пунолетни држављанин Републике Србије;
- да је кандидат здравствено способан за рад у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да кандидат има одговарајућу стручну спрему;
- да кандидату раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да је кандидат безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем на формацијско место на које конкурише.

Посебни услови:

За радно место под редним бројем 1:

- да кандидат има завршен одговарајући геолошки факултет, на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме, звање дипломирани геолог, најмање три године радног искуства у струци; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 2:

- да кандидат има завршен одговарајући грађевински факултет на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме, звање дипломирани грађевински инжењер, смер/модул/област: путеви, железнице и аеродроми; најмање три године радног искуства у струци; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 3:

- да кандидат има завршен одговарајући електротехнички факултет на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме, звање дипломирани инжењер електротехнике, смер/модул: енергетика; најмање три године радног искуства у струци; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 4:

- да кандидат има завршену одговарајућу средњу школу у четворогодишњем трајању и стечено звање архитектонског техничара; најмање три године радног искуства у струци; познавање рада у програмском пакету AutoCad; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 5:

- да кандидат има завршен одговарајући грађевински факултет, на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме, звање дипломирани грађевински инжењер, смер/модул/област: хидротехника и водно-еколошко инжењерство; најмање три године радног искуства у струци; лиценца одговорног пројектанта из области инсталација водовода и канализације издата у складу са Законом о планирању и изградњи; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 6:

- да кандидат има одговарајућу средњу школу у четворогодишњем трајању и стечено звање електротехничара телекомуникација или техничара поштанског, телефонског и телеграфског саобраћаја; најмање три године радног искуства у струци; познавање рада у програмском пакету AutoCad; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 7:

- да кандидат има завршен одговарајући електротехнички факултет, на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме, звање дипломирани инжењер електротехнике; смер/модул/област: телекомуникација и информационе технологије; најмање три године радног искуства у струци; лиценца одговорног пројектанта из области инсталација телекомуникација издата у складу са Законом о планирању и изградњи; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 8:

- да кандидат има завршен одговарајући машински факултет на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме, звање дипломирани инжењер машинства, смер/модул/област: термотехника; најмање три године радног искуства у струци; лиценца одговорног пројектанта из области термотехничких инсталација издата у складу са Законом о планирању и изградњи; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 9:

- да кандидат има одговарајућу средњу школу у четворогодишњем трајању и стечено звање геодетског техничара – геометра; најмање три године радног искуства у струци; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

За радно место под редним бројем 10:

- да кандидат има завршен одговарајући факултет на основном академском студијума у обиму од најмање 240 ЕСП бодова или на основном студијума којим је стекао VII-1 стручне спреме; најмање три године радног искуства у струци; лиценца одговорног пројектанта (машинске, електро, грађевинске или архитектонске струке) издата у складу са Законом о планирању и изградњи из области термотехничких инсталација и у складу са Законом о планирању и изградњи; положен стручни испит; поседовање сертификата по ЕСДЛ стандарду.

ЗАЈЕДНИЧКО ЗА СВА РАДНА МЕСТА - ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

У изборном поступку биће примењени критеријуми прописани Одлуком о критеријумима за пријем цивилних лица на служби у Војсци Србије јавним конкурсом и без јавног конкурса („Службени војни лист”, бр. 13/19, 20/20 и 2/22), а који обухватају:

- просек оцена са нивоа школовања предвиђеног за формацијско место које се попуњава (40% од укупног броја бодова);
- психолошку процену кандидата (30% од укупног броја бодова);
- разговор са кандидатом (30% од укупног броја бодова);
- медицинско-здравствена процену;
- безбедносну проверу.

МЕСТО, ДАНИ ВРЕМЕ СПРОВОЂЕЊА АКТИВНОСТИ ИЗБОРНОГ ПОСТУПКА

За кандидате чије су пријаве благовремене, допуштене, разумљиве, потпуне и уз које су приложени сви докази и који испуњавају све услове за запослење на формацијским местима за која конкуришу, биће организована психолошка процена у надлежној војноздравственој установи. Наведена процена врши се путем стандардизованих тестова. О датуму, времену и месту обављања психолошке процене кандидати ће бити благовремено обавештени писаним путем или путем електронске поште на имејл који наведу у пријави. Кандидати који не задовоље на психолошкој процени или који се не одазову позиву да учествују у овој фази изборног поступка, губе право на даље учешће у изборном поступку.

За кандидате који задовоље психолошку процену биће организован разговор. О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити благовремено обавештени писаним путем или путем електронске поште на имејл који наведу у пријави.

За кандидате који уђу у најужи избор уз њихову писану сагласност биће извршена безбедносна провера у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране.

Изабрани кандидати пре пријема у радни однос доставиће лекарско уверење о општој здравственој способности за рад на формацијском месту на које су конкурисали.

МЕСТО РАДА:

Београд

II Рок за подношење пријаве на јавни конкурс је 30 (тридесет) дана и почиње да тече наредног дана од дана када је оглашен у магазину „Одбрана”.

III Лица задужена за давање обавештења о јавном конкурсима су: пуковник Саша Јовић (телефон 011/3203-092) и војни службеник Милица Петровић (телефон 011/2059-138).

IV Адреса на коју се подноси пријава на јавни конкурс: **Министарство одбране, Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру, Немањина 15, 11000 Београд, са назнаком „за јавни конкурс”.** Лична достава пријава може се извршити у деловодству Управе за инфраструктуру Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране, Немањина 15, Београд.

V Докази који се прилажу уз пријаву на јавни конкурс

Уз пријаву, у којој се наводе основни лични подаци, адреса становања, контакт телефон, имејл адреса, редни број радног места на које се конкурише, кандидати, поред кратке биографије, прилажу и следеће:

За радна места под редним бројем 1, 2, и 3:

- кратку биографију;
- оригинал или оверену фотокопију дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено звање;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;
- оригинал или оверену фотокопију уверења о положеном стручном испиту;
- доказ о траженом радном искуству;
- оригинал или оверену фотокопију сертификата о положеним модулима по ECDL стандарду везаним за основе коришћења интернета (MS Outlook и Internet Explorer), обраду текста (MS Word), табеларне калкулације (MS Excel) и презентације (MS Power Point);
- попуњену изјаву уколико се кандидат опредељује за могућност да орган прибави податке о којима се води службена евиденција.

За радна места под редним бројем 4 и 6:

- кратку биографију;
- оригинал или оверену фотокопију дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено звање;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старији од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;
- доказ о траженом радном искуству;
- оригинал или оверену фотокопију сертификата о положеним модулима по ECDL стандарду везаним за основе коришћења интернета (MS Outlook и Internet Explorer), обраду текста (MS Word), табеларне калкулације (MS Excel) и презентације (MS Power Point);
- оригинал или оверену фотокопију сертификата о познавању рада у програмском пакету Auto Cad;
- попуњену изјаву уколико се кандидат опредељује за могућност да орган прибави податке о којима се води службена евиденција.

За радна места под редним бројем 5, 7, 8 и 10:

- кратку биографију;
- оригинал или оверену фотокопију дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено звање;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;
- оригинал или оверену фотокопију уверења о положеном стручном испиту;
- оригинал или оверену фотокопију лиценце одговорног пројектанта, у складу са Законом о планирању и изградњи;
- доказ о траженом радном искуству;
- оригинал или оверену фотокопију сертификата о положеним модулима по ECDL стандарду везаним за основе коришћења интернета (MS Outlook и Internet Explorer), обраду текста (MS Word), табеларне калкулације (MS Excel) и презентације (MS Power Point);
- попуњену изјаву уколико се кандидат опредељује за могућност да орган прибави податке о којима се води службена евиденција.

За радно место под редним бројем 9:

- кратку биографију;
- оригинал или оверену фотокопију дипломе којом се потврђује стручна спрема, односно стечено звање;
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа;
- доказ о траженом радном искуству;
- оригинал или оверену фотокопију сертификата о положеним модулима по ECDL стандарду везаним за основе коришћења интернета (MS Outlook и Internet Explorer), обраду текста (MS Word), табеларне калкулације (MS Excel) и презентације (MS Power Point);
- попуњену изјаву уколико се кандидат опредељује за могућност да орган прибави податке о којима се води службена евиденција.

Сви докази прилажу се у оригиналу или у фотокопији која је оверена од стране јавног бележника.

Изузетно, у градовима и општинама у којима нису именовани јавни бележници приложени докази могу бити оверени у основним судовима, судским јединицама, пријемним канцеларијама основних судова, односно општинским управама као поверени посао.

Напомена:

Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника биће одбачене решењем.

Сагласно одредби члана 125 Закона о Војсци Србије при избору за пријем у службу у својству цивилног лица на служби у Војсци Србије додатно се вреднује чињеница да је кандидат супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе у Војсци Србије, дете палог борца, супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања и супружник односно члан породице професионалног војног лица.

Пробни рад је обавезан за све кандидате који први пут заснивају радни однос у државном органу. Пробни рад за радни однос заснован на неодређено време траје шест месеци. Запосленом који не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду без отказа.

Јавни конкурс спроводи конкурсна комисија, коју именује министар одбране.

Одредбом члана 9 и члана 103 Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС” бр. 18/16 и 95/2018 – аутентично тумачење) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Уколико се кандидат определи да орган прибави податке о којима се води службена евиденција, неопходно је да попуни изјаву и потписану је достави уз напред наведене доказе.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству; извод из матичне књиге рођених; уверење из МУП-а да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање шест месеци; уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности; уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Кандидати који конкуришу на више формацијских места подносе појединачне пријаве за свако формацијско место на које конкуришу, у којима наводе уз коју од пријава су приложили тражене доказе.

Лице које је већ запослено у Министарству одбране и Војсци Србије, а које се пријављује на јавни конкурс, уместо уверења о држављанству и извода из матичне књиге рођених, подноси решење о распоређивању на радно место, односно формацијско место у

организационој јединици у којој ради, или решење да је нераспоређено.

**ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (1-1)**

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

**за пријем у професионалну војну службу у својству
подофицира
на неодређено време**

УГАРДУ

Формацијско место које се попуњава:

1. музичар – хорна 3. у Репрезентативном оркестру Гарде, Гардијског батаљона Гарде, Генералштаб Војске Србије, ФВЕС ПМ28П, Ф4 старији водник, један извршилац, место службовања Београд.

УСЛОВИ КОНКУРСА

Општи услови:

- да је кандидат пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкурише,
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 40 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

Посебни услови:

- да кандидат има најмање средње музичко образовање у трајању од четири године, инструментални одсек – хорна.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Уз пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу становања, контакт телефон, наглашено формацијско место за које подносе пријаву и кратку биографију, кандидати треба да доставе следећа документа:

- извод из матичне књиге рођених (ако је на обрасцу без холограма, не старији од шест месеци – оригинал или фотокопија оверена код јавног бележника);
- уверење о држављанству (оригинал или фотокопија оверена код јавног бележника – не старије од шест месеци);
- доказ о стеченом образовању (оригинал диплома – уверење о завршеном образовању или фотокопија оверена код јавног бележника);
- сведочанства за сваки разред захтеване школе (оригинал или фотокопија оверена код јавног бележника);

- фотокопија радне књижице или неки други доказ о радном искуству у струци;
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању дужем од шест месеци (не старије од шест месеци);
- уверење о регулисању војне обавезе, са назнаком чина у резерви (издаје регионални центар МО за локалну самоуправу у чијој је евиденцији лице);
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава);
- изјаву лица, оверену код јавног бележника, да није био запослен у државном органу, односно да му у државном органу није престајао радни однос због теже повреде дужности из радног односа.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или копији овереној код јавног бележника, биће одбачене решењем.

Одредбом члана 9 и члана 103 Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС”, бр. 18/2016 и 95/2018) прописано је, између осталог, да у поступку који се покреће по захтеву странке орган може да врши увид, прибавља и обрађује личне податке о чињеницама о којима се води службена евиденција када је то неопходно за одлучивање, осим ако странка изричито изјави да ће податке прибавити сама.

Потребно је да кандидат попуни изјаву којом се опредељује за једну од две могућности: да орган прибави податке о којима се води службена евиденција или да ће то учинити сам. Наведену изјаву могуће је преузети на сајту Војске Србије www.vs.rs. Потписану изјаву неопходно је доставити уз молбу, уз напред наведене доказе како би орган могао даље да поступа.

Документа о чињеницама о којима се води службена евиденција су: уверење о држављанству, извод из матичне књиге рођених, уверење из суда и МУП-а да се против лица не води кривични поступак, односно да лице није осуђивано на казну затвора у трајању од најмање шест месеци, уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престао због повреде дужности из радног односа.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Пријаве на конкурс са наведеним документима достављати поштом на адресу: **Министарство одбране, Војска Србије, Команда Гарде, ул. Јована Мариновића бб, 11000 Београд, са знаком „за пријем лица по јавном конкурс”**. Лична достава пријава може се извршити у деловодству **Команде Гарде**. Рок за подношење пријава на конкурс је 30 дана од дана објављивања.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКОГ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија коју формира надлежни старешина, између канди-

дата који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали. Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на проверу физичких способности и тестирање психолошких капацитета. За проверу физичких способности кандидати су у обавези да понесу спортску опрему: патике, тренерку – шортс, мајицу (сопствени избор). Ради вршења психолошке процене, кандидати ће бити упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду), према распореду који ће израдити и о којем ће их информисати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор. О датуму, времену и месту обављања разговора кандидати ће бити обавештени писаним путем на адресе наведене у пријави. Аудицију са кандидатима извршиће конкурсна комисија. Обухвата разговор са кандидатима и практично извођење три задате и две композиције по личном избору.

Задате композиције су:

- „Етида“ (техничка композиција – нотни материјал за припрему извођења биће уручен кандидатима најмање седам дана пре аудиције);
- „Оркестарске студије“ (нотни материјал за припрему извођења биће уручен кандидатима најмање седам дана пре аудиције);
- композиција за читање са листа (нотни материјал за припрему извођења биће уручен кандидатима на дан аудиције, најмање пет минута пре извођења).

Композиције по избору су:

- концерт (циклично музичко дело, по избору кандидата),
- комад (по избору кандидата).

Место разговора (аудиције) је конгресна дворана Дома Гарде у Касарни „Топчидер“ у Београду. За аудицију кандидати морају имати музички инструмент на коме интерпретирају задате и композиције по личном избору.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила:

1. просек оцена завршене средње школе – до 50 бодова (производ коначне оцене и броја 5);
2. провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
3. психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коефицијента процене психолошких капацитета и броја 4);
4. разговор (аудиција) – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Гарди.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу физичких способности, општи лекарски преглед, тестирање психолошких капацитета, разговор и медицинско-здравствену процену кандидати обавезно носе личну карту.

Евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сnose кандидати који су се пријавили за попуно формацијско место подофицира.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије (www.vs.rs) или на телефоне 011/2064-415 и 011/2064-801.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (Ј-1)

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време

У РАТНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО И ПРОТИВВАЗДУХОПЛОВНУ ОДБРАНУ

1. референт за персоналне послове, ВЕС Ф0004, један извршилац, место службовања Београд;
2. референт за оперативну-логистичке послове, ВЕС Ф2004, један извршилац, место службовања Београд;
3. референт за информатику, ВЕС ФН254, један извршилац, место службовања Београд.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурсима могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове.

Општи услови:

- да су пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психософизички способни за службу у Војсци Србије;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године, или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;

- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да су безбедно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да су завршили одговарајућу војну обуку са оружјем.

Посебни услови:

- да су официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране;
- да у току службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијска места под редним бројевима 1 и 2:

- завршене студије из области друштвено-хуманистичких наука.

За формацијско место под редним бројем 3:

- завршене студије из области информатике.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и назив формацијског места на које конкуришу, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњени и оверени образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСЉР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом

достављати **Команди Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем у службу је петнаест дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нота-ра биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуњу формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и са којима ће их упознати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцене и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности, кандидати обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили за попуњу формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на тел. локал 270-008.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (Ј-1)

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време

У Копнену војску:

1. командир вода везе (мешовитог), ВЕС ФТ004, један извршилац, место службовања Краљево;
2. референт за заштиту ресурса, ВЕС Ф8104, један извршилац, место службовања Рашка;
3. начелник Групе за финансије, ВЕС ФФ004, један извршилац, место службовања Рашка;
4. командир противоклопног ракетног вода ПОЛК 9К11, ВЕС ФП004, један извршилац, место службовања Рашка;
5. командир ракетног вода за ПВД, ВЕС ФУ124, један извршилац, место службовања Краљево;
6. командир тенковског вода, ВЕС ФЦ104, један извршилац, место службовања Краљево.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове.

Општи услови:

- да су пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године, или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да су завршили одговарајућу војну обуку са оружјем.

Посебни услови:

- да су официри на одређено време, подофицири

на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране;

- да у току службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијско место под редним бројем 1:

- завршене студије из области електротехничког или рачунарског инжењерства.

За формацијско место под редним бројем 2:

- завршене студије из области заштите на раду, заштите од пожара или заштите животне средине.

За формацијско место под редним бројем 3:

- завршене студије из економских наука, област економија.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и назив формацијског места на које конкуришу, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву прилажу следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСЉР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати **Војној пошти 1097 Ниш, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве уз које нису при-

ложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће изградити и са којим ће их упознати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцене и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности, кандидати обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидати који су се пријавили за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефон 018/555-562.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (1-1)

расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време

У Управу за обавештајно-извиђачке послове (1-2) Генералштаба Војске Србије:

1. референт, ВЕС ФЕ004, један извршилац, место службовања Батајница;
2. командир вода, ВЕС ФЕ214, један извршилац, место службовања Батајница;
3. референт, ВЕС ФЕ004, један извршилац, место службовања Прокупље;
4. командир вода, ВЕС ФЕ114, један извршилац, место службовања Прокупље.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове.

Општи услови:

- да су пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године, или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да су завршили одговарајућу војну обуку са оружјем.

Посебни услови:

- да су официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране;
- да у току службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном

или вишем положају односно непосредно претпостављеног руководиоца;

- завршене студије из области природно-математичких, друштвено-хуманистичких или техничко-технолошких наука.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и назив формацијског места на које конкуришу, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСЉР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати Управи за обавештајно-извиђачке послове (1-2) Генералштаба Војске Србије, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је осам дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији овереној код јавног бележника – нотара биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу

елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и са којим ће их упознати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцено и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцено и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцено и броја 4);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцено и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности, кандидати обавезно носе личну карту или војну легитимацију.

Евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сноси кандидат који су се пријавили за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на телефон 270-513 и 270-486.

**ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
Управа за људске ресурсе (1-1)**

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

**за пријем у професионалну војну службу у својству
официра на неодређено време у**

**Ратно ваздухопловство
и противваздухопловну
одбрану**

1. референт за људске ресурсе, ВЕС 00004, 1 извршилац, место службовања Лађевци.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослених у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

општи услови:

- да су пунолетни држављани Републике Србије;
- да су здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да имају стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да су безбедносно проверени и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да су завршили одговарајућу војну обуку са оружјем;

посебни услови:

- да су официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, професионални војници, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослених у Министарству одбране;
- да у току службе службе нису негативно оцењивани и да имају просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да имају препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- завршене студије из области друштвено-хуманистичких наука.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и назив формацијског места на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копију дипломе о завршеном високом образовању којом се потврђује тражена стручна спрема, односно стечено прописано звање или занимање;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата,

прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- образац картона основних личних података из ИСЉР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати **Команди Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене, кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Кандидати који задовоље услове провере физичких способности и психолошке процене биће позвани на разговор.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- 1) просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцено и броја 5);
- 2) провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцено и броја 4);
- 3) психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коначне оцено и броја 4);
- 4) разговор – до 10 бодова (производ коначне оцено и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за пријем у професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене, разговора и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа, ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сnose кандидати који су се пријавили за попуну формацијских места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на веб-сајту Министарства одбране www.mod.gov.rs и на веб-сајту Војске Србије www.vs.rs или на тел. локал 270-008.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (Ј-1)

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време, у:

Управу за телекомуникације и информатику (Ј-6) ГШ ВС:

- ресферент за персоналне послове, ВЕС 00004, 1 извршилац, место службовања Београд.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане ака-

демске студије из области медицинских или ветеринарских наука;

- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем;

б) посебни услови:

- да је официр на одређено време, подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, војни службеник и намештеник на служби у Војсци Србије и државни службеник и намештеник запослен у Министарству одбране;
- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијско место:

- под редним бројем 1: завршене студије у трајању од четири године у пољу друштвено-хуманистичких наука.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама-установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копије дипломе о завршеном високом образовању;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (исти тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа уз пријаву кандидата прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоручу старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац картона основних личних података из ИСЉР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати **Центру за командно-информационе системе и информатичку подршку, појединачно у затво-**

реној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНУ ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, коју формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације, тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати за попуну формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће израдити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцена и броја 5);
- провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- основна психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коефицијента основне психолошке селекције и броја 4);
- разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, сnose кан-

дидати који су се пријавили за попуно формацијско места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Министарства одбране, односно Војске Србије или на телефоне 23-428 и 23-151.

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ Управа за људске ресурсе (1-1)

р а с п и с у ј е

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем у професионалну војну службу у својству официра на неодређено време у:

Управу за телекомуникације и информатику (1-6) ГШ ВС:

- референт за односе са јавношћу, ВЕС Ф0004, 1 извршилац, место службовања београд;
- референт за заштиту сервиса, ВЕС ФН304, 1 извршилац, место службовања београд;
- референт за оперативне послове и обуку, ВЕС Ф0004, 1 извршилац, место службовања београд;
- референт за снабдевање и одржавање, ВЕС ФКВ14, 1 извршилац, место службовања београд.

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати официри на одређено време, подофицири на неодређено време, подофицири на одређено време, војни службеници и намештеници на служби у Војсци Србије и државни службеници и намештеници запослени у Министарству одбране, који испуњавају следеће услове:

а) општи услови:

- да је пунолетан;
- да је држављанин Републике Србије;
- да је здравствено и психофизички способни за службу у Војсци Србије;
- да има стечено високо образовање – завршене основне академске студије у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или основне академске студије у трајању од најмање четири године или основне струковне студије са завршеним струковним специјалистичким студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова или интегрисане академске студије из области медицинских или ветеринарских наука;
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест месеци;
- да нису старији од 45 година;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;

– да је завршио одговарајућу војну обуку са оружјем.

б) посебни услови:

- да је официр на одређено време, подофицир на неодређено време, подофицир на одређено време, војни службеник и намештеник на служби у Војсци Србије и државни службеник и намештеник запослен у Министарству одбране;
- да током службе није негативно оцењиван и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца.

За формацијско место:

- под редним бројем 1 и 3: завршене студије у трајању од четири године у пољу друштвено-хуманистичких наука;
- под редним бројем 2: завршене студије у трајању од четири године у области информатике;
- под редним бројем 4: завршене студије у трајању од четири године у области техничких наука.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА:

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу, контакт телефон и наглашено формацијско место на које конкурише, кандидати подносе јединицама – установама у којима се налазе на служби. Уз пријаву кандидат прилаже следећа документа:

- оверену копије дипломе о завршеном високом образовању;
- потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно пописана изјава и оверена од надлежног старешине);
- попуњен и оверен образац и сагласност за извршење безбедносне провере (тражити у команди јединице у којој се налазе на служби).

Команде јединица – установа, уз пријаву кандидата, прибављају и прилажу следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или оверена копија);
- извод из матичне књиге рођених (оригинал или оверена копија);
- потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности и у ком роду, односно служби;
- потврду надлежног старешине да ли је негативно оцењиван и просек службених оцена у току службе;
- препоручу старешине на положају команданта батаљона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- оверени образац картона основних личних података из ИСЉР.

Пријаве кандидата са неопходном документацијом команде јединица – установа службеном поштом достављати **Команди Бригаде везе, појединачно у затвореној коверти са назнаком „За конкурсну комисију по интерном конкурс“**.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је 8 (осам) дана од дана објављивања конкурса.

Напомена: Неблаговремене, недопуштене, неразумљиве или непотпуне пријаве, уз које нису приложени сви потребни докази у оригиналу или фотокопији оверену код јавног бележника – нотара, биће одбачене решењем.

ИЗБОР КАНДИДАТА ЗА ПОПУНО ФОРМАЦИЈСКИХ МЕСТА

Изборни поступак спровешће конкурсна комисија, која формира надлежни старешина, међу кандидатима који испуњавају услове конкурса за пријем на формацијско место на које су конкурисали.

Кандидати који испуњавају услове конкурса биће упућени на тестирање психолошких капацитета и проверу физичких способности.

Поступак избора кандидата спроводи се по принципу елиминације тако да неиспуњавање критеријума на претходној провери – процени искључује упућивање на даље провере – процене.

Ради вршења психолошке процене кандидати за попуно формацијских места биће упућени у надлежну војноздравствену установу (у Београду, Нишу или Новом Саду), према распореду који ће изградити и о којима ће их информисати председник конкурсне комисије.

Резултате пријављених кандидата утврдиће конкурсна комисија за пријем у професионалну војну службу на основу следећих мерила за избор:

- просек оцена на основним студијама – до 50 бодова (производ оцена и броја 5);
- провера физичке способности – до 20 бодова (производ коначне оцене и броја 4);
- основна психолошка процена кандидата – до 20 бодова (производ коефицијента основне психолошке селекције и броја 4);
- разговор – до 10 бодова (производ коначне оцене и броја 2).

Кандидати који са најбољим резултатом испуне мерила за избор биће упућени на медицинско-здравствену процену у надлежну војноздравствену установу, ради утврђивања здравствене способности за професионалну војну службу.

За кандидате биће извршена безбедносна провера за пријем на рад у Војску Србије.

Уколико се кандидат не одазове позиву ради обављања општег лекарског прегледа, провере физичке способности, психолошке процене и упућивања на медицинско-здравствену процену, сматраће се да је одустао од даљег учешћа у изборном поступку.

Приликом доласка на проверу општих способности кандидати са собом обавезно носе и личну карту или војну легитимацију.

Све евентуалне трошкове путовања до касарни и војноздравствених установа ради реализације селекције, психолошке и медицинско-здравствене процене, као и евентуалне трошкове смештаја и исхране, снесе кандидати који су се пријавили за попуно формацијско места официра.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са Законом о Војсци Србије.

Конкурсна документација неће се враћати кандидатима.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Министарства одбране, односно Војске Србије или на телефоне 290-917 и 40-546.

Конкурси су отворени од 1. априла 2023.

